ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

23. 9. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 25 ДИН

БРОЈ 1656

АХА! ОПЕТ САМ ИХ УХВАТИО НА ДЕЛУ!

ПОЖУРИ, БРАТЕ, МИС АЛГЕБРА САМО ШТО НИЈЕ НАИШЛА!

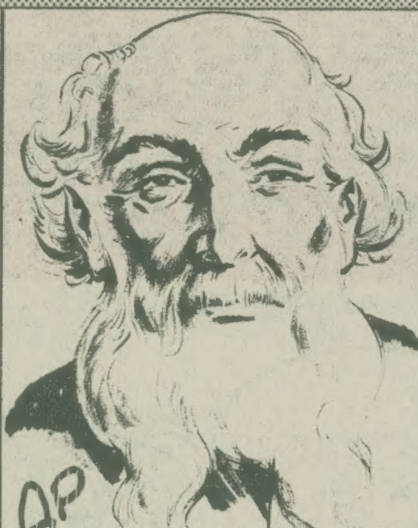
Рипли

Веровали или не!

АНХЕЛ АЛБИСУ

ИЗ ИРУНА, ШПАНИЈА, У СТАЊУ ЈЕ ДА У УСПРАВНОМ ПОЛОЖАЈУ ПРЕБАЦИ ПРЕКО ГЛАВЕ КАМЕНУ ЛОПТУ ТЕШКУ 100 КГ.

ДР ВИЛИЈАМ САЛМОН

БАВИО СЕ ЛЕКАРСКОМ ПРАКСОМ НЕПРЕКИДНО 84 ГОДИНЕ, СВЕ ДО СВОЈЕ СМРТИ У 106. ГОДИНИ.

ПРВА СМРТ У КОСМОСУ

ЛОВАЧКИ ПАС ЛАЈКА ЛАНСИРАН ЈЕ У „СПУТЊИКУ" У ЗЕМЉИНУ ОРБИТУ 3 XI 1957. БИО ЈЕ ПРВО ЖИВО БИЋЕ У КОСМОСУ. УМРО ЈЕ ПОСЛЕ СЕДАМ ДАНА, КАДА МУ ЈЕПОНЕСТАЛО КИСЕОНИКА.

махунаста билька

LEUCAGNA LEUCOCEPHALA ИЗ ТРОПСКИХ ПРЕДЕЛА, КОЈА МОЖЕ ДА ПОРАСТЕ ДО ВИСИНЕ ПЕТОСПРАТНИЦЕ, СЛУЖИ ЗА ПРАВЉЕЊЕ ХАРТИЈЕ, КАО ЗАЧИН, КРМНО БИЉЕ, ЂУБРИВО И ОГРЕВ.

ЛИШЋЕ

ЈЕ ПОЧЕТКОМ 18. ВЕКА БИЛО ШТАМПАНО НА НОВЧАНИЦАМА ДА БИ СЕ ОНЕМОГУЋИЛО ЊИХОВО ФАЛСИФИКОВАЊЕ. СВАКИ ЛИСТ, КАО И ОТИСЦИ ПРСТИЈУ, ИМА РАЗЛИЧИТУ ШАРУ.

Небеска златна рибица

ЈЕ ЈЕДИНО БИЋЕ КОЈЕ МОЖЕ САМО СЕБЕ ДА ГЛЕДА У ОЧИ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

● ● ● унутар територије Ватикана дозвољена брзина кретања моторних возила најмања је на свету – износи свега 30 километара на час.

● ● ● француски рониоци Патрик Род и Клод Орел, иначе специјалисти за подводна истраживања, постигли су нови светски рекорд у роњењу: читав час и по провели су на дубини од 610 метара. Тренутно се припремају за нови подухват - спустиће се на дубину од700 метара.

● ● ● позив на мир и тишину – кад ставимо прст на уста и кажемо „Шшшш!" – користи се на исти начин у свим језицима света.

● ● ● биљка коју стручно називају „Арабидопсис" летела је свемиром у васионском броду „Саљут 7" и горе цветала, а ускоро ће дати и своје прво семе. У ствари, послужила је совјетским ботаничарима да провере могу ли се биљке уопште нормално развијати у бестежинском стању.

● ● ● мачак по имену Гринго прешао је за годину дана 800 километара, само да би се придружио својим господарима. Кренуо је из једног малог места у близини Дижона у Француској, где ови иначе живе, још прошлог лета и стигао у Сан Тропе тек ове године, и то у тренутку кад су и његови господари, који су га већ били отписали, овог лета поново дошли у своју кућу на мору.

● ● ● један млади Швајцарац направио је од бакра, цинка и никла засад најмању шаховску таблу и фигуре: странице табле износе 12 мм, док је највећа шаховска фигура, краљ, висока само 2,5 мм. Кажу да је за коришћење овог шаха потребна пинцета и увеличавајуће стакло.

● ● ● дневни листови у Јапану имају огромне тираже. Најбоље се продаје „Асахи Шимбун", тираж му је десет милиона примерака дневно! За њим долази „Јомиури Шимбун" са осам и по милиона, и „Мајиники Шимбун" са седам милиона примерака. Остали листови који се налазе међу првих десет продају се дневно у укупном тиражу од 38 милиона примерака.

● ● ● Јапанац по имену Самар Лаоаг пуне 24 године лажно се представљао као полицајац и за то време згрнуо читаво богатство наплаћујући казне возачима. Откривен је и ухапшен тек недавно, кад је зауставио полицајца у цивилном оделу и представио му се као припадник полицијске станице у којој је, игром случаја, радио зауставлљен.

● ● ● нови систем за спречавање пожара у авиону, који се засад примењује само код војних авиона у САД, преко својих сензора брзином муње региструје избијање пожара и истовремено активира уређај за гашење.

● ● ● америчка орбитална станица коју ће „Шатл" ове јесени однети у васиону, поред радио-везе са Земљом, имаће и специјалан апарат за везу са радио-аматерима широм света.

ТО ЈЕ НЕМОГУЋЕ

НОГЕ КОЈЕ СПАВАЈУ

ИАКО НИКАДА НИЈЕ ТРЕНУО, АЛ ХАРПИН ЖИВЕО ЈЕ ПРЕКО 90 ГОДИНА И – НАДЖИВЕО МНОГЕ ЛЕКАРЕ КОЈИ СУ ГА ИСПИТИВАЛИ И ТВРДИЛИ ДА СЕ БЕЗ СНА НЕ МОЖЕ.

Године 1940. у једној кућици у предграђу Трентона, америчка држава Њу Џерзи, живео је деведесетогодишњи Ал Харпин. Био је то сиромашан дом, сличан хиљадама других, с једним изузетком – у њему није било кревета. Додуше, Алу Харпину лежај није ни био потребан јер он никада у животу није ни трепнуо!

Старца су прегледали многи лекари, недељама и месецима испитивали су га најбољи медицински стручњаци у болницама широм Америке. Најзад су дигли руке и признали очигледну истину – да Ал Харпин, иако никада не спава, и даље живи, што иначе медицина сматра немогућим. Сан, тврди наука, „храни" мозак; ако мозак „изгладни", човек умире. Ал Харпин је, међутим, живео преко 90 година и – наджицео многе лекаре који су га прегледали и који су редовно спавали.

Да би зарадио за живот, Харпин је морао да ради. После рада био је, као и остали људи, прилично уморан. Како није могао да спава, завалио би се у своју омиљену столицу за љуљање, затворио очи и покушао да не мисли ни на шта. На тај начин успевао је да се за кратко време одлично одмори и освежи. Остатак ноћи проводио је у читању.

Излечена главобоља

Лекари нису успели да установе узрок ове несанице која је трајала читавог живота. Сам Ал ретко је о томе размишљао. Углавном се задовољавао објашњењем своје мајке која је увек тврдила да он не може да спава услед тешке повреде коју је она доживела само неколико дана пре него што га је родила.

Случај Дејвида Џонса који је живео крајем прошлог и почетком овог века у Андерсону, држава Индијана, нешто је другачији. Он је изненада, већ као средовечан човек, изгубио сан. То је трајало 93 дана. Затим је годину дана спавао сасвим нормално а онда га је опет ухватила несаница која је потрајала 131 дан! У том периоду лекари су га подвргли нарочитој контроли и установили да он једе с пуно апетита, разговара сасвим нормално и кипти од енергије.

Чим су га отпустили из болнице, Џонс се с много елана бацио на посао. Чињеница да је ноћи проводио будан нимало га није узбуђивала па се није ни трудио да наслути узрок овој појави. Понекад би му пало на памет да је то можда од дувана јер је пропушио док је још био дете. Пошто су видели да је Дејвид задовољан, лекари су га оставили на миру.

Рахела Саги, домаћица из Цегледа у Мађарској, пробудила се једног јутра с ужасном главобољом од које јој се повраћало. Одмах је позвала лекара који није могао да утврди ништа друго осим да уважена госпођа Саги можда сувише спава. Од тога дана па до своје смрти 1936, значи читавих 25 година, Рахела Саги више није успела да заспи. Али, никада више није имала ни главобољу!

Чекајући петлове

Новембра 1960, у једну болницу у Мадриду дошао је шездесетједногодишњи земљорадник Валентин Медина. Он је желео да га престонички доктори прегледају и, ако могу, излече од несанице која га прати од најранијег детињства. Лекарима је испричао да му неспавање нимало не смета, али му је ноћу веома досадно пошто не зна да чита.

Лекари су га прегледали, немоћно слегли раменима и – послали кући у Кастиљу с рецептом који се састојао од комбинације неколико јаких средстава за спавање. Три недеље касније добили су писмо од Медининог лекара којим је овај захваљивао на бризи указаној његовом пацијенту. Писмо се завршавало речима: „Лек који сте му љубазно преписали није Медини помогао, па је престао да га узима. Када се умори, спавају му ноге али он не!"

Тако, док савремена медицина проучава проблем несанице и њене узроке и док цео свет ноћу слатко спава, постоје несрећници који како знају и умеју прекраћују време стрпљиво чекајући да петлови закукуричу и огласе зору.

И. З.

РУБИК И МАЈМУНИ

Рубикова коцка, „играчка" која је обишла цео свет и стекла милионе поклоника, код човеколиких мајмуна изазива неописиву нервозу и праве нападе очајања. То је утврђено у току експеримента који је изведен у Лондону с групом дресираних шимпанза.

Три циркуска мајмуна који иначе знају да возе бицикл, ролшуе и у најбољој британској традицији послужују чај, добили су шарене коцке. Стручњаци који су изводили експеримент постарали су се да покретима и личним примером објасне интелигентним приматима да треба да добију квадрате исте боје на свакој страни.

Шимпанзе су се у почетку с великим задовољством позабавиле „главоломком", али већ после извесног времена почели су да се појављују први знаци узнемирености и љутње. Тако се петогодишња Лујза после многобројних покушаја да сложи коцку, почешала руком по затиљку и бацила „задатак". Четворогодишња Џил покушала је да поједе тај ужасан предмет, а двогодишња Шарлота раставила је Рубикову коцку на саставне делове (зар исто тако не чине и многи људи из очајања што не могу да је среде?).

Када им је сутрадан поново постављен исти задатак животиње су се у тој мери изнервирале да је експеримент морао да буде прекинут.

УЗ СЕРИЈУ „МИСТЕРИЈЕ СВЕТА" АРТУРА КЛАРКА

ФАТАМОРГАНЕ НА

ПОЈАВЕ У КОСМОСУ КОЈИ НАС ОКРУЖУЈЕ, ПРЕ СВЕГА ОНЕ КОЈЕ СЕ ТИЧУ ПЛАНЕТА И МЕСЕЦА, ОДУВЕК СУ БИЛЕ ИЗВОР НАДАХНУЋА И САЗНАЊА, АЛИ И НАГАЂАЊА И ЗАБЛУДА. И ДАНАС, У ОВОМ „ЗЛАТНОМ ДОБУ ЗНАЊА", МНОГИ ЈОШ УВЕК ОТКРИВАЈУ ФАТАМОРГАНЕ НА НЕБУ.

Много пре него што је слепи Хомер опевао Троју, халдејски и други пустињски звездознанци уочили су да међу вечитим звездама небеса пет светлих тачака одбија да остане у истом положају на ноћном небу. Шта су друго могли да измудрују него да на тим „лутајућим звездама" обитавају богови. Свака древна цивилизација надевала им је имена својих божанстава; наша је задржала латинске називе: Меркур, Венера, Марс, Јупитер, Сатурн. Грци су их назвали планетама („planetes" значи „који лута") и израдили су логички систем којим су објашњавали и предвиђали кретање лутајућих небеских богова.

У четвртом веку пре наше ере грчки математичар и астроном Еудокс из Книдоса дошао је на замисао да се планете крећу по кристалним куглама које се у савршеним круговима окрећу око непокретне Земље. Много векова касније, 1543. године, пољски астроном Никола Коперник изрекао је јеретичко уверење да је античка слика небеса нетачна – да су планете небеска тела која обилазе око Сунца, а да је Земља само једно од тих тела. Галилео Галилеј је 1609. године, кад је први пут усмерио телескоп према ноћном небу, коначно установио да планете доиста немају ништа заједничко с непомичним звездама: Месец је био груб и брдовит, Венера је пролазила кроз мене, Јупитер су обилазила четири сателита, а Сатурн је поседовао грбу коју ће касније бољи телескопи разлучити у прекрасне прстенове. До почетка двадесетог века астрономи су научили много о величини, облику, орбити, маси, густини и брзини ротирања планета. Али, то је још личило на покушај да се далеки рођак опише навођењем датума рођења, његове висине и тежине и величине његове одеће. Било је много више непознатог него познатог о планетама јер је било немогуће сазнати стварни изглед ових небеских тела, пошто се ни кроз највећи телескоп нису видела боље него Месец голим оком. Насупрот озбиљним истраживањима, многи заљубљеници неба, међу њима често и сами научници, подлегали су спекулацијама о новим световима, животу на другим небеским телима, па и другачијим виђењима наше сопствене планете. Сујеверје, лаковерност и незнање пружали су плодно тле за бујање сваковрсних заблуда – „фатаморгана на небу" о Сунчевом систему.

Највећи скандал

Једна од највећих „фатаморгана" десила се 26. марта 1859. године. Француски астроном-аматер доктор Лескарбо посматрао је око један час и 15 минута како се преко Сунчевог диска на небу креће неко небеско тело. Када се догађај рашчуо, бар један човек није био изненађен: директор Париске опсерваторије Ирбен Леверје, на основу чисто теоријских разматрања неких „неправилности" у Меркуровој орбити, био је предвидео постојање планете још ближе Сунцу. Леверје је одмах дошао до Лескарбоа и убрзо закључио да је овај доиста открио планету између наше звезде и Меркура. Израчунао је да јој маса износи седамнаести део Меркурове, а да њен обилазак око Сунца траје 19 дана. Уверен да је она екстемно врела, због близине звезда, наденуо јој је име Вулкан, према римском богу ватре.

Јануара 1860. године доктор Лескарбо је поднео свој извештај Академији у Паризу. Одмах после тога Наполеон ИИИ га је одликовао Крстом легије части. И док је читава Француска блистала од славе тог астрономског открића, Вулкан је изненада одбио да поново пропарадира пред телескопима и ишчезао исто онако неочекивано као што се и појавио. Неко од разочараних посматрача назвао је то „највећим скандалом у небеским аналима".

Нестанак читаве планете није могао да прође заборављен, па се професор Мичигенског универзитета Џемс Вотсон 1878. године потрудио да открије не један Вулкан него два. Други астрономи, међутим, поступили су много разборитије, покушавајући да појаву коју је доктор Лескарбо по свој прилици доиста посматрао објасне као пролазак астероида преко Сунчевог диска. Али шта урадити са Леверјеовим „неправилностима" у Меркуровој путањи? Па једноставно: сачекати да их 1919. недвосмислено објасни Ајнштајнова општа теорија релативности. Потреба за хипотетичном планетом Вулкан тако је потпуно нестала.

Венерино несуђено дете

Рано изјутра 25. јануара 1672. француски астроном Жан Доминик. Касини угледао је један мањи небески објект близу Венере. Осматрао га је десетак минута, али је одлучио да не ствара сензацију тврдњом да је открио Венерин месец. Четрнаест година касније видео га је поново: тело велико као четвртина Венере, удаљено три петине планетиног пречника, које је пролазило мене баш као и матични свет. Октобра 1740. енглески астроном Џемс Шорт поново је пронашао „једно тело" близу Венере, а маја 1759. и немачки астроном Андреас Мајер. Затим, 1761. године, француски астроном Жак Монтењ, математичар Жозеф-Луј Лагранж и један астроном из Копенхагена...

Труд свих ових астронома био је на неки начин награђен када је пруски краљ Фридрих Велики предложио да се Венерин месец назове „D'Alamber" у част истакнутог француског математичара, физичара и филозофа. Пошто је последњи пут виђено 1768. године, Венерино несуђено дете је изненада – ишчезло. Није га било више од једног века, а онда га је не баш познати астроном Узо 1886. видео чак седам пута и назвао га „Неит", према египатској богињи учености.

Коначно, 13. августа 1892. амерички астроном Едвард Барнард опазио је близу Венере један објект седме величине. Барнард је, као и неке већ поменуте личности био озбиљан астроном, открио је пети Јупитеров сателит и једну звезду у сазвежђу Змијоносац. Али док Амалтеја и Барнардова звезда весело трепере на небу, „Венерин месец" се више никада није појавио. Деведесет година после тога астрономи су се упињали да га пронађу, али без икаквог успеха. А и како би га пронашли кад су аутоматске међупланетске станице у скорије време коначно доказале да око Венере не обилази никакав месец.

Канали без копача

Могућност да се на Марсу нађе неки облик живота опчињавала је људе вековима. Тамне области на површини планете, виђљиве кроз телескоп, многим посматрачима личиле су на мора. Вероватно под таквим утиском, италијански астроном Ђовани Шапарели је 1877. скицирао линијама сличне ознаке које је запазио на Марсу. „Њихов јединствен изглед", записао је, „и њихов распоред са сумњивом геометријском правилношћу, као да су начињене уз помоћ компаса, наводи неке да у њима виде рад разумних бића – становника те планете".

Шапарели је ознаке назвао „canali", што на италијанском значи: речна кори-

Романтична слика о животу изван Земље: плакат за филм „Венера-планета жена", са Зазом Габор.

та, удубљења, теснаци. Нечијим неспретним преводом на енглески (уместо „channels" употребљена је реч „canals") назив је добио другачије значење: канали за наводњавање, прокопи, ровови. Пошто,

А НЕБУ

зна се, канали не могу да постоје без копача канала, следио је закључак да је Марс насељен бићима која прекопавају тло планете. Амерички астроном Персивал Ловел створио је романтичну слику Марсоваца који се грчевито боре против брзог пресушивања свог умирућег света, каналишући воду од поларних капа до места на којима је најпотребнија. Он је у Аризони подигао опсерваторију искључиво да би проучавао резултат рада тих бића која су сав друштвени живот и технички талент усмерила једном јединим циљу: да преживе.

Мистерије су увек са нама: научник и писац Артур Кларк, покровитељ серије „Мистерије света".

Ова романтична слика поспешила је успон једне нове литературе уметничке форме – научне фантастике. Разуме се, научници су све више откривали да Марс није онакав какав се чинио Шапарелију и Ловелу. Али вера у Марсовце непоколебљиво се одржавала: један за другим, читава плејада научно поткованих писаца Роберт Хајнлајн, Артур Кларк, Реј Бредбери и други – успешно их је мењала сваки пут када су астрономи открили нешто ново о Марсу. Мит је преживео до данас упркос каснијим негативним налазима аутоматских станица „Марс" и „Викинг". Ако се, наиме, надамо да живот постоји још негде у Сунчевом систему, прст ћемо уперити прво на Марс.

Шупље Сунце?

Један од најугледнијих астронома свога времена, сер Вилхелм или Вилијем Хершел, крајем 18. и почетком 19. века, био је један од најватренијих поборника хипотезе о многобројности насељених светова. Он је веровао у живот на Месецу, а да је то прилично извесно и за све планете Сунчевог система. Његово најекстравагантније тврђење, међутим, односило се на Сунце, чију врелину није доводио у питање. Испод коре наше звезде, говорио је Хершел, налази се земља умерене температуре, где живе разумна бића, са друштвеним уређењем које је слично нашем.

Но, немојте мислити да је ова ствар касније заборављена. Немац Готфрид Бирен 1952. понудио је суму од 25.000 марака ономе ко обори његову теорију. А „теорија", укратко, каже да се у шупљем Сунцу налази сфера покривена бујном вегетацијом, док су Сунчеве пеге само подручја умерене температурте у врелом спољном омотачу. Не лези враже, једно угледно немачко астрономско друштво прихватило је понуду и, на грдно Биреново изненађење, доказало да Сунце није шупље и томе слично. Упркос Биреновој тврдњи да „докази нису уверљиви", обећана сума је морала да буде плаћена, јер је спор доспео на суд, а овај подржао ауторитет научних доказа.

У живот на Месецу веровали су многи, а неки нису престали ни данас, упркос чињеници да су људи и возила „ровер" и „луноход" прешпартали солидан део његовог суморног пејзажа. Имала је прилично следбеника и идеја о вештачком пореклу Земљиног природног сателита, а недавно је у САД на ту тему објављена и једна књига. Али још више присталица имала је замисао о вештачком пореклу Марсових месеца коју је први изнео познати совјетски астроном Јосиф Шкловски. Он је на основу неких специфичности орбите Фобоса – тада загонетних али данас лако објашњивих – закључио да је тај месец шупаљ, односно вештачки. Шкловски се касније одрекао те идеје, али се она некима и данас веома допада.

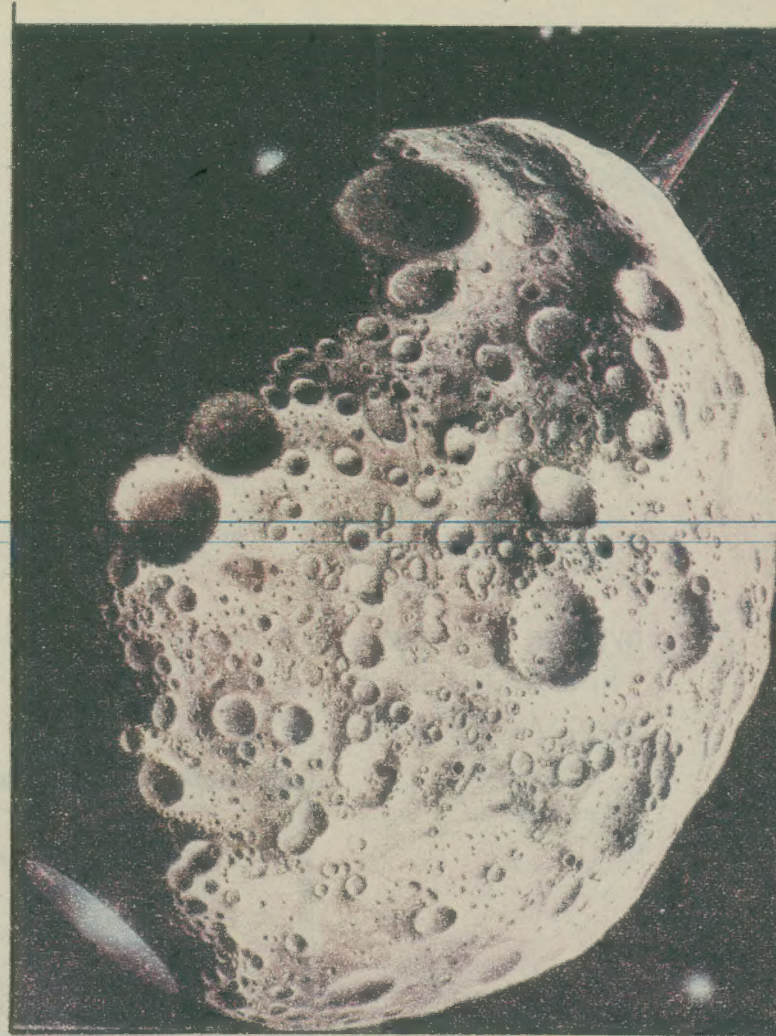
Да знање понекад не иде узлазном линијом потврђују и многобројне заблуде о нашој властитој планети. У 4. веку пре наше ере, на пример, Аристотел је обим Земље на екватору проценио на 75.000 километара. Ератостен у 3. веку пре н. е. добио је 46.000, а Посејдоније у 1. веку пре наше ере 40.000 километара (стварна вредност износи 40.000 километара). А неколико векова касније у западном свету се још увек званично веровало да је Земља равна! Ако ћемо право, неки то верују и данас: у Енглеској још увек постоји „Друштво равна Земља" основано 1800. године.

Пребројавање Библије

Има и других примера који показују да су стари народи о нашој планети често знали више од својих потомака. Док су они веровали да је Земља „одувек постојала и да ће увек постојати" – метафора која заправо указује на веома велику старост планете и њено небожанско порекло – у средњем веку се сматрало да је она створена пре само неколико хиљада година. Вилијем Хеилс је 1809. године у „Новој анализи хронологије" приказао око 120 покушаја да се старост Земље установи анализом Библије. Пребројавањем генерација у Библији, њих око 130, дошло се до закључка да је Земља створена између 6984. и 3516. године пре наше ере.

Надбискуп Џемс Ажер у 17. веку био је по свој прилици најпрецизнији међу овим „проучаваоцима", пошто је израчунао да је свет створен 4004. године пре наше ере, 21. октобра у 9.00 ујутро. Можда све ово данас изгледа смешно, када знамо да старост Земљине коре износи 3,3 а читаве планете 4,6 милијарди година. Али сетимо се да је крајем 18. века француски природњак Жорж Бифон избачен из црквених редова зато што се усудио да претпостави да је Земља стара 74.832 године; шта би му се тек десило да се сазнало да је у својим тајним рукописима старост процењивао на три милиона година!

Коме се не свиђа веровање да је наша планета равна, може да прихвати – „теорију" о шупљој Земљи. Сама идеја није баш нарочито нова јер су још древни народи веровали да постоји подземни свет. Ново је то што заговорницима шупље Земље смештају у утробу наше планете – као ко – друго сунце, концентричне сфере, звездано небо, друге планете, па чак и наше властито Сунце. Хитлерови нацистички „научни" идеолози званично су прихватили „учење" према којем ми не живимо на површини Земљине кугле него у њеној шупљој унутрашњости. Заблуда, међутим, није умрла са нацизмом. Публициста Бринсли ле Поер Тренч, на пример, упозорио нас је 1976. године да „летеће тањире" у наш свет, кроз отворе на половима, упућује једна напредна цивилизација из утробе планете.

Узалудно трагање за животом на Марсу: површина „црвене планете" снимљена са „Викинга-1"

„Циркуска атмосфера"

Шпекулације о планетама и месецима могле су, у вековима који су иза нас, да буду подстицајне и да у крајњој линији унапређују наше знање о Сунчевом систему. Данас, међутим, ствари стоје другачије. Од 1962. године до данас човек је посредством међупланетских аутоматских станица обишао Меркур, Венеру, Марс, Јупитер и Сатурн, а пре краја века доспеће и до Урана и Нептуна. Захваљујући камерама и инструментима својих робота, боравио је на тлу Венере и Марса. Осим аутоматских станица, на пустошној површини Месеца боравило је и дванаест астронаута. За две деценије човечанство је о Месецу, четири „луталице" и осталим планетама научило много много више него у читавој претходној историји. Оно што су нам донели блиски сусрети са планетама приморало је научника не само да у потпуности измене своја гледишта о њиховој природи него и преиспитају своје идеје о нашој властитој планети и о пореклу и еволуцији читавог Сунчевог система.

Све више се, наиме, потврђује уверење да су Сунце, планете, месеци, астероиди, комете, метеорити и међупланетски гас и прашина настали у исто време – а да је Земља само један од светова, мада за нас најбољи од свих могућих. Пред астрономијом стоји још много посла – много тајни које треба открити и много непознаница које треба објаснити. „Циркуска атмосфера", каже за савремене спекулације о планетама и месецима један астроном, „отежава озбиљна и отрежњујућа истраживања".

Судбина је, наравно, свих мистерија и митова да буду потискивани научном истином. Али их наука никада неће потпуно укинути јер ће људи увек своје незнање и маштање претакати у нове легенде. Или како каже Артур Кларк у поговору своје серије „Мистерије света": „А када бисмо и нашли свима одговор – тамо одакле су ове (мистерије) потекле има их још, у изобиљу..."

Љ. С.

А КО ПАЗИ ДА СЕ НЕ УКРАДЕ?

ДА СЕ НЕ ЗАБОРАВИ: ПОЧЕЛО ЈЕ У ИВАНЕЦУ

У ДОБА КАДА СЕ РАЗВИЈЕНА ЕВРОПА ЈОШ КОЛЕБАЛА, У МЕСТАШЦУ НЕДАЛЕКО ОД КАРЛОВЦА ДВА ЧОВЕКА ЧВРСТО СУ РЕШИЛА: ОТВОРИЋЕ ПРВУ САМОПОСЛУГУ У ЈУГОСЛАВИЈИ! ТЕШКОЋА ЈЕ БИЛО, НЕШТО И ЗБОГ ТОГА ШТО СЕВЕР И ПУТАРЕК – У ЖИВОТУ НИСУ НИ ВИДЕЛИ КАКО ТАКВА РАДЊА ИЗГЛЕДА...

Децембра 1956. године загорско месташце Иванец недалеко од Карловца одједном се нашло у центру пажње штампе и радија. Како и не би, „село" Иванец добило је што нису имали ни Загреб, ни Београд, ни Љубљана, ни Скопље – самопослугу, прву у Југославији.

Отварање је било скромно, а одјек неочекиван. Трговци из свих крајева земље хтели су у Иванец да виде то трговачко чудо, радњу необичну већ и по томе што је имала двоја врата – једна за улаз, друга за излаз. Ево како је то описао загребачки „Вечерњи вјесник":

...„Све то упозорава да се не ради о обичној трговини. Домаћица пролази крај полица на којима се налазе разни производи. Крај сваког је истакнута цијена. Производ који жели купити она сама изабере"...

На хумористима је да се шале, па је лист „Керампух" навалу на Иванец и прву југословенску самопослугу назвао трговачком ћабом, односно ходочашћем: „Могуће би се то могло спријечити једино на тај начин да се донесу прописи као и за сваку ћабу, односно да се у Иванец иде бос и – без дневнице".

Корпе? Па, од врбовог прућа...

У поратном периоду ни Иванец, као и друга месташца те величине, није имао ни лепо опремљених радњи, а ни много робе. Када је роба касније почела да пристиже, трговци су имали пуне руке посла јер се радило на класичан начин, споро, па су муштерије чекале у дугачким редовима. Како дође нова роба, тако се створи гужва.

Ко зна колико би се купци по иванечким радњама још гурали и гужвали да Андрија Север, директор „Иванечког магазина" 1954. године није у загребачком радничком дому присуствовао предавању неког Американца о томе како код њих купци шеткају између изложене робе, узимају је сами, плаћају, а све то иде јако брзо.

Ако може Америка, што не би могао и наш Иванец, запитао се Север чврсто решен да у Иванецу отвори прву југословенску самопослугу. Показало се да му је питање на месту, с тим што је заборавио на један детаљ: ни они, ни Стјепан Путарек, комерцијални дирктор „Иванечког магазина" и његов главник сарадник у овом послу – у животу нису видели самопослугу.

Било како било, раднички савет „Иванечког магазина" донео је 15. јула 1956. године одлуку: самопослуга се отвара! Сложио се и Народни одбор општине Иванец који је за уређење продавнице на 70 квадратних метара дао 580 хиљада динара.

Одлука је донесена, требало је прећи на дело: где да се ставе полице за робу, како да изгледају, колико да буду високе, колико дубоке, где да се налази благајна, како паковати робу, истаћи цену? И два кључна питања: од чега израдити полице и корпе за робу? Прво питање решено је релативно лако: полице и читав инвентар израдиће столарски погон Опште пољопривредне задруге Иванец. Дакле, скроз наскроз дрвена са-

Прва самопослуга у Југославији отворена је захваљујући Андрији Северу, Стјепану Путареку и њиховим сарадницима.

Potrošači - Domaćice!

Vi vrlo često izgubite mnogo vremena čekajući na red u trgovini kada kupujete živežne namirnice i ostale potrebe za kućanstvo. Kod toga čekanja vrlo ste nestrpljivi i nervozni. Osim toga gubitak vremena Vam nanosi štetu, jer na vrijeme ne stignete obaviti i druge svoje poslove.

Da bi Vam olakšali posao oko kupnje Vaših potreba za kućanstvo,

otvorili smo nedavno prodavaonu

za samoposluživanje

U toj se prodavaoni prodaje sva roba koju trebate u svom kućanstvu, počam od brašna, šećera i riže do svih vrsta sapuna, sapunskih prašaka i t. d.

Nije potrebno da gubite vrijeme!

Nije potrebno da nestrpljivo čekate, hoće li Vas prodavač poslužiti.

U novoj prodavaoni sami izaberete robu, a kad ste ju izabrali, istu na blagajni platite i kupnja je gotova. — Vi se tada zadovoljni vraćate kući, jer ste brzo obavili posao prilikom kupovanja, a raspoloživo vrijeme ćete korisno upotrijebiti u svom kućanstvu.

Mi Vas očekujemo u novoj prodavaoni, a želimo čuti i Vaše mišljenje i želje, koje možete upisati u knjigu želja, koja se nalazi u prodavaoni.

Prodavaona se nalazi u zgradi pred crkvom u Ivancu!
Dođite i razgledajte prodavaonu bez obaveze na kupnju!
Dajte Vaše prijedloge za rad prodavaone!

„IVANEČKI MAGAZIN"
trgovačko poduzeće
I V A N E C.

Можда се потрошачима изглед нове „продаваоне за самопослуживање" и допао, али је ипак било и много неповерљивих: њих су оваквим плакатима позивали да завире у необичну радњу.

мопослуга. Што се корпи тиче, решено је и то – исплешће их од врбовог прућа.

Седамнаестог децембра 1956. године Иванец и Југославија добили су своју прву самопослугу. Узбуђење је било силно, а посао ишао одлично. Планиран је промет од 600 хиљада динара, али је „чудо од радње" остварило промет који је вероватно изненадио чак и Севера, Путарека и њихове сараднике: два милиона динара већ у 1957. години.

То је пропаст

Као и свака новина и ова је, разуме се, од самог почетка наилазила на отпоре. У оном истом радничком савету који је на крају ипак одлучио да самопослугу отвори, неки су се трговци у очајању хватали за главу:

– Шта ће бити кад људе пустимо међу сву ту робу, пола ће нам однети... То је пропаст...

Они умеренији реч „пропаст" нису помињали, али их је ипак силно морило исто питање:

– А ко пази да се нешто не украде?

Проблем крађе није тиштао само трговце, и самом народу се чинило некако невероватно што га пуштају да слободно шетка међу робом, па се побринуо да за тили час разреши дилему. У то доба се навелико препричавао истинит догађај када је неки полицијски пас у једном оближњем селу ухватио лопова. Како је самопослуга отворена, тако је почело да се прича како је дотични пас, „флит" за лопове, сакривен у самопослузи. Неко покуша нешто да изнесе, а не плати – пас му је за вратом...

Испоставило се да оволика бојазан није оправдана. Испит поштења, тврде сведоци онога времена, положили су и потрошачи и трговци.

Древна самопослуга, корпе од врбовог прућа – праисторија, рекао би неко, али је та „праисторијска" продавница по много чему пословала на и те како савремен начин. Имала је, рецимо, тзв. Књигу жеља у коју су муштерије уписивале своје примедбе и сугестије. Постојала је и књига утисака у коју су се уписивали посетиоци из читаве земље. Фатима Хоџић из трговачког предузећа „Звијезда" из Сарајева уписала је, рецимо, само једну реченицу:

– Шућур Алаху да нас има и тако поштених!

Иванечка самопослуга морала је у почетку да се бори још са нечим: старим навикама и начином мишљења. На страну незгода што у центру није могао да се добије локал па је „необична радња" смештена на крају места, доконима је још више сметало то што више не могу сити да се напричају док продавац нешто мери и пакује. Каква ти је то куповина кад је све за тили час готово?!

Неповерљиви су се питали и шта ће им сва та лепо упакована роба „кад може по старом". Чудна радња, чудно упакована роба, то значи и да све мора да буде скупље, тврдили су други.

Како да човек уреди самопослугу кад је никад у животу није видео? Трговци из Иванеца ипак су се снашли: наша прва самопослуга била је скроз наскроз древна...

Децембра 1956. трговци и новинари из читаве земље нагрнули су да виде то „чудо од радње" које је између осталог имало и посебна врата за улаз и излаз.

Кренуло је

Две године после отварања неверних Тома и сумњичала било је већ далеко мање, и иванечка самопослуга је с краја места пресељена у веће просторије у главној иванечкој улици, а 1971. у робну кућу „Има".

Децембра 1957. загребачки „Конзум" отворио је прву самопослугу на градском подручју у Југославији. Самопослуга у Илици 22 имала је нешто о чему Север, Путарек и њихови сарадници дванаест месеци раније нису могли ни да сањају – метални инвентар... Двадесет и четвртог априла 1958. београдски „Врачар" отворо је први прави супермаркет у Југославији. Само пет година раније, 1953. у читавој Европи још није било ни једног супермаркета. А све је почело децембра 1956. у Иванцу код Карловца.

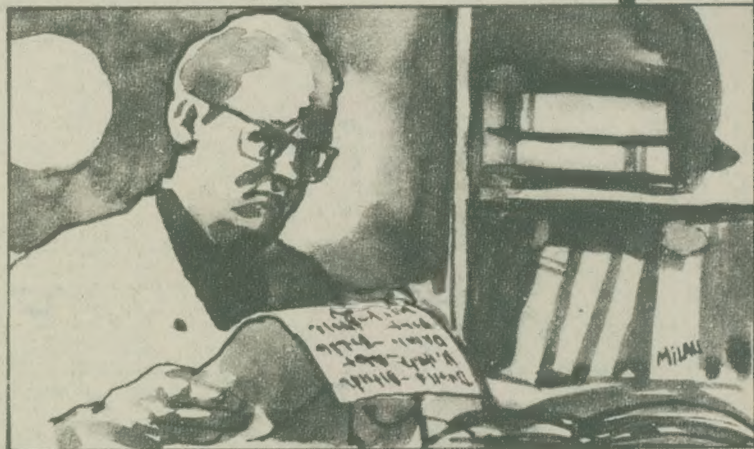
Борис КОЖАР

Занимљива имена

ШЕКСПИР НА 83 НАЧИНА

Да иста реч може имати разне облике – дублете или варијанте, како их зову научници – то је добро позната појава у свим језицима. Ми кажемо, на пример, **изаћи** или **изаћи, милиционер, милиционер,** или **милицајац.** Али по тој разноврсности „обичне" речи нису ништа кад се упореде са именима. Људска имена могу имати на десетине варијаната, захваљујући томе што нису везана за одређено значење и што се стално претварају једна у друга: од званичних постају имена одмила, од једних и других презимена, од мушких женска и обрнуто.

Кад говоре о готском краљу који је у VI веку наше ере освојио Италију, историчари га зову Теодорик или Теодорих. Од тог готског имена постало је немачко Дитрих, које може бити и презиме, а које у разним крајевима Немачке добија различите облике, скраћује се, продужује наставцима, трпи гласовне промене... па су од тог једног корена постала немачка презимена Дитрих, Дитрајх, Дитерих, Дедерих, Дитрихер, Дојтрих, Дирк, Диркс,

Дирксен, Диркинг, Дител, Дитлер, Дитлајн, Дитман, Диц, Дич, Дицел, Диде, Дил, Дитинг, Тиде, Тиден, Тиле, Тилеке, Тилинг, Тиденс, Тилман, Телеман, Тител, Тајдел, Тецел, и тако даље и тако даље. Један немачки историчар језика набројао је таквих презимена 69, уз напомену да тиме списак нипошто није исцрпљен.

Нешто слично бива у италијанском са именом Доменико, које се одмила скраћује у Менико, или у северноиталијанском изговору Менего, са варијантама Менко, Минко, Менго, Меко... па су од њега створена презимена Доменичи, Доменикини, Доменикети, Меникачи, Меникони, Меникини, Менкучи, Менкарели, Менегин, Менги, Менгони, Менгоци, Менготи, Минкети, Минкучи, Мингуци, Мингели, Мингини, Меки, Мекини, Мекони...

Италијански научник Ђ. Флекија, који је о томе писао пре једног столећа, навео је да има шездесетак презимена од корена „Доменико", али данас се сматра да је стварни број много већи.

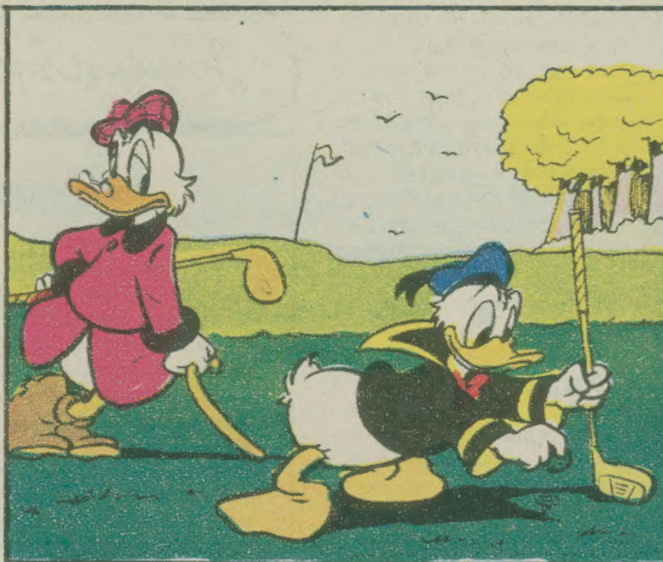
Чак и име једног истог човека може се „умножити" захваљујући томе што је ортографија (начин писања) у ранијим вековима била сасвим неуставльена и недоследна. Презиме Виљема Шекспира његови савременици, у VI и VII веку, писали су на 83 разна начина. Још и 1790. године, када је спроведен попис становништва у САД, презиме Кембел могло се наћи у пописним листићима написано на 27 начина, а презиме Кенеди на 32.

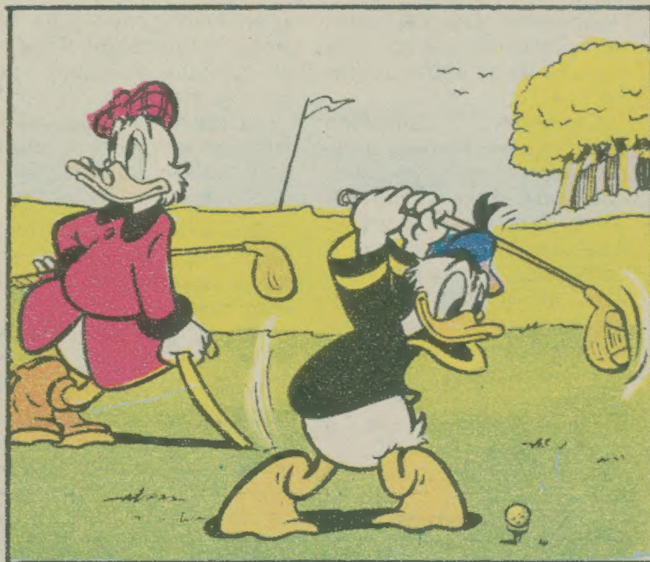
Нико толику главобољу није задао историчарима и језикословцима као један теолог из тринаестог века, познат и као аутор једне од најранијих књига о шаху. Име му је било Јаков, на латинском Јакобус, али оно што из тога следи налази се по разним рукописима у облику Де Цесолис, Де Цезолис, Де Цијезоле, Де Цесулис, Де Сеселис, Де Казалис, Де Касолис, Де Кастулис, Де Карсолиц, Де Косолис, Де Тесалис, Де Тесолус, Де Тесалонија, Де Тесалоника, и тако даље – укупно 27 разних варијаната! Која је од њих она права – то данас није нимало лако утврдити.

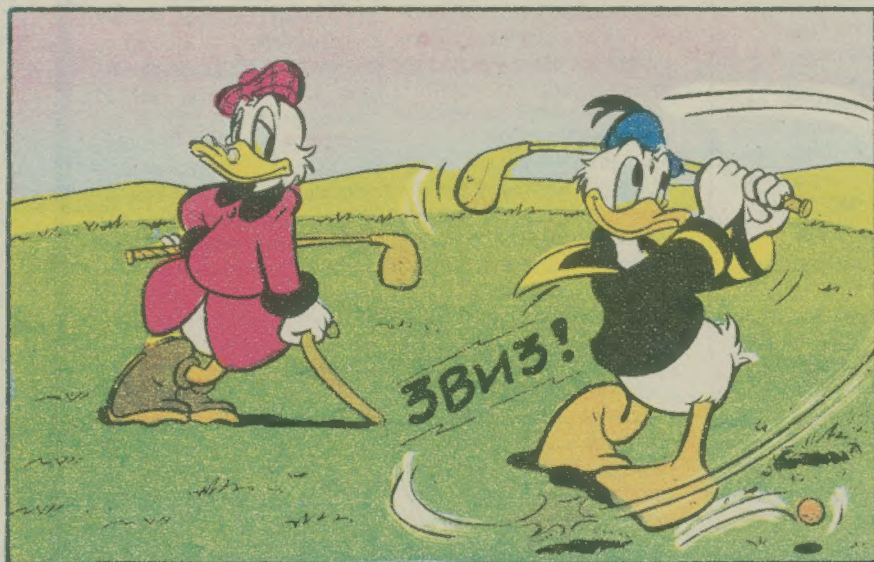
Најгоре је што оно „Де..." није презиме (презимена су у то време још била реткост) него ознака родног места. А пошто је Јакобус писао на латинском, и пошто ближих биографских података о њему немамо, то од тачног читања имена зависи и наше знање о његовом пореклу и народности. Било је свакојаких претпоставки: да је из градића Казале у северној Италији, или чак из Солуна (на грчком Тесалоники) али данас већина научника сматра да је био родом из градића Сесол (Sessoles) на крајњем северу Француске.

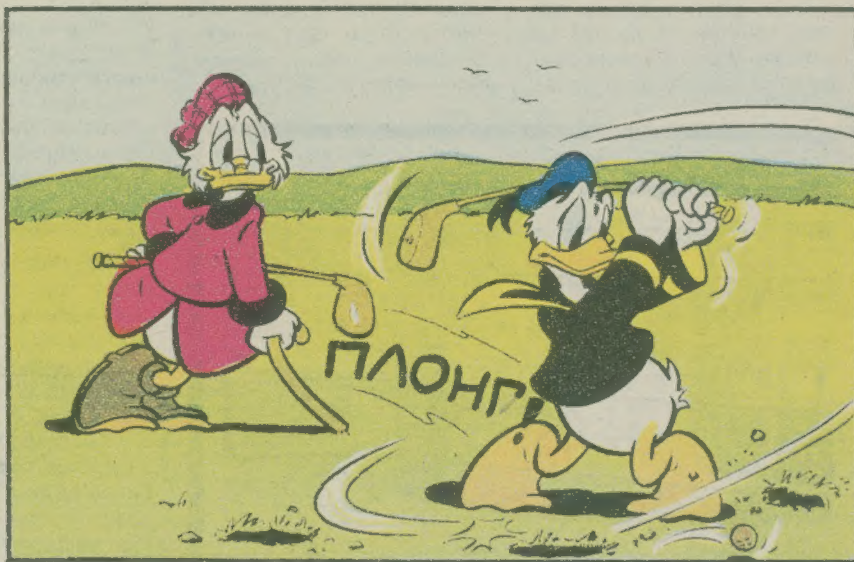
WALT DISNEY

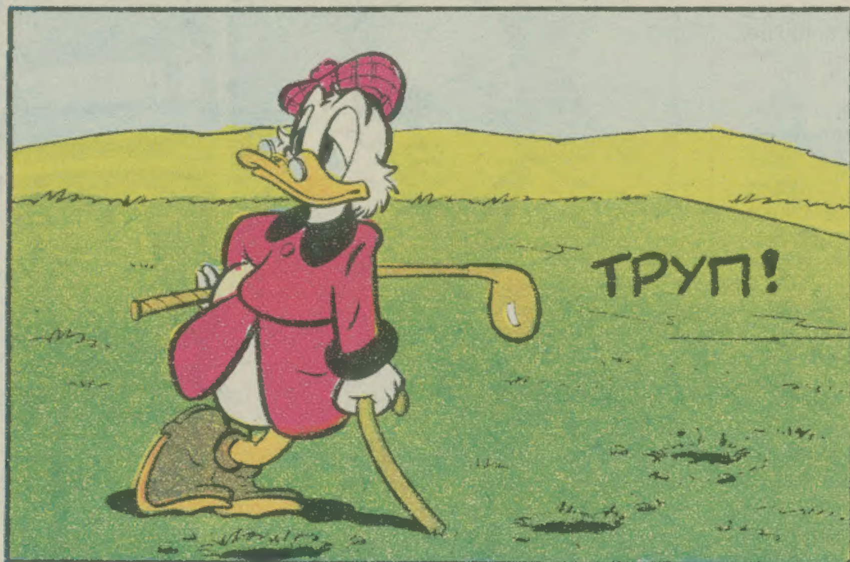
ПАЈА ПАТАК

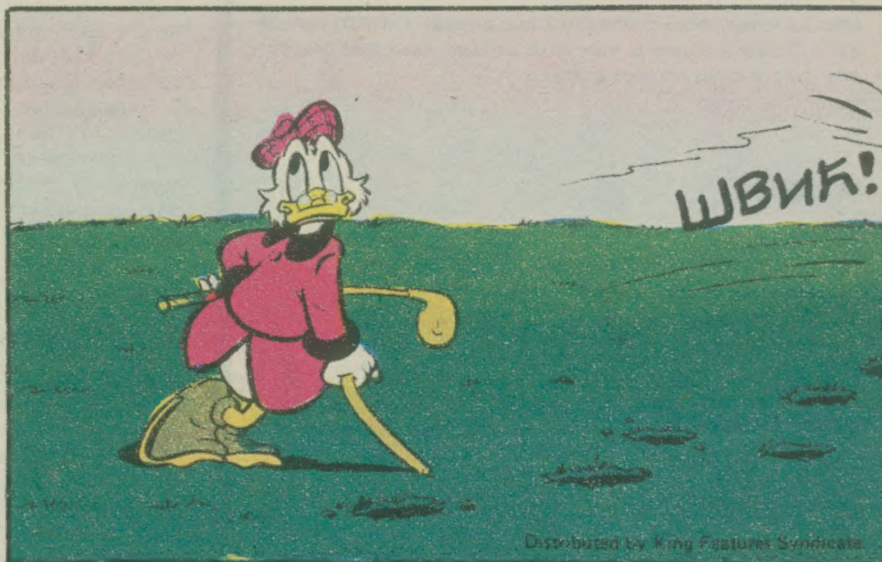

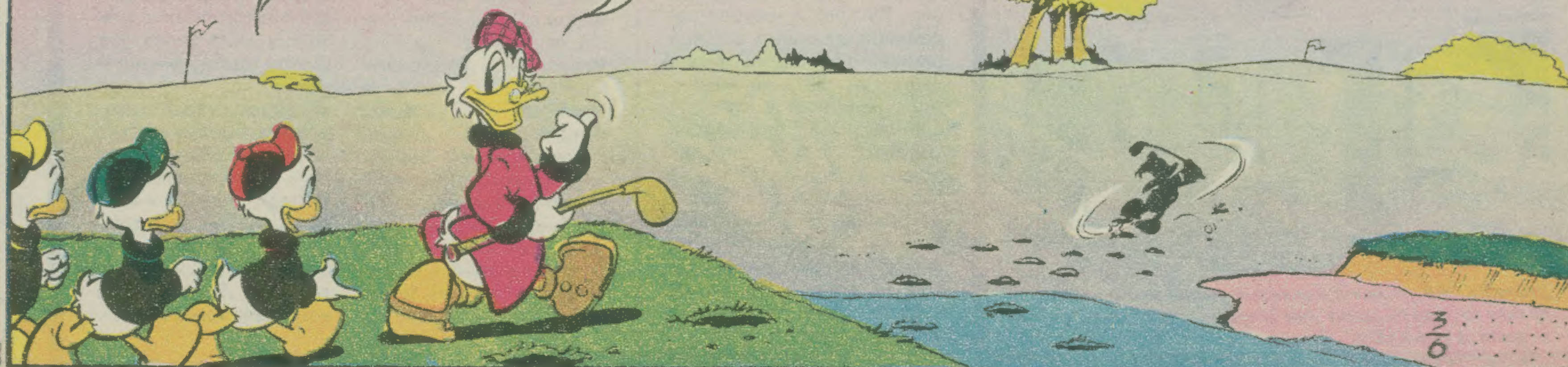

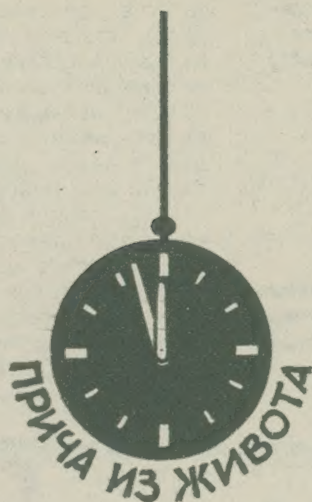

ПОЛЕТЕЋУ И ТАЧКА

ИСКУСНИ ПИЛОТ ПЕТ ПИТЕРСОН НИКАДА НИЈЕ БИО У СЛИЧНОЈ СИТУАЦИЈИ: ПРЕД ЊИМ ЈЕ СТАЈАО МЛАДИ ЧОВЕК У ИНВАЛИДСКИМ КОЛИЦИМА. МАЈК ХЕНДЕРСОН КОМЕ СУ ОБЕ НОГЕ ОДУЗЕТЕ ТРАЖИО ЈЕ: „НАУЧИТЕ МЕ ДА ЛЕТИМ”.

Пилот је одмеравао Мајкове слабашне ноге и руке које је са тешком муком покретао и помислио – овај младић жели немогуће, не постоје никакве шансе да икад седне за команде авиона. Зашто му то сместа није и рекао, ни самом Пету није јасно. Можда га је спречио Мајков поглед који је преклињао. Обојица су ћутали извесно време а онда је Пет прекинуо непријатну тишину:

– Знате шта, младићу, можда бих и могао да вам дајем часове али – под једним условом. По летачким правилима сваки пилот мора бити у могућности да сам уђе и изађе из авиона. Ја сад одох на кафу, а ви за то време покушајте да седнете за команде – главом му је показао на школски авион.

Мајк Хендерсон се замислио. Почетком јула те 1976. године летео је авионом, две стјуардесе су му помогле да уђе са инвалидским колицима. Толико му се допао осећај да лети, да је одлучио нешто за шта су му сви говорили да је апсолутно немогуће – научиће да управља летелицом. Сад је требало испунити први услов, попети се у кабину.

Сунце на Медфорд аеродрому у америчкој држави Орегон пржило је то августовског дана баш као и пре осам година кад је седамнаестогодишњи Мајк, радећи као спасилац на плажи, несрећно пао са бока и повредио пети и шести кичмени пршљен. Превезен је у болницу али лекари су могли само да констатују – биће доживотни инвалид и моћи ће да се служи само рукама, доњи део тела остаће парализован, ту нема помоћи. Неурохирурзи су му са пуно обзира саопштили да више неће моћи да живи сам, потребна му је непрекидна помоћ и нечија нега. Мајк се наљутио на лекаре:

– Мрзео сам та њихова скрушена лица. Говорили су ми само шта све нећу моћи да радим, а нико није помишљао да сам тако страшно млад и да је живот преда мном. Како ћу га утрошити? Још тада сам помислио: нема те силе која ће ме ограничити!

Кад је изашао из болнице пред Мајком су били месеци и месеци мукотрпне и досадне рехабилитације – дане је, на пример, проводио пребацујући каменчиће из једне посуде у другу да би ојачао руке. Кад се вратио кући, купио је кола и научио да вози. Пре тога су наравно, све команде преудешене у ручне. Убрзо је упознао и Рут Танер са којом се, после неколико месеци забављања, венчао. Али, све то као да је Маку било мало – стално је желео још више трудећи се да савлада и оно што би и за потпуно здравог човека био тежак задатак.

Инвалидска колица привукао је до трупа авиона. Кабина која је била надохват руке деловала му је ужасно високо. У једном тренутку помислио је да одустане. Знојио се од страховите врућине, а још више од напора да се некако подигне из столице и на рукама издигне до унутрашњости авиона. „Не смем сада да попустим”, мислио је, „читавог живота бих мрзео себе због тога”.

Десну руку ослонио је на крило авиона, а левом се ухватио за доњи део кабине настојећи да беживотни доњи део некако подигне унутра. Из оближњег кафића пратио је Пет Питерсон читав овај мучни призор. Неколико пута је устајао с намером да оде до упорног младића и каже му да одустане. Ипак, није то урадио. Добро је знао шта ће за Мајка значити ако ове муке не буду узалудне.

После четрдесет пет минута пилот се приближио авиону. Мајку је испричао да се задржао јер је срео пријатеља и, уз кафу, разговору никад краја... Мајк је, сав ознојен, тешко дишући задовољно седео на пилотском месту. Успео је!

То је тек био почетак. Свако ко би се одлучио за летење морао је да прође строгу медицинску комисију. Овај преглед није могао да мимоиђе ни Мајка. Пет га је послао доктору Дејвиду Стодарду, искусном војном лекару. После прегледа Дејвид је телефоном позвао Пета. Глас му је био љутит.

– Ти се то шалиш са мном, Пет? Па младић има мање од десет процената способности. Како ти уопште пада на памет да може да седне за команде авиона?!

Пит Питерсон остао је упоран. Договорио се са доктором Стодардом да се виде за неколико месеци. У међувремену он ће обучавати Мајка летењу. Ако дође до закључка да га је оспособио толико да младић може сам да седне за команде, позваће Дејвида да се сва тројица заједно провозају. Нек онда донесе коначну одлуку.

Учитељ и ученик били спрепуштени месецима мукотрпног рада. Пре свега било је неопходно да се све команде које су биле повезане са ногама пребаце на ручни „погон”. После три месеца и на десетине часова обуке на земљи и у ваздуху Пет Питерсон сматрао је да је Мајк Хендерсон – могао сам да управља летелицом. Позвали су доктора Стодарда.

Лекар је стигао на Медфорд аеродром узбуђен. Толико пута био је у ситуацији да седне у авион, али ово је било нешто сасвим ново. Седајући у кабину схватио је да се – плаши.

Оног тренутка кад је видео са колико сигурности Мајк проверава да ли је све у реду и спрема се да се вине у ваздух, бојазни је нестало.

Током лета доктор Стодард се сасвим опустио и чак се Мајком и Петом шалио и на младићев и на свој рачун. Искрено им је признао колико је страховао. Још у току лета свечано је обећао да ће Хендерсону дати позитиван лекарски налаз и сам се заузети код власти да Мајк добије летачку дозволу.

Четрнаести новембар 1976. био је велики дан за Мајка – тада је први пут сам летео. Тачно на висини од неколико хиљада метара младић је готово вриснуо од среће – то је била највећа ствар коју је постигао у животу. На Петово питање како је било, Мајк, који је два пута успешно узлетео и слетео могао је да одговори само једном речју. Гушећи се од среће изјавио је: „Сјајно”. Касније је објаснио: „То су били они тренуци кад човек преузима апсолутну одговорност над свим што ће се догодитити.

Мајк Хендерсон постао је први човек одузетих ногу који је добио званичну дозволу за летење. Са Петом и доктором Стодардом шалио се: поздравља вас капетан Мајк Хендерсон полетећемо оног тренутка кад у авион унесу мене и моју инвалидску столицу!

Даждевњак, по врсти сличан оном кога су Совјети после деведесет година пронашли у леду – и оживели.

У неким случајевима залеђивање је неопходно. Код пресађивања меких ткива, на пример. Видите стручњака за пластичну хирургију на том послу.

ЛЕДОМ ДО БУДУЋНОСТИ

ДВА НЕВЕРОВАТНА ОТКРИЋА

СОВЈЕТСКИ НАУЧНИЦИ СУ ПОВРАТИЛИ У ЖИВОТ ДАЖДЕВЊАКА КОЈИ ЈЕ ПРЕКО ДЕВЕДЕСЕТ ГОДИНА ПРОВЕО БЛОКИРАН У САНТИ ЛЕДА. АМЕРИКАНЦИ СУ ОТКРИЛИ ХОРМОН КОЈИ ПОКРЕЋЕ МЕХАНИЗМЕ ЗИМСКОГ СНА. КАКВЕ ЋЕ КОРИСТИ ОД ТОГА ИМАТИ ЧОВЕК?

Могућност да се заустави време занима све људе овог света. Следеће две новости зато имају вредност која превазилази оквире научних лабораторија. Долазе из два удаљена града, на супротним крајевима света: из Москве и Њујорка. У Москви су повратили у живот једног даждевњака (водоземац сличан гуштеру) који је блокиран у леду на дубини од једанаест метара провео, у некој врсти зимског сна, преко деведесет година, а у Сједињеним Државама група специјалиста за криобиологију (наука која се бави утицајем ниских температура на живе организме) је открила хормон зимског сна, у ствари протеин који изазива смањење телесне температуре, успорава метаболизам и срчане откуцаје своди на минимум.

Повезани зимским сном као заједничким именитељем, ова два научна открића отварају нове видике на различитим пољима. Ако успемо да контролишемо механизме који одређују понашање организма животиња у току зимског сна, моћи ћемо да искористимо његове предности, нарочито кад су у питању неке тешке болести срца и крвних судова – значи у медицини, у космонаутици, за дужа путовања свемиром, и на безброј других начина.

Ако затим будемо у могућности, како се то наслућује из експеримената совјетских научника, да бесконачно продужимо трајање зимског сна, још више ћемо се приближити решењу загонетке која покреће многа питања. Јер, ако је тачно да трајање зимског сна зависи од количине масти у организму, кажу стручњаци, већ у скорој будућности моћи ће да се контролише метаболизам – да се по потреби опет покрене, да се оживи организам који је из корисних разлога био у стању привидне смрти.

Невероватни „углозуб"

Почнимо од даждевњака. Совјетски научници су, пре свега, и сами задивљени чињеницом да је после толико времена један сложени организам поново оживео, мада тврде да овај случај није потпуно нов. Управник Лабораторије за еволутивну ихтиологију Академије наука Александар Студицки каже да су они још раније успели да оживе водоземца сличног саламандеру, по имену углозуб, кога су пронашли у санти леда старој преко пола века!

Позивајући се на закон Ван′т Хофа који каже да се приликом сваког снижења телесне температуре за десет степени хемијске реакције у организму упола смањују, узели су у руке папир и оловку и израчунали да је четири до пет година најдужи временски период у коме би један водоземац попут даждевњака могао, у датим условима, да остане у животу. Пошто се не ради о нетачној процени старости леда у коме је даждевњак пронађен нити о могућности да водоземци у сибирским условима имају неке друге одлике, остаје закључак да се и овде ради о изузетном случају. Неки су отишли и даље, кажу да ограничења постављамо ми сами јер још недовољно познајемо механизме који штите организам од хладноће.

То најбоље потврђује следећи пример: до пре петнаестак година није се ни помишљало на то да се крв конзервира и чува на дуже време, што усталом и није било могуће. Данас, међутим, на температури од –80 степени Целзијусових, крв може да се сачува пуних десет година. Ако се температура смањи за нових педесет степени, овај период може да се продужи и до четрдесет година. Испробана је и техника замрзавања уз коришћење специјалних додатака, такозваних криопротектора који на ниским температурама спречавају промене у ћелијама, што пружа нове наде...

Али, ту је и чињеница да оволики продужетак живота једне ћелије, чији је век иначе кратак, практично значи да смо учинили „бесмртном"!

Емануела Боноллди, хистопатолог, није једина која тврди да су ћелије приликом залеђивања у великој опасности. „Ускоро ћемо и то решити" – каже она.

Ризик се, у ствари, састоји у ломљењу ћелија, у њиховом уништењу, јер се течни састојци на хладноћи шире и постоји опасност прскања зидова, а може доћи и до оштећења осетљивих ћелијских механизама. Јавља се и опасност од промене састава ћелија. Зато се сматра да је замрзавање и одмрзавање органа односно организама, без последица засад немогуће. Можда највише због тога што милијарде и милијарде ћелија имају неке своје нама недовољно познате односе који у случају замрзавања вероватно стоје на удару. Довољно је, на пример, да се само један проценат од укупног броја ћелија не поврати, па да организам више није у стању да живи.

Има ту и нешто више: смрт је коначна – неопозив прекид метаболизма живог бића. Ако се животне функције зауставе, а то се у азотној течности на −150 степени редовно догађа, и поново оживе, то би значило да смрт није ни наступила. Другим речима – у овом тренутку читава серија препрека техничке и теоријске природе, везана за научна сазнања која су још ограничена, спречава научнике у једном таквом подухвату.

Бавећи се механизмом зимског сна код животиња Американци не трагају за границом између живота и смрти већ се у својим експериментима само користе његовим кључем.

Судбина замрзнутих?

Барбара Хорвиц, с универзитета у Калифорнији и Роберт Мајерс из Северне Каролине, још нису успели да издвоје хормон зимског сна, али убризгавањем крви животиње која зими спава у организам оних других постигнуто је смањење броја срчаних откуцаја (за неких пет процената), брзине множења ћелија, телесне температуре (за десетак степени) и потрошње кисеоника – за читавих тридесет процената.

Хормон који су назвали „хит" производи мозак и избацује у крв где се он везује са протеином познатим под именом албумин. „Хит" пропада на температури од тридесет шест степени, али само ако је у епрувети. Температура крви која је управо толика, ништа му не шкоди. То значи да се у крви налазе елементи који га штите!

За нови хормон посебно су заинтересоване америчке војне власти, верују да уз његову помоћ могу да обезбеде спасавање пилота који стицајем околности доспевају у ледену воду. Дијететичари рачунају с њим код својих будућих рецепата за мршављење. Астронаутичарима ће помоћи да лакше поднесу бесконачна путовања итд.

У Америци неки људи који немају везе са науком већ са трговином, бар тако тврде стручњаци, зарадили су силне милионе замрзавањем посмртних остатака неких особа, уз обећање да ће кроз двадесет или сто година да их оживе – онда кад медицина буде открила лекове за болести од којих су умрли. Тврди се, наиме, да такозвана крионика или наука о замрзавању нема никакву озбиљну научну вредност јер данашња технологија није у могућности да после замрзавања гарантује живот читавом организму. Зато сматрају да у већини оваквих и сличних случајева, кад је неопходно да се на неки начин заустави време, треба ићи другим путем – уз помоћ инструмената који тренутно стоје на располагању одржавати живот на најнижем степену размене материја. „Хит" управо овде може да буде одлучујуће оружје, закључују данас најпознатији стручњаци за ову област.

Д. В.

Овако изгледају капсуле у којима се чувају замрзнута тела неких америчких грађана, чланова друштва за замрзавање. Наука каже да је у питању шарлатанство спретних трговаца и тврди да ови људи неће оживети.

„ЗАБАВНИКОВА" ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЛЕКОВИТОГ БИЉА

ОДОЉЕН

(Valeriana officinalis L.), Valerianaceae

Народна имена: одолен, мацина трава, валеријана, одоленак, долик, дољен

Опис биљке

Вишегодишња зељаста биљка са шупљом, на врху разгранатом, стабљиком која достиже до два метра висине. Стабљика је ретко обрасла непарно перасто дељеним листовима (5–11 пари). На врху стабла и огранака има беле или ружичасте крупне цвасти у облику штита које чини велик број ситних цветића. Цвета крајем пролећа и преко целог лета. Приземни листови су на дршки, а горњи на стабљици су седећи.

Налазишта

Расте дивље врло често али највише на влажним местима поред река, на речним оствима (адама), по ритовима, ливадама, шанчевима дуж путева и железничких пруга. Има је на влажним местима и у брдским и планинским крајевима, по ретким шумама. Одољен је биљка која се веома много гаји у Европи и Азији све до Јапана, али и у САД и другде. У последње време се само тражи ризом с корењем од гајене биљке. На гласу је и веома се данас цени мексиканска валеријана. И код нас се ова биљка гаји на многим местима.

Берба

Ризом с корењем се вади у јесен. Ризом је кратак и обрастао је жиличастим, дугим, танким корењем као брада. Извађен свеж ризом с корењем има слаб али карактеристичан мирис. Извађен ризом с корењем одвоји се од надземних и натрулих делова, опере добро водом и суши на температури до 40°Ц. Сушењем се појачава мирис а дужим чувањем постаје непријатан. Осушен ризом с корењем треба запаковати херметички и чувати одвојено од осталог лековитог биља због његовог продорног мириса.

Употреба

Одољен се од давнина употребљава као природно, нешкодљиво средство за умиривање нервног система. Ризом с корењем служи за справљање чаја за умиривање или тинктуре (валеријанске капљице), такође са истим дејством. Делује добро и на срце. Ово старо и добро познато природно лековито средство било је једно време напуштено. Данас валеријана има своју ренесансу јер су боље проучени њени лековити састојци и доказана и изолована нова лековита једињења. На бази ових састојака (валепотријата) постоји читав низ препарата за умиривање, намењених модерном човеку оптерећеном несаницом, стресовима, страхом, напетошћу, тескобом, и др. Код нас се налазе у продаји такви препарати под именом Персен и Валседан дражеје и др.

Проф. др Момчило Горуновић

БУДА НА ДРВЕТУ

У јулу ове године међу становницима Даке у Бангладешу владало је велико узбуђење. Сви су хрлили ка сиромашној кући извесног Шанти Лала који је тврдио да се у његовом дворишту појавио, ни мање ни више, него нови Буда. Седео је у крошњи једног дрвета. „Ходочашће" Лаловој кући трајало је неколико недеља, људи нису питали шта кошта само да уђу у Шантијево двориште и макар на минут виде Буду. Властима се ово нимало није допало, па су се заинтересовали шта се ту дешава. Открили су да је Шанти Лал маскирао свог десетогодишњег сина и попео га на дрво. Не треба посебно ни наглашавати колико су грађани Даке били огорчени што су насели на тако „провидан" штос и колико је Шанти Лал био несрећан што је изгубио добар бизнис и још морао да оде на годину дана у затвор.

СМЕШАН БРОЈ

На Малајском полуострву, најјужнијем делу азијског копна, од давнина се људи боре не сабљама већ, веровали или не, пауновим перјем. На знак секунданта борци с „оружјем" у руци излазе у центар круга чији пречник износи три метра и почињу један другог да голицају пером. Ретки су учесници двобоја који у борби издрже дуже од четврт часа. Онај који се први насмеје – изгубио је битку. Борбу посматра велики број посетилаца, клађење цвета...

КВАТРОЦИКЛ

Професори и студенти са електротехничког факултета у токијском кварту Канда конструисали су необично возило на сунчеву енергију које се брзином од тридесетак километара на час већ креће токијским улицама. Сунчана батерија повезана је са четири акумулатора и снабдева их са довољно струје којом се покреће возило са два седишта. Да би овај необични ауто био лакши, нема уопште никакву каросерију, конструкција му је од алуминијумских шипки и има четири велика точка од лаког спортског бицикла.

ИНСТАНТ ТЕМПЕРАТУРА

Ко уопште каже да термометар мора да се држи испод пазуха и то најмање пет минута? Самолепљиви дигитални термометар очитава температуру оногa часа када се прилепи за чело.

Мали, округли термометар као и свака новина има својих мана: уме да се превари за који Целзијусов степен уколико се пацијент презнојава или пати од поремећаја циркулације, а ни у осталим случајевима очитавање му није тачно до последње децимале. И поред свега, згодан је за тешке болеснике које не треба узнемиравати и децу којој је оних некадашњих пет минута било неиздрљиво дуго.

КАКО ДО ЧИСТОЋЕ

Крај танзанијског језера Мањара, претвореног у национални парк, не може да се нађе ниједан папирић, нема опушака од цигарета ни ђубрета. Чудно је да читава околина буде до те мере чиста кад се зна да ово језеро посећује свакодневно на хиљаде туриста. Што је још интересантније, нигде не може да се нађе на уобичајене табле са упозорењима „Не бацај отпатке". Како онда да је национални парк тако чист? Одговор је врло једноставан; Танзанијци су смишљено ударили по људској сујети једноставним натписом на самом улазу: „Нека нико не каже, и то на вашу срамоту, да је овде све било чисто док ви нисте дошли".

ВЕНЧАЊА ЋЕ ИПАК БИТИ...

Када су се Рејмонд Тибодо и Жоел Бојд венчали, у белом нису били они него матичар – бели завоји, бела газа, бео гипс...

Венчање је обављено у време посете болесницима, матичар О'Рајордан није се макао из кревета, али је иначе све било по пропису, до оног „у болести и здрављу".

Тридесеттрогодишњи О'Рајордан се неколико дана пред заказано венчање колима сурвао у провалију и све у свему добро прошао изузев што је ишчашио кук и раме. Што се Рејмонда и Жоел тиче, они ни по коју цену нису хтели да одлажу венчање или мењају матичара, па је обред тако обављен у О'Рајордановој болесничкој соби у болници Кули Диксон у Нортхемптону у Масачусетсу. Сем гипса и завоја, матичар је на себи имао још и пиџаму са црвеним срцима.

ОД ПЕШАКА - КРАЉ

Шпански инжењер Мигел де Висенте смислио је да модернизује древну игру шах. Бела и црна поља на његовој дасци имају удубљења и у њих се постављају коцкице које на својим странама имају ликове краља, краљице, ловца, топа, скакача и пешака. Игра почиње као код традиционалног шаха, али у току партије сваки играч има право да преврне коцкицу и, у зависности од лика на његовој горњој страни, настави игру том фигуром. Јасно је да се у оваквој игри на табли може наћи неколико ловаца, скакача, па чак и краљева. Али, сваког таквог краља треба матирати!

Нови шах је патентиран и нове гарнитуре већ се могу купити у Мексику, Мароку и Сједињеним Америчким Државама.

НЕВИДЉИВА ОГРАДА

Најпоузданија ограда вероватно је она која се не види. Аеродроми, електричне централе, складиште нафте или петролејска поља све чешће се у последње време у неким земљама ограђују невидљивим „зидовима" од микроталаса. Ако у забрањену зону доспе уљез, на командном пулту пали се или оdjекује сигнал, а све остало је већ техничка ствар.

Међутим, често се догађа да су „нежељени гости" залутали пси или мачке. Да због њих не би долазило до лажних узбуна, енглеска фирма „Фроудс" почела је да производи микроталасне ограде које знак за аларм дају само у случају када их прекине биће или предмет које својим размерама подсећа на човека.

РАЈСФЕРШЛУС ЗА РАНЕ

Фирма за производњу медицинских инструмената Келс Медикал из Чикага пријавила је ових дана необичан патент: нови специјалан уређај сличан рајсфершлусу који би требало да користи хирурзима приликом уобичајене обраде повреда на кожи.

Две траке попут железничких шина причвршћују се специјалним чиодама с једне и с друге стране повређеног места. И да би се рана затворила није више потребно ушивање нити постављање копчи, већ је довољно да се повуче затварач који саставља „шине", баш као и код обичног рајсфершлуса, и спаја ивице посекотине.

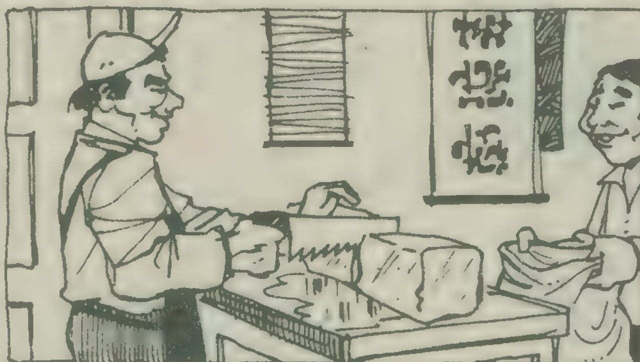
Кад рана зарасте, чиоде се извлаче а на повређеном месту остаје ожиљак који је, кажу, далеко мање приметан од ожиљка који оставља хируршка обрада на класичан начин. Осим тога, произвођач тврди да се уз помоћ ове направе ради брже, да рана брже зарашћује и да је трошак мањи, јер уређај може да се примени више пута.

НЕБУ ПОД ОБЛАКЕ

У Швајцарској се подиже ресторан који ће, географски гледано, бити вероватно на највишем светском нивоу. Наиме, на 4158 метара високој планини Јунгфрау на Бернским Алпима почело се са изградњом мотела. Овај градитељски подвиг већ се назива новом етапом у грађевинарству.

С обзиром да овом ресторану ниједна ватрогасна кола неће моћи да приђу, објекат се прави са свим могућим сигурносним системима који ће га практично учинити „недодирљивим за ватру". Ресторан ће се разликовати од осталих и по томе што ће се у њему „доливати" кисеоник посебним уређајима јер је на тој висини ваздух сувише разређен. А како ће гости доспевати до овог ресторана небу под облаке? Изградиће се жичара, наравно. Швајцарци обећавају даће ресторан бити завршен до 1986. године.

КРЕКЛ, ПИФ ИЛИ КРЦ?

Да се језици разликују смешно је уопште и наглашавати али да и ономатопеје код различитих народа различито звуче ипак је мало чудно. Да је то ипак тако, најбоље говори реклама за једну врсту корифлекса. У Великој Британији ове пахуљице оглашаваће се са „снеп, крекл, поп" у Шведској – "пиф, паф, пуф" у Немачкој – „книспер, кнаспер, кнуспер". А како би се подражавало њихово пуцкетање кад се ставе у млеко у нашем језику? Вероватно „крц, крац, пуц".

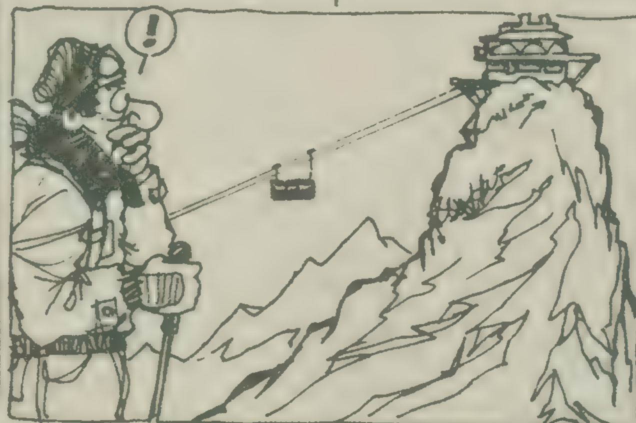
И ОНДА КАЖЕМ ЈА ЊЕМУ

Обично се за жене каже да воле да причају. Да то није баш сасвим тако говори и недавни рекорд који је постигао двадесет седмогодишњи рибар из малог енглеског места Розлер. У јакој конкуренцији он је освојио прво место и 16 милиона старих динара на такмичењу које је организовано да би се добила „највећа причалица". Успео је да говори нон-стоп педесет часова. А о чему је то толико причао? Присутни сведоче да је највише говорио о догодовштинама које је имао са својом таштом.

ЛЕД СЕ НЕ ДА

Иако је Јапан земља са једном од најразвијенијих техника на свету, са компјутерима и роботима које производи сви је зову земљом будућности, иако су електрични апарати већ незамисливо јефтини (укључујући и фрижидере), многи Јапанци и даље више воле да наруче лед из најближе приватне ледаре. На улицама Токија и даље свакодневно могу да се виде затворени камионети којима се превозе дуге табле леда пажљиво увијене у пиринчану сламу. Кад дође пред стан муштерије, возач извлачи таблу леда оштром куком и тестером сече комад жељене димензије. Радњи на којима пише једноставно ЛЕД има још много и у Токију и у мањим градовима и, кажу Јапанци који тврде да је пиће са таквим ледом укусније и месо боље сачувано, биће их још дуго.

ИСТИНА ЈЕ – ДОГОДИЛО СЕ

ПРЕД ПУШЧАНИМ ЦЕВИМА

Прочитавши једног јутра вест у новинама, грађани Берлина су се запрепастили: њихов суграђанин Јохан Гринвалд тврдио је да има „непробојно" тело! Лице на слици уз текст пре је одавало израз мученика, али с обзиром на озбиљност листа само мали број читалаца мислио је да се ради о шали.

Вест су преузеле и неке друге новине у западној Европи, па је Гринвалд тих дана често помињан. У самом Берлину, пак, највише се причало о њему. Одиста, била је то прворазредна сензација јер је свету био непознат феномен човека о чије тело се одбија метак. И крај текста је говорио да се ради о озбиљној ствари: садржавао је позив грађанима да дођу на одређену пољану и присуствују јавној демонстрацији: 20 полицајаца испалиће из пушке у Гринвалда по два метка, укупно 40 метака! Заказан је дан и час кад ће он бити добровољно „стрељан".

Загонетка берлинске шуме

Све је почело месец дана раније, почетком лета 1932. године. Излетници који су суботом и недељом одлазили у шуму изван града редовно су чули пуцње. Није им пошло за руком да утврде ко пуца јер се особа крила. Обавештена је полиција. Шума је пажљиво претражена, али леша није било.

Пуцњи су се понављали. Ако се неко на тај начин забавља, нека то чини и даље, важно је да никог не угрожава, закључили су полицајци и дигли руке.

О необичној загонетки берлинске шуме говоркало се по предграђима и пивницама. Тајну је разрешио Јохан Гринвалд. Једног дана дошао је у редакцију дневних новина, потражио уредника градске хронике и објаснио:

– Ја сам тај који већ месец дана пуца у шуми. Крио сам се јер сам желео да скренем пажњу на себе. Наиме, о моје тело куршум се одбија!

Уредник је био уверен да пред собом има умоболника. Хтео је да га удаљи из просторије, али га је Гринвалд предухитрио.

– Ви мислите да сам луд! Грешите! Спреман сам да докажем своју тврдњу: формирајте стручну комисију, а ја ћу стати пред пушчане цеви!

Није знао шта да каже. Гринвалд је деловао сталожено и разборито. Уосталом, да се шали зар би заиста пристао да буде стрељан. На крају крајева, ако се у томе и служи триком, онда је он изврстан, а цела представа може само да повећа тираж листа. Пружио је Гринвалду руку и обећао му да ће новине организовати јавно демонстрирање његових нерањивости. Позван је фото-репортер да слика необичног посетиоца.

Лист је одржао обећање. И не само то: о трошку редакције штампани су плакати и излепљени по граду. Грађани су позвани да дођу и „својим очима виде чудо невиђено за само једну марку!" Назначено је да је полиција дала одобрење и да ће баш њени људи пуцати у Гринвалда.

МЕТАЛСКИ РАДНИК ЈОХАН ГРИНВАЛД ЈЕ ПУТЕМ ШТАМПЕ ТВРДИО ДА МУ МЕТАК НЕ МОЖЕ НИШТА. ПРИСТАО ЈЕ ДА У ЊЕГА ПУЦА СТРЕЉАЧКИ ВОД.

Оно што целу причу чини нестварном управо је то што никим није пало на памет да чепрка по Гринвалдовом животу. Да јесте...

Јавна демонстрација је заказана за недељу у девет часова пре подне. Дан раније на пољани је од да... Полиција се прво [illegible]ла да изда дозволу, [illegible] онда је попустила. Формирала је стрељачки вод од 20 полицајаца. Свако је добио по два бојева метка.

Два дана уочи догађаја о томе се доста причало. Ни тада се нико није упитао ко је Јохан Гринвалд, где и с ким живи, чиме се бави.

Необичан обрт

У заказани дан грађани су почели да се окупљају још од раног јутра. До девет часова пољана је била крцата, на њој се тискало око 10 хиљада посматрача.

Гринвалд је дошао у пратњи новинара. Стрељачки вод је заузео прописан положај на око десет метара од бине. Све је надгледала стручна комисија.

Човек „коме метак не може ништа" попео се на подијум без трунке страха. Гледаоци су га бурно поздравили. Када је збацио са себе блузу и готово стргао кошуљу, завладао је тајац. Стојећи раскречених ногу и полунаг, добацио је заповеднику стрељачког вода:

– Можете да пуцате!

Заповедник је исукао сабљу и оштрим гласом узвикнуо:

– На готовс!

Двадесет пушчаних цеви је уперено у Гринвалдове груди. Заповедник је подигао сабљу и баш када је намеравао да је спусти уз наређење за паљбу, Гринвалд га је покретом руке зауставио и узбуђено скочио на траву. Притрчао је жени која је стајала у близини. Била је бледа, мршава и неугледна. За скуте јој се држало петоро нејаке деце.

Гледалиште је занемело. [Гри]нвалд је позвао жену [да] дође на бину. Кад се [вр]атио с њом и децом на [под]ијум, обратио се маси:

– Људи, зар сте могли [д]а поверујете да ми куршум неће наудити! Смртан сам као ви, само ја сам металски радник који већ две године не може да нађе посао. Ово су моја жена и деца. Гладујемо! Одавно сам помишљао да извршим самоубиство, али нисам имао снаге да децу оставим без коре хлеба и крова над главом. Зато сам прибегао свему овоме.

Затим је прикупљен новац, око 10 хиљада марака, пружио жени и замолио је да се удаљи. Послушала га је плачући.

Тишина је била неподношљива. Чим је испратио погледом и последње дете, Гринвалд се опет обратио окупљенима:

– Спреман сам! Нека полицајци пуцају, а ви који сте платили, ако хоћете, гледајте!

Људи су погружено оборили главе. Нико није протестовао и тражио новац назад.

Било је то време светске економске кризе и једне од најтежих кроз коју је Немачка икад прошла. Новац који је Гринвалд сакупио није представљао велику вредност: њиме је у то време могао само да прехрани породицу

ВЕШТИНА И СТРПЉЕЊЕ ВАМ МОГУ ДОНЕТИ ВРЕДНЕ НАГРАДЕ

саставите СТАРЕ аутомобиле

„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК" И „КОМПАС ЈУГОСЛАВИЈА" ЉУБЉАНА ПОЗИВАЈУ ВАС ДА СЕ УКЉУЧИТЕ У НОВУ НАГРАДНУ ИГРУ! ОЧЕКУЈУ ВАС 444 ВРЕДНЕ И ЛЕПЕ НАГРАДЕ!

У два претходна „Забавника" објављено је 6 исечака слика старих аутомобила и са три из овог броја најзад имате свих девет који су вам потребни да бисте учествовали у овој игри.

ВАШ ЗАДАТАК је да их све пажљиво погледате и од свака три одговарајућа саставите три слике старих аутомобила. Тако састављене налепите их на већој празној страни дописнице, а на мањој читко упишите своје име, презиме, годину рођења, улицу и број, поштански број и место и НАЈКАСНИЈЕ ДО 30. СЕПТЕМБРА 1983. године пошаљите на адресу: „Политикин забавник", Македонска 29, 11001 Београд, поштански фах 124. Међу свима који пошаљу тачна решења биће извучена имена добитника које очекују 444 награде.

444 награде

ПРВА НАГРАДА – МОПЕД АУТОМАТИК

ДРУГА НАГРАДА – ПОРТАБЛ ТЕЛЕВИЗОР марке „ЈУНОСТ"

ТРЕЋА НАГРАДА – 10 СЕДМОДНЕВНИХ БОРАВАКА у познатим југословенским скијашким центрима, и то у јануару 1984. године. Два добитника иду у Межицу, корушки град у подножју Пеце, један од највећих и најбоље опремљених скијашких центара Југославије. Они ће бити гости хотела „Пеца". У лепотама Јулијских Алпа у Бохињу, и то у хотелу „Белви", уживаће такође два добитника, колико их путује и у рекреативно-туристички центар „Голте" код Мозирја подигнут у подножју Савињских Алпи одакле се, као на длану, види цела Савињска долина. Смештај је у хотелу „Турист". Компасов хотел „Похорје" у туристичком центру Копе, у Славењ Градецу на Похорју, биће домаћин још двојици добитника. И најзад, у познатом скијашком центру Велика Планина код Камника, у хотелу „Малограјски двор", одмараће се у јануару још два учесника игре „САСТАВИТЕ СТАРЕ АУТОМОБИЛЕ".

ЧЕТВРТА НАГРАДА – 3 БИЦИКЛА ДЕСЕТОБРЗИНЦА

ОСТАЛЕ НАГРАДЕ:

10 фото-апарата марке „Берета"

150 модела разних аутомобилчића

120 ЛП плоча забавне музике

80 комплета (по пет комада) пластичних омота за књиге и свеске – поклон ИРО „Туристичка штампа" ООУР „ШТАМПАРИЈА" Београд

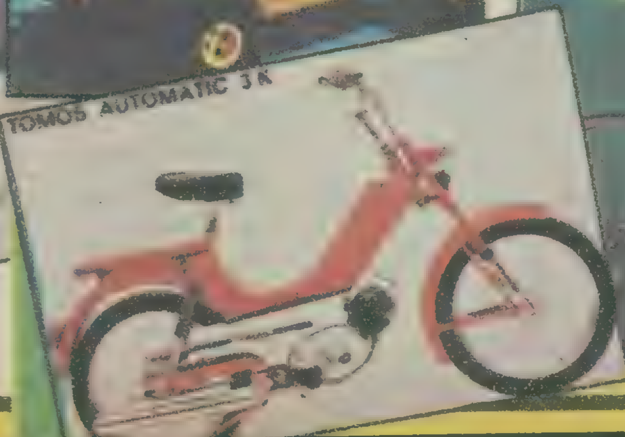
49 гарнитура фломастера и

20 мајица са називима листова „Политикиног забавника".

Награде ће извући познати југословенски аутомобилиста Павле Комненовић.

Резултати игре биће објављени у броју 1660 од 21. октобра 1983. године.

ЗАНАТ ИЛИ УМЕТНОСТ

Француски хлеб се прави у свим могућим облицима и величинама. Слева надесно: „пен-пејзан", „гро-пен", „пти пен компле", „епи", „брисш" (горе), „бул фромеж" (доле) и најчувенији од свих „багет".

РУМЕН, ВРУЋ, КРЦКАВ

КО МЕСИ И ПЕЧЕ ФРАНЦУСКИ ХЛЕБ ПОРЕД ПОЗНАВАЊА ПЕКАРСКОГ ЗАНАТА МОРА ДА СЕ РАЗУМЕ И У БИОХЕМИЈУ, МАТЕМАТИКУ И – МЕТЕОРОЛОГИЈУ

У Француској има више пекара по глави становника него било где друге у свету. То су искључиво мале породичне пекаре које се непрестано такмиче у квлитету производа и услуга. Ако прошетате било којим париским квартом видећете у излозима пекарских радњи на десетине различитих векни хлеба: танке и дугачке, округле као омање фудбалске лопте, уплетене, пљоснате – пекарска машта овде не познаје границе. Хлеб може да буде и у облику круне, а у некој малој буланжерији можете пронаћи и алигатора, наравно од теста?!

Вешти и довитљиви пекари су измислили преко стотину врста хлебова – од 100 грама тешког фисела до два килограма тешког булоа. Готово свака покрајина у Француској има свој хлебни специјалитет. Неке врсте хлеба, као пен брие из Нормандије, на пример, никада нису прешле границе свога краја, док се друге врсте, опет, продају широм земље. Ипак, ниједан хлеб није толико познат и омиљен као багет, готово метар дугачак и дебео као рука.

Без масти, без шећера

Данас је багет синоним за француски хлеб. Јер, кажу Французи, ниједна корица није тако добро печена, ниједна средина тако растресита, ниједан укус тако добар. Свему томе, свакако, доприносе брашно, вода, со и квасац. Хемијски додаци, разни конзерванси, маст и шећер строго су забрањени. Зато је дозвољено ставити мало сојиног брашна да би се добили карактеристичан укус и жељена структура, као и пшенични слад и витамин С – да би тесто остало савитљиво. Тако овај француски хлеб спада међу најпопуларније у свету, али истовремено и међу оне са најкраћим роком трајања: због високог процента коре у односу на средину багет већ после неколико часова стајања губи доста од своје првобитне првокласне реш печености. Због тога овај хлеб мора непрестано да се срвира свеж, а самим тим и пече без прекида. То је теже постићи с индустријски произведеним багетом који се дуже транспортује.

Некада је већина француских породица пекла своје седмично следовање хлеба у великим заједничким пећима. Свако је обележавао своје пециво неким посебним знаком. Тек у 13. веку овај напоран и леп посао преузимају професионални пекари и тако настају буланжерије (ова реч потиче од старофранцуског израза boulenc – пекар). Понекад су пекари били толико важни за државу, да су ослобађани војне обавезе. Још и данас су у Француској обавезни да своје нерадне дане ускладе једни према другима да би тако било обезбеђено стално снабдевање тржишта свежим хлебом.

Уопште, у Француској је свака муштерија у пекари краљ. Чак се и посебним жељама излази у сусрет. Тако постоји и багет bien cuit реш препечен или мек, тамније или светлије боје. За једну свадбу у Паризу пекари су креирали и, наравно, испекли невести на поклон птичији кавез заједно са голубовима!

Дали, хлеб и мишеви

Можда је најнеобичнију жељу пре неколико година имао екстравагантни шпански сликар Салвадор Дали: он је код Поалана, једног од најчувенијих париских пекара наручио комплетан собни намештај од хлеба?! Пекар прича:

– Испоручили смо му кревет, столице и сточић. „Намештај" је брижљиво запакован и послат Далију у Шпанију са једним јединим питањем: Због чега? Одговор ексцентричног сликара је гласио: „Само тако могу да будем сасвим сигуран да ли имам мишеве у кући!"

Да би се видело како настаје чувени багет треба провести макар једну ноћ у познатој париској пекари Опоа. Када овде уђете негде после поноћи, затећи ћете пекара из ноћне смене како већ ради са маском од газе преко носа и уста, не би ли се тако заштитио од беле прашине коју стварају ситне честице брашна. Из дрвених корита мајстор лопатом узима брашно и баца у огромну електричну машину за мешење. Брашно је из једног познатог млина, и спада међу најподесније врсте на француском тржишту за справљање багета. Ту је и увозно канадско жито које се меша са неким домаћим врстама да би се добио што бољи облик хлеба. Наравно, сваки пекар користи одређену врсту брашна. Лионел Поалан употребљава, на пример, искључиво француске сорте жита ricei, Анри Давид, много пута награђивани пекар из једног рибарског места у Нормандији, опет меша жито са морским алгама. Кажу, да је хлеб направљен од такве биљне мешавине један од најукуснијих и најквалитетнијих у читавој Француској.

Као кад свирате на клавиру

– Нису важни само основни састојци – објашњава Марсел, пекар из ноћне смене док сипа воду у брашно – већ и начин припремања теста. Печење хлеба није нека егзактна наука већ више питање рутине и вештине. А Марсел

има 22-годишње искуство у овом занату

У влажном и загрејаном тесту почињу, апсорпцијом молекула житарица, врло брзо да се размножавају ћелије квасца, мали живи организми. Ове ћелије квасца луче један специјални ензим који приликом мешања брашна и воде, ослобађају угљен-диоксид и чист етил алкохол. Гас образује мехуриће тако да тесто достигне три пута већу запремину од првобитне. Осим тога алкохол даје хлебу додатни укус и мирис, да би потом делимично испарио приликом печења.

Да би сав сиров материјал прерадио у свеж хлеб, пекар мора помало да се разуме и у биохемију, математику и метеорологију? Јер, тесто почиње да превире негде на 25 степени С. Због тога сви састојци – вода, брашно али и просторија у којој се хлеб пече, морају да имају правилну температуру.

– Чак и спољашњи временски утицаји имају при свему томе известан значај – каже Марсел. – Наиме, кад је напољу непогода, тесто може пребрзо да нарасте. Тада треба смањити температуру у просторији за печење да би се процес врења успорио. Само мешање и справљање теста је ствар осећања на врховима прстију – нешто као код свирања клавира. Треба осетити прави тренутак и – ништа више!

Пекар три пута заредом оставља тесто да одстоји да би хлеб касније добио карактеристичан укус. Код сваког овог прекида процеса врења тесто се наново мери и обликује. Тек у трећем покушају пекар повлачи оштрим ножем косе зарезе на горњој страни који се при печењу дивно расцветају. Ваздух се у пећима влажи воденом паром, на тај начин багет добија карактеристичну хрскаву кору и меку средину.

Данашња пећ пекара Опоа једва да се разликује од оних, које су се у Француској користиле још пре две хиљаде година?! Ложе се храстовим и брестовима цепаницама које су дугачке око метар. Захваљујући томе хлеб добија специјалан мирис. У пећници засвођеној шамотом, која подсећа, донекле на велики игло, има места за 150 векни. Унутра се стављају помоћу дугачког дрвеног лопара, налик на весла. Међутим, данас се ретко који француски пекар користи пећима на дрва или ћумур – преовладале су електричне или пећи на нафту и плин. Али, тесто се и даље припрема као некада.

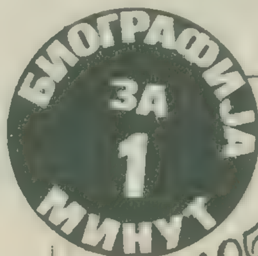
Независно од врсте пећи пекарски посао захтева доста снаге и издржљивости. Мајстор Марсел, који почиње с послом око

поноћи, испече око 500 векни хлеба (од тога половину багета) и све до јутра је на ногама. Затим га смењује колега који пече хлеб за поподневне муштерије. Котлови за мешање теста тежи су од 75 килограма, ваздух је у пекарској радионици врео, брашнена прашина отежава дисање. Напоран посао, стално спуштање и дизање тешког терета не трпе у пекари физички слабог радника.

И поред тога пекарски занат је у Француској прилично популаран. При Трговачкој комори у Паризу постоји Пекарска школа где се пуне две године 16-годишњаци обучавају уметности печења хлеба и пецива. После завршеног школовања – 95 одсто француских пекара су квалификовани стручњаци – млади уче још две до три године у пекарским радионицама, пре него што добију стручно звање пекара и смеју да окаче сопствени знак на радњу. **М. Ш.**

ослободитељ

СИМОН БОЛИВАР

Јужноамерички револуционар, рођен у богатој аристократској породици, пореклом Шпанац. Школовао се у Шпанији и Француској, путовао по Италији, Немачкој, САД.

*

У борбу за независност шпанских колонија укључио се 1811. Тад се на његов предлог Венецуела прогласила независном од 1812-1825. Потукао шпанску војску у преко 200 битака. Ослободио Венецуелу, Еквадор, Панаму и Перу, па је за велике заслуге проглашен „оцем спаситељем и ослободитељем домовине". Изабран за председника Колумбије и Горњег Перуа који је по њему назван Боливија.

Пред крај живота испољио диктаторске склоности због чега је 1830. приморан на абдикацију. Годину дана после његове смрти сан о сједињеним државама Јужне Америке распао се. Прво Венецуела, а затим и Боливија и Еквадор прогласиле су се независним републикама.

Рођен 1783. у Каракасу, Венецуела – умро 1830. у Санта Марти, Колумбија

Брик БРАДФОРД

by Paul NORRIS

ДОК СЕ ПОСАДА ПОЛАКО БУДИЛА ИЗ СНА, СВЕМИРСКА ЧИГРА СЕ ПОСТАВИЛА У ПОЛОЖАЈ ЗА АТЕРИРАЊЕ...

СВЕ УКАЗУЈЕ ДА ЈЕ КОМПЈУТЕР ПРОМЕНИО ПРАВАЦ ЛЕТЕЛИЦЕ!

МЕНЕ ПРОГАЊА ТАЈ САН... КАО ДА ИМА НЕКЕ ВЕЗЕ СА ПРОМЕНОМ ПУТАЊЕ...

СВЕМИРСКА ЧИГРА СЕ ПОЛАКО СПУШТАЛА КА ПОВРШИНИ...

НЕЋЕМО МОЋИ ДА АТЕРИРАМО! ОШТЕЋЕНА НАМ ЈЕ ПЛАТФОРМА ЗА ПРИСТАЈАЊЕ!

МОРАМО ПОКУШАТИ...

ИСКЉУЧИ КОМПЈУТЕР И ПРЕЂИ НА РУЧНО УПРАВЉАЊЕ!

НЕ МОГУ! КОМПЈУТЕР ЈЕ ИСКЉУЧИО РУЧНЕ КОМАНДЕ!

ЗНАШ, БРИК, ПОСТАЈЕМ СВЕ СИГУРНИЈИ ДА САМ ЈА ПРОМЕНИО ПРАВАЦ!

ЈОШ САМО КАДА БИ МИ РЕКАО ЗАШТО СИ ТО УРАДИО, ХОПИ...

НЕ ЗНАМ, БРИК! ЈЕДНОСТАВНО САМ МОРАО! ШТА ЈЕ, СЕДИ?

ОХ, ПОГЛЕДАЈТЕ НАПОЉЕ! МИ УЛЕЋЕМО У ШУМУ ЏИНОВСКЕ ТРАВЕ!

ЗА ТО ВРЕМЕ, У ЛАБОРАТОРИЈИ НА НЕПОЗНАТОЈ ПЛАНЕТИ...

ШТА СЕ ТО ДОГОДИЛО? ИНСТРУМЕНТИ ПОКАЗУЈУ ДА ЈЕ БРОД ТРЕБАЛО ДА АТЕРИРА, А ЈА ГА НИГДЕ НЕ ВИДИМ... КАКО САМ МОГАО ДА ГА ИЗГУБИМ...

Paul NORRIS 6-6

ДОДИРНУЛИ СМО ТЛЕ И САД СЕ КОТРЉАМО...

СТО МУ ГРОМОВА! УДАРИЛИ СМО У БРДО! САМО НАМ ЈЕ ЈОШ ТО ФАЛИЛО!

ИДУЋЕГ ПЕТКА: НА НЕПОЗНАТОЈ ПЛАНЕТИ

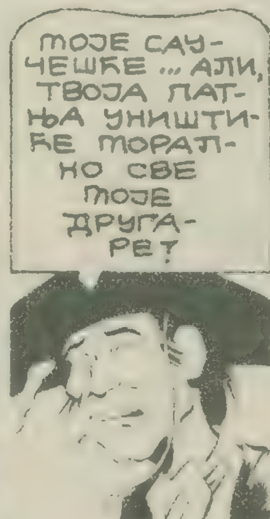
РИК О'ШЕЈ: ОТМИЦА ЈЕДНОГ МАЧКА

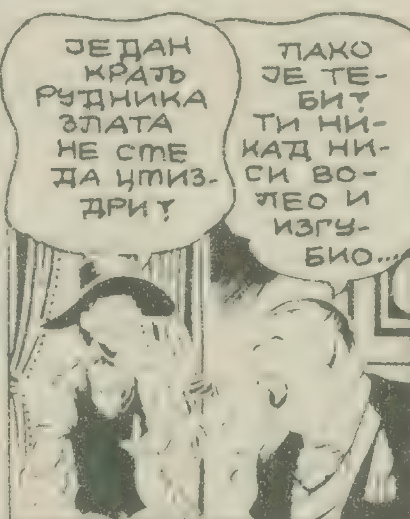

ГАЗДА ТРУТИЋ ЈЕ ПОКВАРЕНИЈИ ОД САМОГ ЂАВОЛА, АЛИ УВЕК ДОБРО ПЛАЋА!

САМО, КАКО ДА СТВОРИМ МАЧКУ КАД У ОВОЈ ПУСТИЊИ НИ ЗМИЈЕ НЕ ВОЛЕ ДА ЖИВЕ?
РАНЧ СИРОТИЊА

ГЛЕ... ГЛЕ... НЕКА ДРЕМЉИВА, ЛЕЊА МАЧКА!

СТО МУ ГРОМОВА, РАЗМИШЉАМ ГДЕ ДА ЗДИПИМ НЕКУ МАЧКЕТИНУ...

...А ОНО, ГЛЕ, МАЧАК К'О НА ТАЊИРУ! МАЦ-МАЦ! ДОЂИ ЧИКИ ХИЈЕНИ!

А, МОЈ СИ!

НЕ БОЈ СЕ, МАЦАНЕ, НЕЋУ ТИ НИШТА!

СТРПАЋУ ТЕ У ОВО ЏАКЧЕ, ПА ЋЕМО МАЛО НА ЈАХАЊЕ!

ФРРРРР!*
* ОВО НА МАЧЕЋЕМ ЗНАЧИ: "ОХ, ЗАИСТА!"

СТО МУ ГРОМОВА, НИСАМ ВИДЕО ОПАКИЈУ, ОПАСНИЈУ И ЗЛОБНИЈУ МАЧКУ! ГАЗДА ТРУТИЋ КАО ДА ЈОЈ ЈЕ БРАТ БЛИЗАНАЦ!

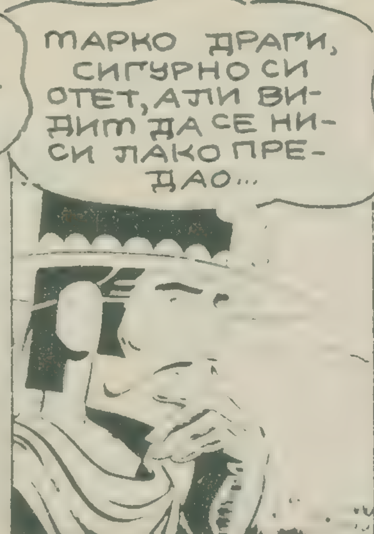

ВАЉДА ЋЕ ОВО ЏАКЧЕ ИЗДРЖАТИ ДО НА КРАЈ СВЕТА!

ОВАКВОГ МАЧКА ГАЗДА ТРУТИЋ НЕ БИ НАШАО НИ У ЛЕОПАРДОВОЈ ЈАЗБИНИ!

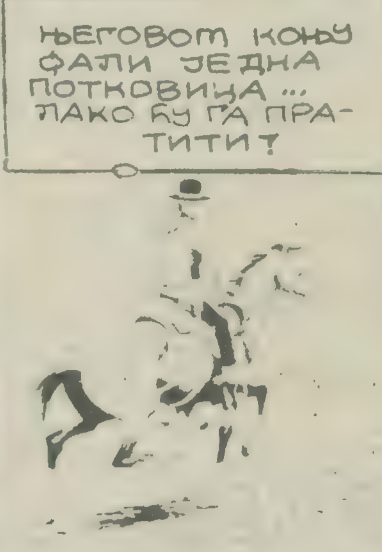

МАРКО! МАРКО, МАЦАНЕ, ГДЕ СИ?!

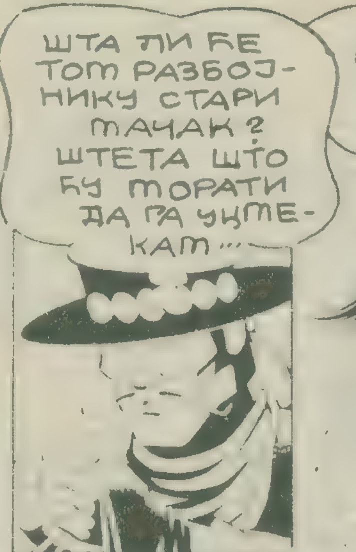

АКО ТИ НИЈЕ СТАЛО ДО ВЕЧЕРЕ, ОНДА ЈЕ ТО ТВОЈ ПРОБЛЕМ!

ХМ... МАРКОВИ ТРАГОВИ У ПЕСКУ! И ОТИСЦИ ЧИЗАМА, МАЛО КРВИ, ДЛАКЕ...

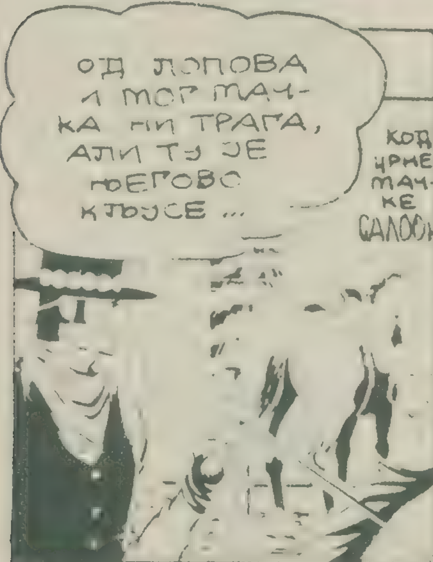

МАРКО ДРАГИ, СИГУРНО СИ ОТЕТ, АЛИ ВИДИМ ДА СЕ НИСИ ЛАКО ПРЕДАО...

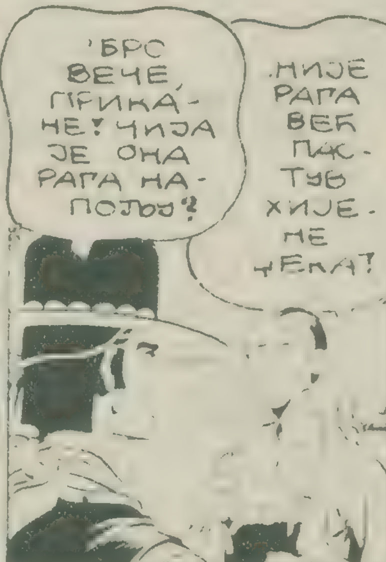

ОТМИЧАР ЈЕ УТЕКАО КА СЕВЕРУ... НИЈЕ ДАЛЕКО ОДМАКАО...

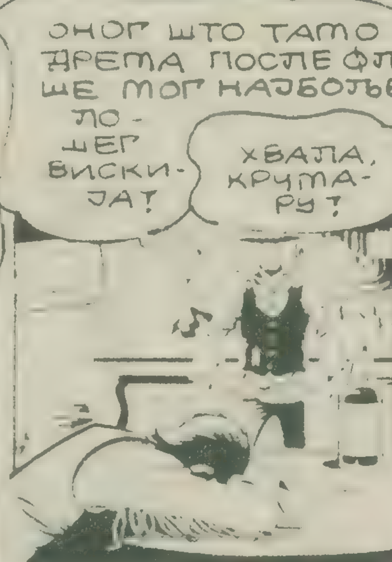

ЊЕГОВОМ КОЊУ ФАЛИ ЈЕДНА ПОТКОВИЦА... ЛАКО ЋУ ГА ПРАТИТИ!

ШТА ЛИ ЋЕ ТОМ РАЗБОЈНИКУ СТАРИ МАЧАК? ШТЕТА ШТО ЋУ МОРАТИ ДА ГА УКМЕКАМ...

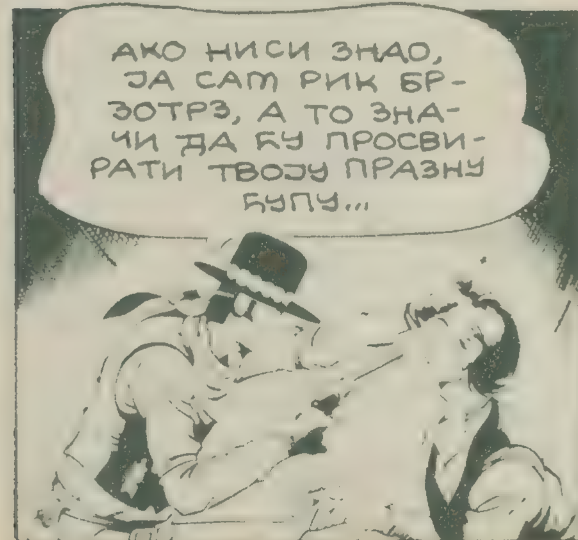

ЗНАЧИ, ТАЈ МАЧКОКРАДИЦА ИМА УКУСА ЧИМ СЕ ОПРЕДЕЛИО ЗА МАРКА...

ОД ЛОПОВА И МОГ МАЧКА НИ ТРАГА, АЛИ ТУ ЈЕ ЊЕГОВО КЉУСЕ...
КОД ЦРНЕ МАЧКЕ САЛООН

'БРО ВЕЧЕ, ПРИКАНЕ! ЧИЈА ЈЕ ОНА РАГА НА ПОЉУ?
НИЈЕ РАГА ВЕЋ ПАСТУВ ХИЈЕНЕ ЧЕКА!

ОНОГ ШТО ТАМО ДРЕМА ПОСЛЕ ФЛАШЕ МОГ НАЈБОЉЕГ ЛОШЕГ ВИСКИЈА!
ХВАЛА, КРЧМАРУ!

ДИЖ' СЕ, ЛОПУЖО! ГДЕ ЈЕ МОЈ МАЧАК?

АКО НИСИ ЗНАО, ЈА САМ РИК БРЗОТРЗ, А ТО ЗНАЧИ ДА ЋУ ПРОСВИРАТИ ТВОЈУ ПРАЗНУ ЋУПУ...

...АКО СЕ НЕ ОПАМЕТИШ И НЕ ОДГОВОРИШ ДОК КАЖЕМ "ТРИ"...

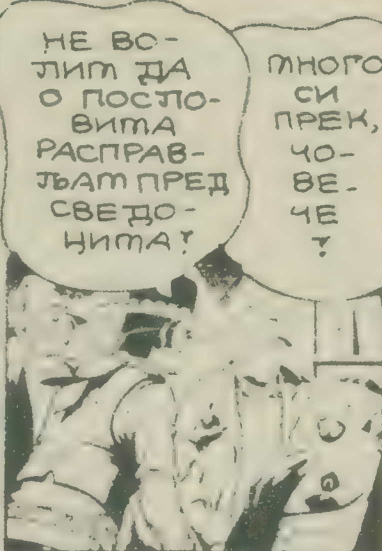

... ГДЕ ЈЕ МАРКО?

ПУЦАО БИХ ДА СИ МИ ДИГАО И ОБИЧНУ БУВУ, А НЕ МАЧКА МЕЗИМЦА!
ОВАЈ... ОН ЈЕ КОД ТРУТИЋА, ГОРЕ НА БРДУ!

ПАМЕТНИЈИ СИ, МАЧКОКРАДИЦО, НЕГО ШТО САМ У ПОЧЕТКУ МИСЛИО!

КУКАВИЦЕ ДУЖЕ ЖИВЕ САМО ЗАТО ШТО НИСУ ТВРДОГЛАВЕ!

МЕНЕ ТРАЖИШ, СТРАНЧЕ?
ДА!
STAN LYNDE

НЕ ВОЛИМ ДА О ПОСЛОВИМА РАСПРАВЉАМ ПРЕД СВЕДОЦИМА!
МНОГО СИ ПРЕК, ЧОВЕЧЕ!

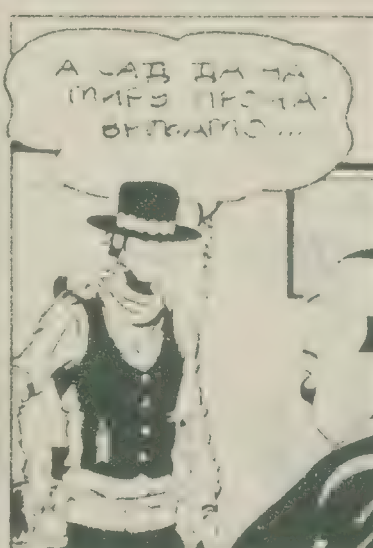

АКО ТИ МОЈИ ЉУДИ СМЕТАЈУ, МОРАШ САМ ДА ИХ УКЛОНИШ!
ХВАЛА НА ПОНУДИ, ТРУТИЋУ, И ИЗВИНИ...

... ЗБОГ ОВОГ МАЛОГ НЕРЕДА!

STAN LYNDE

А САД ДА НА

ТИ СИ ПОСЛОВАН ЧОВЕК, ТРУТИЋУ, ПА ЋУ БИТИ КРАТАК...

ХОЋУ МОГ МАЧКА НАТРАГ! ЧУЈЕМ ДА ЈЕ КОД ТЕБЕ!
ДОБРО СИ ОБАВЕШТЕН, АЛИ НЕЋЕШ ГА ДОБИТИ!

КЛИК
ПОСЛОВИЦА КАЖЕ: ШТО НАЂЕШ-УЗМИ, ШТО ИЗГУБИШ - НЕ ТРАЖИ!

МОЈ ПРСТ ЈЕ НА ОКИДАЧУ, РЕВОЛВЕРАШУ! САД ЈА НАРЕЂУЈЕМ!

БАЦИ ОПАСАЧ ПОЛАКО И НЕЖНО! ЈА ПУЦАМ БЕЗ ГОВОРАНЦИЈА!
ОТКАД СМО СЕ РАСТАЛИ, ХИЈЕНО, СКУПИО СИ МАЛО КУРАЖИ!

КАО ДА СЕ ВИШЕ НИЧЕГ НЕ БОЈИШ, СЕМ ПОШТЕНЕ БОРБЕ!

МОМЦИ, ПОВЕДИТЕ НАШЕГ ГОСТА У ШЕТЊУ ДО ПРВОГ ПОДРУМА!

УТУВИО ЈЕ У ГЛАВУ ДА ЈЕ МОЈ МАЂАН ЊЕГОВО ВЛАСНИШТВО!

ПОШТО ВОЛИ МАЧКЕ, НЕМОЈТЕ ДА ГА УЦМЕКАТЕ...

НЕК САМО ПОВЕРУЈЕ ДА ЈЕ МРТАВ!

ДОБРО ГА ДРЖИТЕ, ДА ГА МАЛО ПОЧЕШКАМ!
ЈА СВЕ ДУГОВЕ ПЛАЋАМ СА КАМАТОМ!

ПЕТОРИЦА ПРОТИВ ЈЕДНОГ! МОРАЋУ МНОГО ДА ВАМ ВРАТИМ!
СУВИШЕ БРБЉАШ, ХВАЛИСАВЧЕ!

ОВО ТИ ЈЕ ЗА ПОЧЕТАК!

ПУСТИТЕ МЕНЕ ДА ВИДИ КОГА ЈЕ ИЗБАЦИО КРОЗ ПРОЗОР!
ПРИЛИЧНО ЈЕ ИЗДРЖЉИВ!

НЕ ЗАБОРАВИТЕ ГАЗДИНУ НАРЕДБУ! НЕ ТРЕБА ДА ГА УКОКАМО!
НЕ БРИНИ, НЕЋЕМО...

...БАШ САСВИМ!

ДОСТА, ХИЈЕНО! ДОБИО ЈЕ ШТО ЈЕ ТРАЖИО!

ШТЕТА ШТО ЈЕ ГАЗДА ТРУТИЋ СЛАБ ПРЕМА МАЧКАМА!
ШТА СЕ ТУ МОЖЕ! НАРЕЂЕЊЕ ЈЕ НАРЕЂЕЊЕ!

ТРЕБА ДА СЕ ЧИСТИМО! ПРЕБИЈЕН ЈЕ, АЛИ ЈОШ МРДА!

А ТО ВАМ ЈЕ ВЕЛИКА ГРЕШКА...

ЈЕСТЕ ЛИ ПОВРЕЂЕНИ, ЧИКО, ИЛИ ПИЈАНИ КАО ЂУСКИЈА?
БОЉЕ ДА САМ ПИЈАН, АЛИ, НА ЖАЛОСТ, НИСАМ!

ПРЕГРМЕО САМ ГАДАН ДАН ПА МИ ОД ТОГА ЈОШ КЛЕЦАЈУ КОЛЕНА!
НЕКОМ ДРУГОМ ВЕЋ БИ ЗВОНИЛА ЗВОНА!

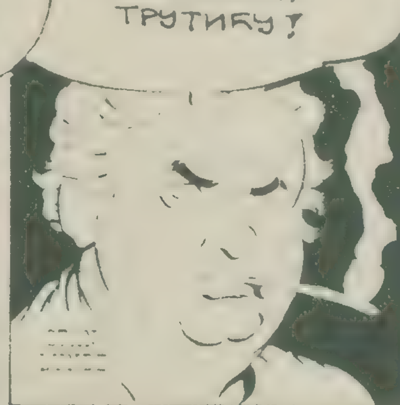

АКО СУ ВАС ОВАКО УДЕСИЛИ ГАЗДА ТРУТИЋЕВИ МОМЦИ...

... НА ВАШОЈ САМ СТРАНИ! ЊЕГОВИ НЕПРИЈАТЕЉИ, МОЈИ СУ ПРИЈАТЕЉИ!

ЈОШ САМО МАЛО! ОНО ЈЕ МОЈА КУЋА!

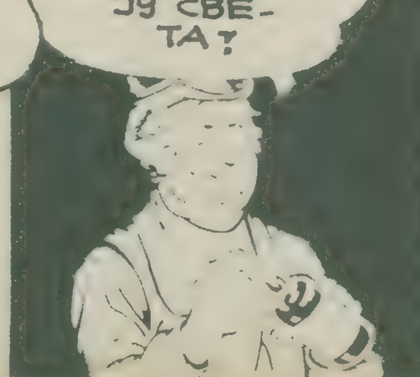

КОГА НАМ ТО ДОВОДИШ, МОЛИ!
ЈЕДНОГ ЈАДНОГ СТРАНЦА, ТАТА!

ПРЕБИЛИ СУ ГА ТРУТИЋЕВИ ЉУДИ!
АКО ЈЕ ТАКО, ОНДА ЈЕ ОН НЕКИ ДОБАР ЧОВЕК!

СВАКА МУ ЧАСТ АКО СЕ СУПРОТСТАВИО ОНОМ ТРУТИЋУ!

КАКО ЈЕ НАШ ГОСТ, МОЛИ? ДА ЛИ ЈОШ СПАВА?
НИЈЕ МУ ЛАКО, АЛИ ПРЕЗДРАВИЋЕ!

СУДЕЋИ ПО ОЖИЉЦИМА, ОВО МУ НИЈЕ ПРВА НЕРАВНОПРАВНА ТУЧА У ЖИВОТУ!
И МЕНИ ОН ЛИЧИ НА РЕВОЛВЕРАША!

А ТАКАВ НАМ И ТРЕБА ОВДЕ НА КРАЈУ СВЕТА!

ОВА МОЈА РАКИЈА НЕ ЛИЧИ МНОГО НА ВИСКИ, АЛИ МОЖЕ ДОБРО ДА ЗАГРИЈЕ!
ХВАЛА, ПРИЈАТЕЉУ!
ВАЉДА НЕКИ ДЕО МОГ ТЕЛА НИЈЕ ИСПРЕБИЈАН, САМО НЕ ОСЕЋАМ КОЈИ!
КО ЗНА КАКО БИХ ЗАВРШИО ДА НИЈЕ ВАС! ЗОВЕМ СЕ РИК О'ШЕЈ, А ЗОВУ МЕ МУЊА!
МОЈЕ ИМЕ ЈЕ СИН МАК-КОД!
НАДАМ СЕ ДА НЕЋЕТЕ ОДУСТАТИ ОД ОБРАЧУНА СА ГАЗДА ТРУТИЋЕМ!
STAN LYNDE

ОВАЈ ГРАДИЋ ЖИВЕО ЈЕ ОД РУДНИКА ЗЛАТА...
...ДОК СЕ НИЈЕ ПОЈАВИО ТРУТИЋ СА СВОЈОМ БАНДОМ! ОТЕЛИ СУ НАМ ЗЕМЉУ...
...И УБИЛИ СВАКОГ КО СЕ ПОБУНИО! САД ТРУТИЋ ДРЖИ У РУКАМА ГРАДИЋ, РУДНИК И НАШЕ ЖИВОТЕ!
КАО ШТО РЕКОХ, НИЈЕ БАШ ОМИЉЕН, А ТИ НИСТО МНОГО ХРАБРИ!

ЗАР СТЕ СЕ ПРЕДАЛИ ШАЧИЦИ ПРОБИСВЕТА?
У ПОЧЕТКУ СМО СЕ ОПИРАЛИ...
...АЛИ РУДАРИ НЕ МОГУ ДА СЕ ПОРЕДЕ СА ПРОФЕСИОНАЛНИМ РЕВОЛВЕРАШИМА!
КАКВА СЛУЧАЈНОСТ! И ЈА ПУЦАМ...
...ЗА ПАРЕ!
STAN LYNDE

СХВАТАМ ВАС, АЛИ МОЈ ОБРАЧУН СА ТРУТИЋЕМ ЛИЧНЕ ЈЕ ПРИРОДЕ!
КИДНАПОВАО ЈЕ МОГ ПРИЈАТЕЉА И ДОШАО САМ ДА ГА ОСЛОБОДИМ!
ПОШТЕНО ОД ВАС! САМО, ЈОШ СТЕ СЛАБИ!
НЕЋЕТЕ НИШТА ДА УРАДИТЕ САМИ ПРОТИВ ОНЕ РУЉЕ!
МОЖДА! АЛИ НЕЋУ ДА СЕ ПРЕДАМ КАО ВИ!
ЧОВЕК УВЕК ИМА ШАНСУ, СЕМ... АКО СЕДИ И ЧЕКА!
STAN LYNDE

ХРАБРИ СТЕ КАО ЛАВ, АЛИ ПРОТИВ ТРУТИЋА СЕ НЕ МОЖЕ САМО ХЕРОЈСТВОМ!
ВИДЕЋЕМО!
НЕМАМ НИШТА ПРОТИВ АКО НЕКИ РУДАР ХОЋЕ ДА МИ СЕ ПРИДРУЖИ!
СВИ СЕ БОЈЕ ТРУТИЋЕВЕ ОСВЕТЕ!
ТРИПУТ СМО СЕ БУНИЛИ И УВЕК ГУБИЛИ! ОНИ ХРАБРИ СУ ИЗГИНУЛИ...
STAN LYNDE
ОСТАЛЕ СУ САМЕ КУКАВИЦЕ, КАО ШТО САМ ЈА!

КАКО ЋЕТЕ НЕНАОРУЖАНИ ПРОТИВ РЕВОЛВЕРАША?
НАШИ ПИШТОЉИ СУ КОД ЊИХ!
И МОЈА ДВА!
STAN LYNDE
ЗА СВАКИ СЛУЧАЈ, НОСИМ УВЕК ТРЕЋИ!
НЕ ДЕЛУЈЕ ЗАСТРАШУЈУЋЕ... АЛИ, ЗАР СЕ ДАВИД НИЈЕ БОРИО ПРОТИВ ГОЛИЈАТА ГОЛОРУК?!

ЗДРАВО, ХИЈЕНО!
ТИ?!
STAN LYNDE
БАНГ!
ПОШТО ТИ ПИШТОЉИ ВИШЕ НЕЋЕ БИТИ ПОТРЕБНИ, УЗИМАМ ИХ!

КАКВА БРЗИНА! ЈЕСТЕ ЛИ ЧИТАВИ?
ЈА ЈЕСАМ, АЛИ ХИЈЕНА ЏЕК НИЈЕ!
ЗА ОБРАЧУН СА ТРУТИЋЕВОМ БАНДОМ МОРАМ МАЛО ДА СЕ ПРИПРЕМИМ!
СВАКАКО! И ЈА САМ О ТОМЕ РАЗМИШЉАО!
STAN LYNDE
ЗАТО САМ ВАМ ДОНЕО НА ПОКЛОН ОВУ БОЧИЦУ!

С ЊОМ У РУЦИ БИЋЕТЕ РАВНОПРАВНИЈИ ТРУТИЋЕВИМ ЗМИЈАМА!
ПУНА ЈЕ НИТРОГЛИЦЕРИНА!
НИТРОГЛИЦЕРИНА?!
БЕЗ УВРЕДЕ, НИСАМ ЉУБИТЕЉ ТАКВИХ СТВАРЧИЦА!
НЕ БРИНИТЕ! НЕМА ОПАСНОСТИ...
...СЕМ АКО ЈЕ ПРЕВИШЕ НЕ ПРОДРМАТЕ!
STAN LYNDE

КАД ТРУТИЋЕВИ ЧУВАРИ САЗНАЈУ ДА НОСИТЕ НИТРОГЛИЦЕРИН, НЕЋЕ НИ ПОКУШАТИ ДА ВАС ЗАУСТАВЕ...
САМО ТАКО СТИЋИ ЋЕТЕ ДО ТРУТИЋА НА РАЗГОВОР!
ЂАВОЛСКИ ПАМЕТНА ИДЕЈА, МАК КОДЕ!
УЗЕЋУ ЈЕ! БУДИТЕ ИСКРЕНИ, КОЛИКО ЈЕ ОПАСНА?
НЕ БРИНИТЕ! СИГУРАН ЈЕ СВАКО...
...КО ЈЕ БАР КИЛОМЕТАР УДАЉЕН ОД ЊЕ!
ASSAY
STAN LYNDE

ШТА? ДАО СИ МУ ОНАЈ СТРАШНИ ЕКСПЛОЗИВ, ТАТА?!
НЕ БРИНИ, ДЕТЕ!
ЗАР ДА УГРОЗИМ ЖИВОТ ПРИЈАТЕЉУ? У БОЧИЦИ ЈЕ ВОДА!
ОБИЧНА ВОДА?! ОН ЈЕ ОНДА БЕСПОМОЋАН!
НИЈЕ, СВЕ ДОК ТРУТИЋ И ЊЕГОВИ РАЗБОЈНИЦИ НЕ САЗНАЈУ ЗА НАШУ ТАЈНУ!
STAN LYNDE

ГЛЕ, ГЛЕ, КО НАМ ДОЛАЗИ!
ТРАЖИШ ДОДАТНЕ БАТИНЕ, ГЛУПЕРДО?
НЕ МИСЛИТЕ ДА СТЕ НАЈПАМЕТНИЈИ!
ПАЗИТЕ! У ОВОЈ ФЛАШИ ЈЕ НИТРОГЛИЦЕРИН!
ШТААА?!
СКЛОНИТЕ СЕ АКО НИСТЕ ПЛАНИРАЛИ ПОСЕТУ ПАКЛУ!
STAN LYNDE

ОН БЛЕФИРА! ТО НИЈЕ ЕКСПЛОЗИВ!
МОЖДА, АЛИ ЈА НЕЋУ ДА ПРОВЕРАВАМ!
STAN LYNDE

ПРОЛАЗИ! ГАЗДА ЈЕ ГОРЕ! ПАЗИ УЗ СТЕПЕНИЦЕ!
НАРАВНО! И МЕНИ ЈЕ ЖИВОТ МИО...

... АЛИ НЕ СА ВАМА!

ДОБРО ВЕЧЕ, ТРУТИЋУ!
ОПЕТ ТИ?!
STAN LYNDE

ТВОЈЕ НЕГОСТОПРИМСТВО МОЖЕ ИСПАСТИ ФАТАЛНО!
У ОВОЈ ФЛАШИЦИ ЈЕ НИТРОГЛИЦЕРИН! КАЖУ, НЕ СМЕ ДА СЕ МУЋКА!

ДА ЛИ ДА ПРОВЕРИМ?!

ДАКЛЕ, ТРУТИЋУ, ОВДЕ САМ ИЗ ИСТОГ РАЗЛОГА КАО И ПРОШЛИ ПУТ!

ХОЋУ МОГ МАЧКА НАТРАГ, ЖИВОГ И ЗДРАВОГ!
ДОБРО, ДОБРО... АЛИ НЕ ДРМАЈ БОЦУ!

ЕВО, УЗМИ ГА!
МАРКО, ДРУГАРУ МОЈ!

ХВАЛА, ТРУТИЋУ! ПРИДРЖИ ОВО.

ТИ САД ОДЛАЗИМО, А ТИ ПАЗИ ДА ТИ РУКА НЕ ЗАДРХТИ!

НЕ БИ БИЛО ДОБРО ДА СЛУЧАЈНО ИСПУСТИШ ФЛАШУ...

... БАР ДОК СЕ ЈА НЕ ОДМАКНЕМ КИЛОМЕТАР-ДВА!
STAN LYNDE

ХЕЈ, КО БИ ОНО МОГАО БИТИ?
НЕ ЗНАМ, АЛИ МНОГО МУ СЕ ЖУРИ!

УЛИЗИЦА ЈЕРЕМИЈА! ШТА ТРАЖИШ ОВДЕ, ПАЦОВЕ?
МОРАМ ОДМАХ ДО ГАЗДЕ ТРУТИЋА!

ЗАУЗЕТ ЈЕ! РАЗГОВАРА С ОНИМ НЕЗГОДНИМ СТРАНЦЕМ!
А ТАЈ ЧОВА ОПАСНО МАШЕ НИТРОГЛИЦЕРИНОМ!
ЗАТО САМ И ДОШАО! ТО ЈЕ ОБИЧНА ВОДА!
STAN LYNDE

ГАЗДА, УЛИЗИЦА ЈЕРЕМИЈА ТВРДИ...
ПОЛАКО, ИДИОТЕ!
Б. ТРУТИЋ

И НАЈМАЊИ ПОТРЕС МОЖЕ ДА НАС ОДСЕЛИ У ЦАРСТВО ВЕЧНОГ СНА!
О ТОМЕ СЕ И РАДИ! ТО НИЈЕ ЕКСПЛОЗИВ!
STAN LYNDE

ШТА? НИЈЕ ЕКСПЛОЗИВ? ПУСТИ ГА УНУТРА!

ТУ БОЧИЦУ ДАО ЈЕ СТРАНЦУ СИН МАЋ КОД И РЕКАО МУ ДА ЈЕ У ЊОЈ НИТРОГЛИЦЕРИН!
МАК КОД НИЈЕ ПАЖЉИВАЦ!

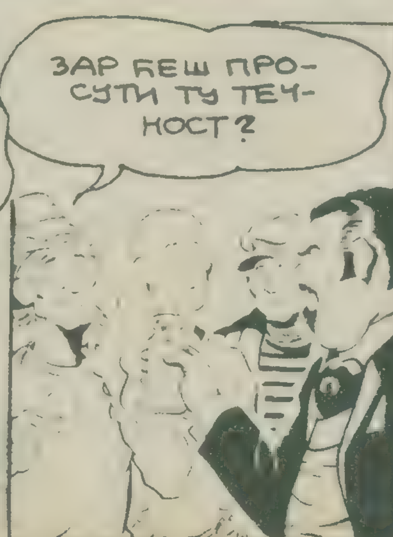

А ПОСЛЕ ЈЕ ПРИЗНАО СВОЈОЈ КЋЕРИ ДА ЈЕ УНУТРА САМО ВОДА!

ВОДА? ВОДА?!

ХОЋЕШ РЕЋИ, ОВО НИЈЕ ЕКСПЛОЗИВ? БОЦА НИЈЕ НИМАЛО ОПАСНА?
НИЈЕ, ГАЗДА!

ОНАЈ МАНГУП ЈЕ БЛЕФИРАО И СВЕ НАС НАМАГАРЧИО!
ЈЕСТЕ, ГАЗДА!

УБИЋУ ГА! САМЛЕЋУ ГА! ГОНИЋУ ГА ДО...
ПОЛАКО, ГАЗДА!

ЗАР ЋЕШ ПРОСУТИ ТУ ТЕЧНОСТ?

ДА ТЕ ОВАКО НАМАГАРЧИ! ЖИВОГ ЋУ ГА РАЗАПЕТИ...

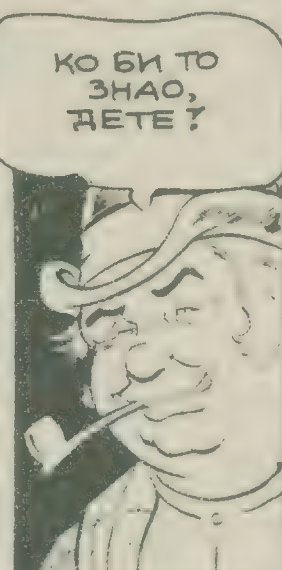

БУУУМ!

ОВО ПОТВРЂУЈЕ, МАРКО, ДА ИПАК НЕ ТРЕБА УВЕК ВЕРОВАТИ ЉУДИМА!
STAN LYND.

ОЧЕ, ЈЕСИ ЛИ ЧУО? ШТА СЕ ДЕСИЛО?

ДА, КЋЕРИ! ТАКО МУ И ТРЕБА!

СТРАШНА ТУЊА ЗБРИСАЛА ЈЕ ГАЗДУ ТРУТИЋА И ЊЕГОВЕ РЕВОЛВЕРАШЕ!
АЛИ КАКО, ТАТА?
STAN LYNDE

КО БИ ТО ЗНАО, ДЕТЕ!

ЈОШ МАЛО ПА СМО КОД КУЋЕ, МАРКО...

СРЕЋАН САМ ШТО СМО ОПЕТ ЗАЈЕДНО!

ПРАВО ДА ТИ КАЖЕМ, ЧОВЕКУ ЈЕ ЖИВОТИЊА...

... НАЈБОЉИ ПРИЈАТЕЉ!

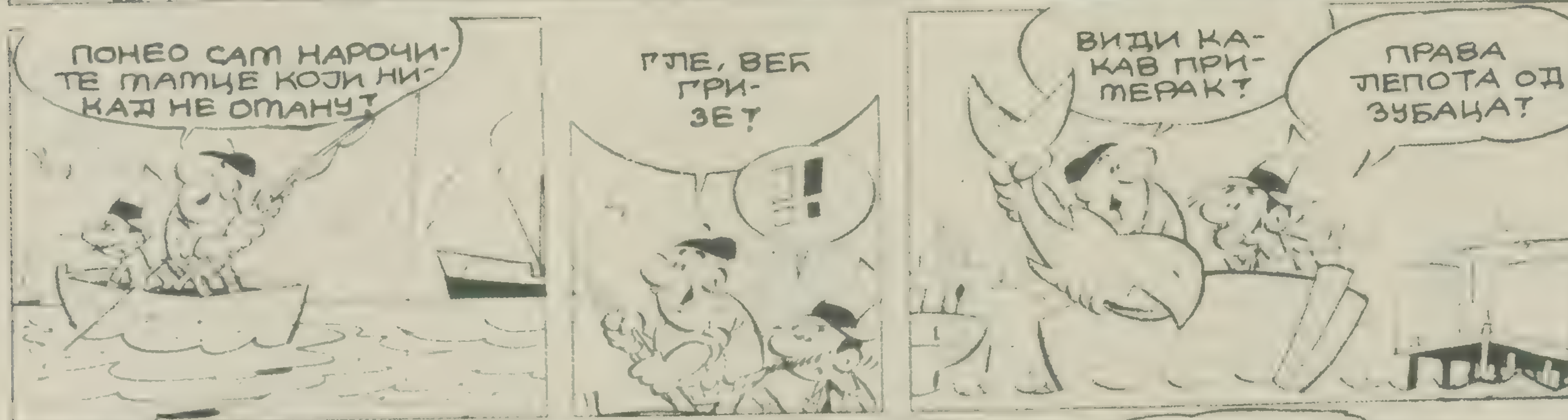

ТУЊО, КУД СИ СЕ СТУКАО ОВИХ ДАНА?
НИКУД НАРОЧИТО!

МАЛО САМ ПУТОВАО ГОРЕ, НА СЕВЕР!
И НИШТА ТИ СЕ НИЈЕ ДЕСИЛО?

ПА... МОЈ МАЧАК ЈЕ БИО НЕСТАО ... АЛИ, НАШАО САМ ГА!
КРАЈ

ДРУГАРЧИНЕ: Риболов

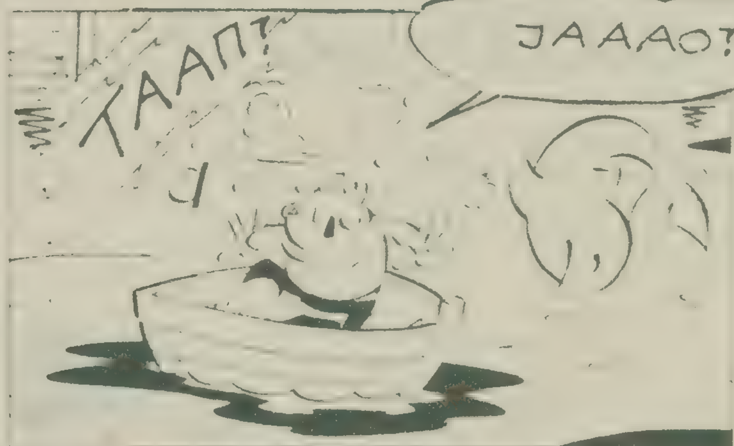

ТААП!
ЈАААО!

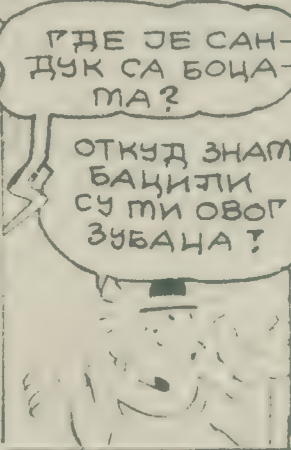

ШЕФЕ, ЕНО ГА!
АЛИ НЕ НОСИ САНДУК!

ЈЕСИ ЛИ ДОНЕО ТО ПО ШТА САМ ТЕ ПОСЛАО!

ХЕЕЕ... МИСЛИШ ДА САМ БЛЕСАВ?

ЕВО! КАКВА ДОБРА КАМУФЛАЖА ЗА ВИНЦЕ!

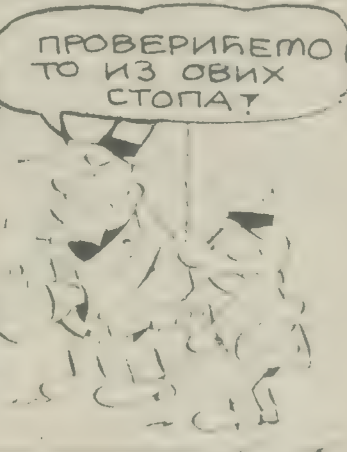

ШТА СИ ТО ДОНЕО?

ГДЕ ЈЕ САНДУК СА БОЦАМА?
ОТКУД ЗНАМ? БАЦИЛИ СУ ТИ ОВОГ ЗУБАЦА!

ПИЈАНДУРО ЈЕДНА ГАНГСТЕРСКА! ПОПИО СИ ЦЕО САНДУК!

НИСАМ... ЧАСНУ РЕЧ!

МОЖДА СУ СЕ НЕКИ РИБАРИ ДОМОГЛИ САНДУКА!

ПРОВЕРИЋЕМО ТО ИЗ ОВИХ СТОПА!

НЕ ВИДИМ ЦАКУ! СИГУРНО ЈЕ ПОТОНУО! МОРАМ ГА ИЗВУЋИ!

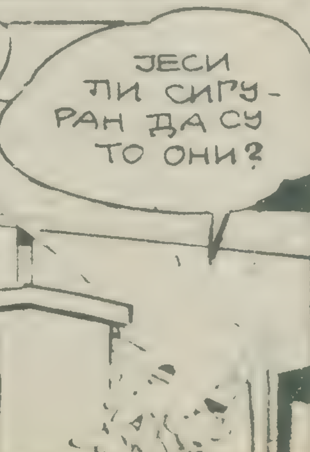

УУФ! НАЈЗАД ЈЕ ЗАГРИЗАО УДИЦУ!

ДОК САМ ТЕБЕ ЛОВИО, УЛЕЦ'О САМ ПУН БРОД РИБА!

СРЕЋА ШТО СМО НАШЛИ ОВАЈ ПРАЗАН САНДУК ДА У ЊЕГА СТАВИМО УЛОВ!

ПОЖУРИ! ЦРЕВА ТИ ЗАВИЈАЈУ ОД ГЛАДИ!

ШЕФЕ! ЕНО ИХ! НОСЕ САНДУК!

ЈЕСИ ЛИ СИГУРАН ДА СУ ТО ОНИ?

НЕ ПРАВИШ ВАЉДА ОПЕТ ОНЕ ТВОЈЕ ТУПАВЕ ВИЦЕВЕ?
УВЕРАВАМ ВАС! ТО СУ ОНИ!

ОНДА У АКЦИЈУ!
ПРЕПРЕЧИМО ИМ ПУТ ДА НАМ НЕ УМАКНУ!

КУД СТЕ ПОШЛИ С ТИМ САНДУКОМ? НА ЛУМПЕРАЈКУ?
ДАЈ ГА ОВАМО И ЧИСТИ СЕ!

БРЗО У НАШЕ СКРОВИШТЕ!

СТО МУ ГРОМОВА! ОСТАДОСМО БЕЗ РУЧКА!

ЗА ЊИМА!

АКО СЕ НЕЋУ ЈА ГОСТИТИ, НЕЋЕ НИ ОНИ!

НИСУ МОГЛИ ДАЛЕКО ДА ОДМАКНУ!

А САД ДА ОТВОРИМО САНДУК...

ПАЗИ САМО ДА НЕ РАЗБИЈЕШ БОЦЕ!

УЖАС! ШТА ЈЕ ОВО?
?

ТЕШКО ТЕБИ КАД МИ ПАДНЕШ ШАКА, ЛОПУЖО!
ТА-ТА
РА-ТА-ТА-ТА!
БУУМ!

СТАНИ МАЛО! КУНЕМ СЕ ДА НИСАМ ЗНАО ШТА ЈЕ УНУТРА!

'АЈДЕ, СИЛАЗИ!

ИДЕМО ОПЕТ У ПОТРАГУ ЗА САНДУКОМ! ЛОШЕ ТИ СЕ ПИШЕ АКО ГА НЕ НАЂЕМО!

НАЋИ ЋЕМО ГА, ВИДЕЋЕТЕ!

НАРЕДНИЧЕ, ЗАР ОНО НИСУ ЧЛАНОВИ АЛ ПАКОНЕА?

СТОЈ! ПРЕДАЈ СЕ!

ПОЛИЦИЈА! 'ВАТАЈ МАГЛУ!

ЗА ЊИМА!

ОХО! ЕВО ИХ!

НАЈЗАД СМО ИХ УХВАТИЛИ!

ПАЗИ ДА ИХ НЕ ПРЕГАЗИШ!

ВАЉДА ЈЕ ОВА ПОЛУГА КОЧНИЦА?

!

ДУУУУУМ!

ХВАЛА ВАМ! ДА НИЈЕ БИЛО ВАС, НЕ БИСМО ПОХВАТАЛИ ОВЕ ЗЛОГЛАСНЕ БАНДИТЕ! ДОБИЋЕТЕ НОВЧАНУ НАГРАДУ!

С ТИМ ПАРАМА ЋЕМО МОЋИ ДА ПОЂЕМО У ЛОВ НА КИТОВЕ?

МОГУ ДА ТИ КАЖЕМ ДА ИПАК ВИШЕ ВОЛИМ ПРЖЕНУ РИБУ!

ГРОЗОТА! ПРЕСНУ ЈУ ЈЕ СМАЗАО!

КРАЈ

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

МАРИН ДРЖИЋ

ЧЕТИРИ ВЕКА ПОПУЛАРНОСТИ

ВИДРА ПРЕД СУЛТАНОМ

ТУКЛИ СУ ГА ЗБОГ ЊЕГОВОГ БРИТКОГ ЈЕЗИКА, А ОН СЕ И ДАЉЕ СМЕЈАО. БИО ЈЕ СВЕШТЕНИК И РЕКТОР ЧУВЕНОГ УНИВЕРЗИТЕТА, ТРГОВАЦ И ПРЕВОДИЛАЦ, ПИСАР И МУЗИЧАР, ВИШЕ ГЛАДАН НЕГО СИТ, АЛИ УВЕК – ВЕСЕО!

Први мартовски дани давне 1549. године. Бура студено шиба дубровачким Страдуном. Пред кнежевим двором група грађана очекује почетак позоришне представе: у част венчања Влаха Држића и Марије Синчичевић трупа ће на импровизованој сцени извести весели комад „Тирена". Писац је Влахов рођак Марин Држић кога сви у Дубровнику због његовог оштрог и брзог језика зову – Видра.

Међутим, кад је представа почела, бура са Срђа је ојачала, речи глумаца губиле су се у хладном ветру и већина гледалаца разишла се пре него што је „Тирена" завршена.

Тако је прошло прво приказивање једног од једанаест позоришних дела колико је остало од Марина Држића. Наравно, тог ветровитог похладног дана нико од Дубровчана није могао ни да помисли да ће њихов Видра постати једно од најзначајнијих имена наше књижевности. И не само то: ако је време мерило вредности, а јесте, онда у нашој литератури нема писца који се игра или чита тако дуго као Марин Држић: од премијере „Тирене" прошле су 434 године!

Било је потребно готово исто толико година да се Држићев живот, колико-толико, осветли. Дуго књижевни историчари трагају за подацима о великом комедиографу. Међутим, кад се подаци о Видри склопе у мозаик, још нецеловит, указује се необичан живот.

Серенаде и мачеви

Другог дана маја 1567. године у једну гробницу венецијанске цркве св. Ивана и св. Павла спуштено је мртво тело Марина Држића. Далеко од родног Дубровника, последњем Мариновом испраћају присуствовала су, вероватно, само службена лица. Тешко да је био ико близак и драг.

Вест о његовој смрти брзо је доспела до древног града подно Срђа. Маринови пријатељи песници пожурили су да га стиховима оплачу. Стари Мавро Ветрановић пише топлу, уздасима и јауцима испуњену песму „На приминутје Марина Држића Дубровчанина тужба". Антун Сасин други стихотворац и пријатељ, (а редак је Дубровчанин тог доба, који није складао версе), пише да је „љубио Држића више него своје очи". Не ћути ни Славко Бобаљевич Глушац...

Судећи по овим изливима туге могло би се закључити да је Марин и за живота био поштован и вољен, али, није тако.

Дубровник је стари град: у њему је све старо, а та патина прохујалих столећа даје му непоновљиву лепоту по којој је познат у целом свету. Међутим, та старина коју данас видимо у Дубровнику потиче већином из 17. века, дакле, после Мариновог рођења, кад је град обновљен након страшног земљотреса 1667. године. До тада је овај град изгледао сасвим другачији: куће су биле више, улице уже, многе засвођене. Њима су ишли сељаци, поморци, странци, попови, чуло се мноштво језика. Град држава био је на врхунцу моћи. А кад су „капетани ноћи" затварали чврсте градске капије, почињао је други, ништа мање занимљив живот. Младалачке серенаде уз леут и мандолине, песма у крчмама, кавге и потезање мачева.

У таквом граду 1508. године рођен је Марин Држић. (Кад је после 59 година умро, Шекспир је био трогодишњи дечак!) Наравно, попут осталих Дубровчана свог доба, као да је на свет дошао са свим особинама житеља тог града. Јер: и он ће ићи у школу, путовати и трговати, писати стихове, певати и свирати. Ни туче му нису биле стране, а избијале су највише због његовог исувише хитрог језика, знао је добити батином или мачем по леђима, али то га ни за длаку није изменило. Међутим, Држић се ипак по многоме и разликује од осталих Дубровчана из свог времена: није био особито вредан, неку већу школу није завршио никада, волео је пустоловине и скитње „да би видео света", био је лош трговац, вечито у дуговима а не једном празног стомака. Али, тај Марин, дванаесто, најмлађе дете Марина и Анукле Држић, носио је у себи несвакидашњи књижевни дар. По књизи љубавних стихова, у које је веровао више него у комедије, Држић би био један од многих неуверљивих и дубровачких песника. Али, тај исти Држић за само десетак година, у зрело животно доба, написао је најмање једанаест позоришних дела разноликих и по величини и по снази јер се претпоставља да то није све што је створио велики комедиограф. Ако је био лењ за обичне послове од којих се живи – Дубровчани су ипак више ценили трговину и морепловство од писања и путовања тек „да се види свет" – Марин је за перо и мастило увек налазио времена.

Проводи уместо науке

Изданак познате и некад добро стојеће дубровачке породице, синовац песника Џора Држића, која у време Маринове и његове браће губи новац, снагу и донекле углед, будући писац није оставио иза себе готово никакве податке о детињству. Први пут се у дубровачким документима спомиње 1526, као клерик, односно младић на почетку свештеничког звања. Тешко је било наћи човека који је по природи био мање подесан за то звање од Марина, али редовничка мантија била је традиција његове породице а и давала је сигурне приходе.

Међутим, Марина свештеничка одора није удаљила од уобичајених навика. Не поштујући много црквени ред, он је и даље сипао не баш уљудне опаске, вулгарне вицеве и покрете, ругајући се гласно свему и свакоме. Слабо су помагале и батине којима је плаћао своје не баш увек пријатне досетке. Али, зато је радо био виђен у разним друштвима јер се знало: где је Видра – ту све грца од смеха и песме. Да, и песме: остало је забележено од његових савременика да је изврсно свирао „на свим могућим инструментима", нарочито оргуљама. Поред разноразних послова којим се бавио у свом несигурном и никад сређеном животу „од данас до сутра", био је ▪ црквени оргуљаш. („Уметничка жица" у породици Држић није треперила само у Марину: његов брат Влахо, венецијански трговац, био је врстан сликар – Тицијанов ученик – златар и израђивач глобуса. Кад је банкротирао, славни хуманиста Пјетро Аретино тешио га је: „Сви добри људи почели су хвалити случај који је ту несрећу донео, јер више вреди једно перо славе, које су Вам донели Ваши дивни радови, него сав новац који бисте могли стећи трговином".)

После безуспешних покушаја да се докаже као трговац, Марин готово тридесетогодишњак, напушта родни град и одлази у италијански град Сијену да студира права. Дубровачка република му је по тадашњем устаљеном обичају, дала врло добру стипендију и док су те паре остали дубровачки младићи користили заиста за студирање, новац је из Мариновог џепа одлазио на проводе и путовања. Пре симпатичан него лукав, дружељубив и увек насмејан Марин показује да није узалуд добио надимак Видра.

Сијена је леп град у Тоскани, чувен по бројним архитектонским споменицима. Распевана и пријатна Тоскана била је као створена за истог таквог дошљака из Дубровника. Ту су страни студенти изабрали свог колегу Држића за управника студентског до-

ма, што му је омогућило да ускоро постане и ректор целог сијенског универзитета!

Позив из полиције

То је можда једини период у његовом животу кад је Марин био потпуно збринут. Сада је имао право на пробранију, „ректорску" храну, сигурну плату, засебну собу и – двојицу слуга!

Наравно, књига и право су сасвим у другом плану: новчано и стамбено осигуран, пуног стомака, Марин је тек сада могао да да одушка својим жељама. Чашћава другове што се успео на тако висок положај, пева и свира, учи тоскански дијалект, можда најзвучнији и најправилнији у целој Италији.

тргује. Заборавља на право и жељу за науком. Почетком 1545. враћа се у Дубровник. И даље носи свештеничку одору, али не бира изразе ни кад говори ни кад пише своје комедије. Живи без редовитијег посла, задужује се и не враћа дугове. И док су његови вршњаци већ зрели, имућни и вешти трговци, он као да се узда у изненадан успех и срећу. Учинило му се да је његово очекивање најзад испуњено доласком аустријског грофа Кристофа фон Регендорфа.

Забављач аустријског грофа

Члан познате аустријске аристократске породице, лезихлебовић, бонвиван,

пустолов и скитница, богати пуковник фон Регендорф стигао је на Страдун у децембру 1545. године. С њим је дошао и глас да је, због јаких породичних веза, радо виђен на раскошним дворцима Хабзбурговаца. Али, бивши ратник а садашњи љубитељ раскошног и немирног живота са гађењем је напустио те дворове због властелинских размирица и отиснуо се на пут. Желео је да напакости родној Аустрији и њеној круни и пређе Турцима против којих је и сам некада ратовао. Тако је дошао и у Дубровник.

Опрезни и мудри Дубровчани лепо приме несвакидашњег госта, и доделе му двојицу властелина да му праве друштво и, вероватно, га надзиру. Један од њих позове Марина да, за ручком, увесељава фон Регендорфа. Наравно, позив није требало упутити два пута. Увек спреман на шалу и смех, свирку и песму, уз богату трпезу и добро вино, Марин одушеви грофа, уверен да му се срећа, ето, најзад смиловала: путовати са имућним фон Регендорфом, увек у раскоши и изобиљу, а од рада и обавеза само збијати шале, свирати, певати!

И заиста, гроф позове Држића да ступи код њега у службу, наводно као собар. Тако клерик и опат, бивши студент и ректор сијенског универзитета, постаде собар једног аустријског грофа и његов забављач. Регендорф му обећа два дуката плате месечно, два одела годишње и разне поклоне, и Марин одмах узме износ за следећих пет година!

У међувремену стигне вест да је грофов спор са двором изглађен, и фон Регендорф крајем децембра преко Сења отпутује у Беч. С њим одлази и тридесетседмогодишњи Марин.

Три месеца је Марин дворио и забављао необичног грофа. Међутим, све то му убрзо досади и под изговором „да није способан за ту службу" напусти и Регендорфа и Беч и преко Целовеца и Венеције врати се у мају 1546. у свој Дубровник.

Тек што је стигао, у августу, за њим у Дубровник опет долази – фон Регендорф. Поново у свађи са двором, одлучан да најзад приступи Турцима и тако се освети непријатељима у аустријској престоници, бежећи сад и од дугова, гроф се надао да ће му султан дати неки висок положај у војсци или државној управи.

Настанивши се у Гружу, опет позове Марина и опет га узме у службу, али сад као тумача. Тако је за Марина на помолу било испуњење старе жеље да види Турску и Цариград.

Међутим, од грофових великих нада и очекивања није било ништа. Истина, примљен је у аудијенцију код Сулејмана II, разговарао је и с великим везиром, али је одбио турску понуду да прво, жели ли да ступи у њихову службу, мора прећи на ислам.

Пријему на османлијском двору у Цариграду присуствовао је и сам Држић. Испунила му се жеља да види и Турску и њен главни град, али ипак није дуго остао поред Регендорфа

У тамницу или не?

Кад су пропали договори са султановим људима, гроф је покушао да побегне из Турске, али га ухвате и баце у тамницу. Не зна се да ли је и ту с њим био његов тумач из Дубровника који је преводио грофу преговоре пошто се на двору, поред турског, највише говорило нашим језиком.

Све у свему, фон Регендорф је пуштен тек на молбу француског посланика и султан му дозволи да оде у Француску, где је остао до смрти.

Није утврђено тачно због чега је Марин напустио свог послодавца. По његовим речима избила је, наводно, свађа с још једним Дубровчанином у грофовој свити који је говорио лоше о дубровачкој влади. Али, вероватније је да Држић није желео да ради све послове као собар нити су му одговарали грофови политички прегովори и смицалице. Све му је досадило, Марин није могао дуго да се задржи на једном месту ни у једном послу, па се враћа кући 1547. године.

Сада, на крају четврте деценије живота, Марин ће у Дубровнику живети следећих шеснаест година, путујући само накратко и не много далеко. Изгледало је да се смирује. Више се окреће писању. Још је клерик, најнижи чин на свештеничкој лествици. У том звању није имао неке нарочите обавезе и дужности. Могао је чак и да се жени. Тек је око 1549. у време премијере „Тирене", постао ђакон. Без дипломе правника, без, колико-толико сигурне грофове плате, изгледа да је дошао до сазнања да је најбоље да се више посвети свештеничком позиву. У мају 1550. пење се за степеницу више и тада га документа спомињу као попа.

Забрана „Дунда Мароја"

Те промене, ипак, нису биле велике: старе дугове не враћа, прави нове, породица све више слаби. И мада не живи онако како је навикао и како жели, нико га није видео без осмеха. И даље је то онај стари Видра, увек спреман да насмеје све око себе.

Следећа, 1551. година, врло је значајна и за њега и за историју наше књижевности: у скромној свешчици изишле су песме и три Држићеве комедије. А годину дана касније њихов творац постављен је за писара у солани са месечном платом од само пет перпера!

Ни то га није сломило. Неуништиви весељак пише комедије једну за другом које се већином изводе приликом нечије свадбе. Опет путује у Италију, боравећи у Риму и Фиренци.

Године 1563. напушта Дубровник и одлази у Венецију на дужност капелана венецијанског надбискупа, вероватно да би избегао строже црквене одредбе за дубровачке свештенике. И ту, далеко од родног града, умире сам. Који је гроб где почивају његове кости – не зна се

Дуго се није знало готово ништа о животу Марина Држића. Тек је крајем прошлог века познати историчар Чех Константин Јиречек први открио у Дубровачком архиву право благо: документа у којима се спомиње и наш најчешће извођени писац који је тако сјајно исмејао људске мане: глупост, таштину, злобу... Ко зна како би реаговао Марин Држић кад би могао да сазна да је његова најбоља и најпознатија комедија, чувени „Дундо Мароје" била забрањена за време злогласне Независне Државе Хрватске од 1941. до 1945. године. „Разлог: Уго Тедешко, један од главних личности у овој комедији, иначе Немац, проглашен је за противфашистички симбол"!

Иван ЛОНЧАР

Ближих података о његовом животу у Сијени нема. Остала је само једна занимљива судска пресуда која, наоко штуро, у ствари много говори о Мариновом начину живота. У разуздане дане карневала 1542. године група грађана присуствовала је у једној кући представи забрањене, без сумње, неморалне комедије. Међу њима је био и наш Марин. Присутни житељи Сијене строго су кажњени, неки и прогоном из града, док је Марин само позван у полицију и укорен. Од казне га је спасао ректорски положај, што му је не једном помогло и у студентским тучама и теревенкама.

Онда му се губи траг. Вероватно путује Италијом, покушавајући опет да

КАД НЕС

Гориво будућности: скица авиона са погоном на водоник (у два резервоара на крилима).

МАЛО ЈЕ ПОЗНАТО ДА СЕ НАЈВЕЋИ ДЕО ЕНЕРГИЈЕ НЕ КОРИСТИ У ВИДУ ЕЛЕКТРИЧНЕ СТРУЈЕ НЕГО У ОБЛИКУ ГОРИВА. ШТА ЋЕ САГОРЕВАТИ МОТОРИ У САОБРАЋАЈУ И ИНДУСТРИЈИ КАДА НЕ БУДЕ НАФТЕ?

Данас се широм света, па и у нашој земљи, скромно али све више користе такозвани „алтернативни извори" енергије – сунце, ветар, геотермални извори, биомаса. У исто време, у СССР, САД и Западној Европи, врше се сложена и скупа истраживања чији је циљ да се оствари контролисана термонуклеарна фузија која би по свој прилици дугорочно задовољила човекове потребе за електричном енергијом.

Енергија у свету, међутим, не користи се само у виду електрицитета него још више сагоревањем фосилних горива (нафте, угља и земног гаса) у транспортним и индустријским постројењима. У трагању за новим изворима енергије човек због тога – мада се о томе у јавности недовољно говори – велику пажњу посвећује развијању нових горива.

Суочени са смањењем залиха и повећањем цена нафте, произвођачи аутомобила настоје пре свега да побољшају степен искоришћења горива. Посетиоци последњег сајма аутомобила у Београду могли су да виде већи број кола (рено, ситроен, фијат, мазда) која на сто километара троше мање од пет литара бензина. Нови аутомобили су бољи због тога што имају повољнији аеродинамички облик, лакше компоненте, квалитетније моторе – али и зато што садрже читав низ електронских уређаја у служби штедње горива.

Замена за бензин

Електроника за аутомобиле обухвата, између осталог, контролне уређаје за одређивање мешавине горива и ваздуха (да смеша никад не би постала „пребогата"), светлосне или звучне сигнале који возача упозоравају на правовремену промену степена преноса (да мотор не би „стењао" или „јечао"), уређај који аутоматски искључује мотор после десет секунди чекања пред семафором и укључује га чим се притисне педала за гас (да се гориво не би трошило узалуд), мали компјутер који на захтев показује тренутну односно укупну потрошњу горива (да би возач могао стално да вози оптималном брзином).

Настојећи да нађу замену за нафту, односно њен дестилат бензин, истраживачи су покушали да део решења пронађу у самим фосилним горивима. Њихову пажњу привукао је пре свега течни петролејски гас (ТПГ), узгредни производ из извора нафте и земног гаса, који се обично у неповрат сагорева у близини самог извора (као код нас у Славонском Броду, на пример).

Овај гас мање загађује животну средину него бензин, пошто се однос горива и ваздуха у смеши повећава, а мотор при том ради равномерније и дуже траје. Да би задржао течно стање, међутим, ТПГ мора да се држи под притиском. Аутомобили који га користе због тога су грубљи и скупљи. Што је још важније, танкери за транспорт, резервоари и пумпне станице су и сами масивнији и знатно скупљи, па је засад мало која земља спремна да гради мрежу за снабдевање.

Десет одсто аутомобила у Холандији већ користи ТПГ. У другим земљама има покушаја да се аутобуси и такси-возила преоријентишу на ово гориво, пре свега у великим градовима. Аутобуси у Бечу користе ТПГ, којим се снабдевају на једном месту. Стручњаци сматрају да ће у догледно време изградња пумпних станица за ТПГ бити подстакнута одговарајућом пореском политиком влада. У Алжиру, на пример, иначе великом извознику нафте, порези за ТПГ су већ данас знатно нижи него за бензин. Постоји, међутим, и једна невоља са течним петролејским гасом: он ће трајати само дотле док има нафте. Поред тога, он се све више користи као основа за производњу вештачке сточне хране.

Повратак угљу

Мотор на земни гас, који је такође фосилно гориво, има само један покретни део – ротор. На предњој страни мотора усисава се ваздух који затим наилази на пропелер (на осовини ротора) и сабија се. У њега се потом убризгава гас и мешавина се пали варницом, да би онда непрестано горела. Запаљени гас струји низ лопатице турбине и покреће осовину ротора. Издувни гасови излазе на крају у снажном врелом млазу кроз задњи део

Повратак „црном злату": из загађујућег угља (1) флуидизацијом се, уз остатак сумпора (2) и пепела (3), добија чисто течно гориво (4).

...СТАНЕ НАФТЕ

мотора потискујући га силом реакције напред.

До средине шездесетих година турбине покретане гасом (земни гас садржи метан, етан, пропан, бутан и друге угљоводонике) користиле су се једино у турбомлазним авионима. Данас, међутим, гасне турбине служе и за погон бродова, индустријских постројења, па и аутомобила. „Ролс-Ројс" произвео је у последње две деценије око 1.500 оваквих мотора. Ограничавајући фактор за коришћење земног гаса су његове скромне резерве које ће потрајати отприлике до краја прве деценије следећег века.

Донедавно потиснут нафтом, угаљ се поново све више користи. Рачуна се да ће овог фосилног горива, чак и уз повећану потрошњу, бити довољно за још 200 или 300 година.

Када се загрева без присуства ваздуха, угаљ не може да гори, па се његови сложени молекули разбијају на мање, овај поступак се назива „карбонизација". На тај начин се из тоне „црног злата" добија око 700 килограма кокса (за производњу челика), 60 килограма катрана (за продукцију боја, лекова, вештачких ђубрива, синтетичке гуме, уља, киселина), 15 килограма бензола и око 3.000 кубних метара „светлећег гаса". Добијање разних врста гаса из угља могуће је остварити и у нарочитим постројењима (уз помоћ кисеоника, паре, угљен-диоксида, или њихове мешавине), или чак под земљом (помоћу експлозива или ласера) – поступак носи назив „гасификација".

Етилен и метилен

За моторе сутрашњице још је важније претварање угља у течно стање – „флуидизација" – пропуштањем врелог ваздуха кроз уситњену угљену масу. Неки методи добијања течног горива од угља познати су већ педесет година, али је комерцијална производња још у зачетку. Јужноафричка Република има већ две фабрике у којима се из угља добијају бензин, дизел, течни петролејски гас, земни гас, алкохол и амонијак. Поучене овим успешним примером и неке друге земље припремају планове за замашнију флуидизацију угља пре краја овог века.

Етилен (етил-алкохол) се већ десетинама година користи за тркачка кола, а у стандардним моторима може да се додаје бензину у количинама до 15 одсто. Добија се од шећерне трске, отпадног биљног материјала, зрневља житарица. У подручјима са умереном климом потенцијали употребе етанола су ограничени, пошто се за узгајање житарица за етанол понекад троши више горива него што се добија ове текућине.

Топле и влажне тропске области дају другачију слику. У Бразилу, на пример, где могу да се добију четири жетве шећерне трске годишње, влада је уложила преко шеснаест милијарди (нових) динара у развој засада трске, подизање 300 дестилерија и производњу 150–300 милиона хектолитара етанола годишње. „Фијат" и „Фолкваген" у тој земљи израђују аутомобиле са моторима на етил-алкохол. Енергетска вредност етилена је готово упола мања него код бензина, па за смешу ове текућине и ваздуха компресија мора да буде двапут већа да би дошло до самопаљења.

Хемијски близак етанолу је метанол (метил-алкохол) који се такође одавно користи у тркачким колима. Добија се хемијском синтезом, или издваја из угља, дрва или отпадака (може да се издваја и из нафте, али је од тога слаба вајда). Засад је метанол скупљи од бензина, али ће се ситуација променити ако нафта буде поскупљивала, а технологија добијања метил-алкохола се побољшала.

Гориво будућности

Пробе које је вршио „Фолксваген" показују да је мешавина од 85 одсто бензина и 15 одсто метанола из угља веома ефикасна. При том се у великој мери смањује количина загађујућих материја у издувним гасовима, а хабање и корозија мотора смањују. Ова фирма предвиђа да ће широка употреба мешавине 85/15 омогућити да се 1990. године, на пример, у СР Немачкој увоз нафте смањи за отприлике 24 милијарде (нових) динара.

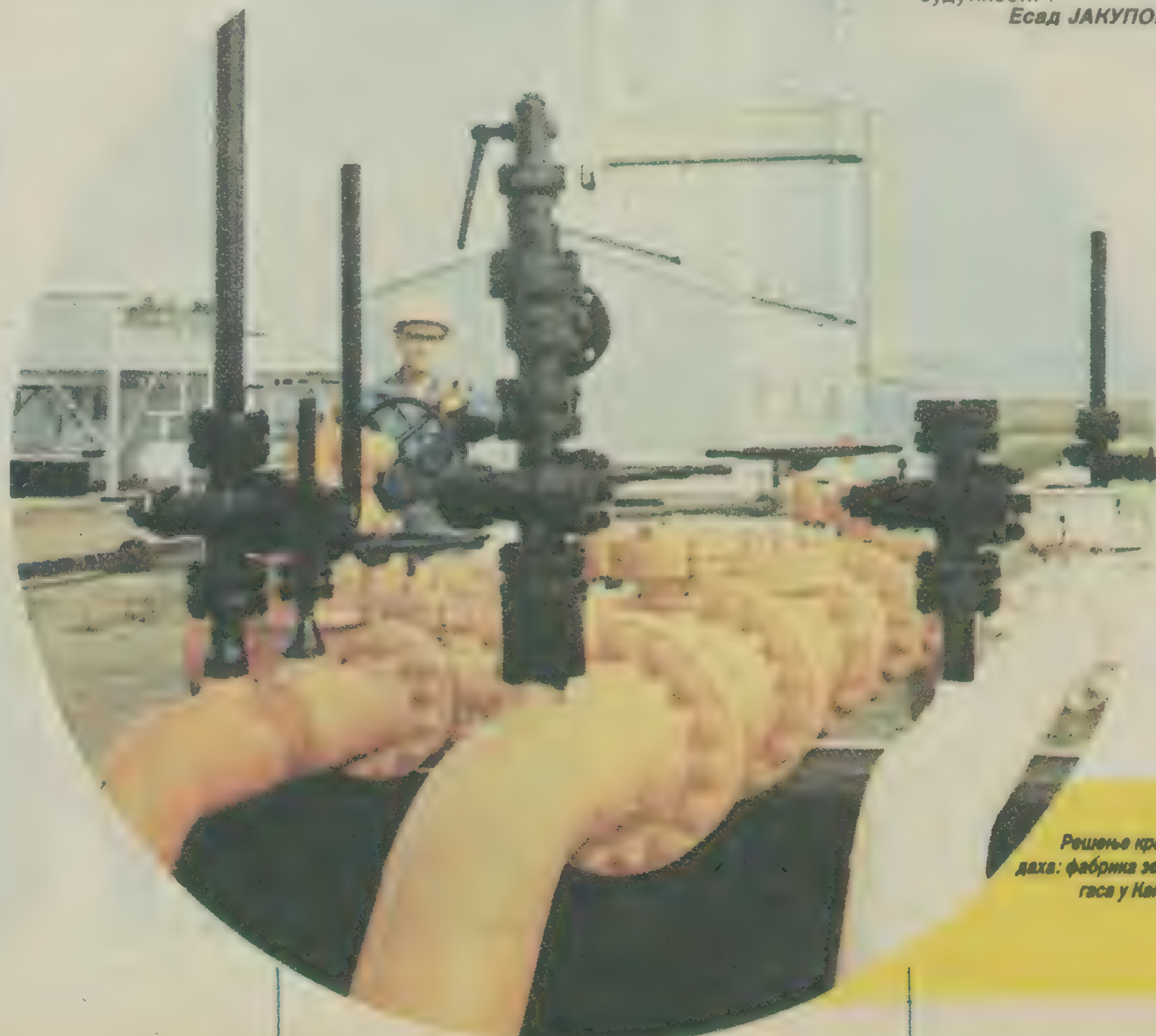
У време када се залихе нафте и угља приближе своме крају, водоник би могао да буде основно гориво које ће одржавати саобраћај и индустрију. Ово „гориво будућности" се тешко складишти јер у гасовитом стању тражи масивне резервоаре и подложно је експлозијама а у течном захтева одржавање на веома ниској температури (253 степена Целзијуса испод нуле).

Водоник има и две значајне предности: добија се релативно лако електролизом, а не загађује животну средину (продукт сагоревања је претежно вода). Имајући ово у виду једна западнонемачка фирма је 1980. године испробала аутомобил на водоник, у којем је гориво одржавано на минус 253 степена у резервоару изграђеном по узору на термос-босу. Једна друга фирма врши огледе са металним хидридима, једињењима овог елемента са металима, одакле се гас ослобађа загревањем. Хидриди титана и гвожђа ослобађају водоник већ на 80 степени Целзијуса, али њихова велика маса онемогућује ношење горива за више од 150 километара пута. Хидриди магнезијума и алуминијума, с друге стране, лакши су, али је температура ослобађања водоника знатно виша. Приликом поновног пуњења мотор мора добро да се расхлади, а после тога да се изнова загрева на неопходну температуру. Коришћењем и тежих и лакших хидрида – први служе у почетној фази, док се мотор не загреје, а други у оперативној фази – експериментално возило је успело да пређе задовољавајућих 400 километара.

Водоника засад нема довољно да би се користио као основно гориво за моторе аутомобила, авиона и других транспортних средстава. Такозвани „брзи оплодни нуклеарни реактори", међутим, могли би да дају готово неограничене резерве водоника електролизом воде на високој температури. Такви реактори ће по свој прилици увелико радити крајем овог века, управо када резерве нафте постану критично ниске.

Како изгледа, водоник ће пре других вештачких текућина постати „гориво будућности".

Есад ЈАКУПОВИЋ

Решење кратког даха: фабрика земног гаса у Канади.

НОВЕ ЗВЕЗДЕ

НЕНА

После новог немачког таласа дошла је девојка на коју нико није рачунао.

Она је сасвим обична девојка. Има 23 године, доста слуха, нешто гласа, свој бенд и пуно, пуно среће. Тренутно је највећа звезда западнонемачке рок сцене. Музикална, шармантна, непредвидљива... На концертима безгранично енергична, брутална, банална, понекад перверзна... Пред телевизијским камерама мирна, тиха, детиње наивна; са обожаваоцима љубазна и изузетно разговорљива; са новинарима груба и арогантна... Уколико није расположена за фотографисање – расположена је за тучу са фото-репортерима.

Она је нова јунакиња немачке омладине. Завршила је пар разреда неке јувелирске школе, ради у једном бироу и снима плоче. Музиком је почела да се бави још у гимназији. Певала је у једној локалној групи. Почетком прошле године другови Ролф, Карло, Јурген и Уве су јој предложили да оснују групу. Групи су дали њено име. Али, у „новом немачком таласу" није било места за њу. И тако, док су Трио, Фалко и остали освајали немачке топ-листе, о њој и групи ништа се није знало. Један телевизијски наступ преокренуо је целокупну ситуацију у њихову корист. Овог лета ретко ко се и сети припадника „новог немачког таласа". Сви знају само – њу.

А она – она обожава Ролингстонсе, џинс, нитне, кожне панталоне и свог бубњара Ролфа. Воли и филм. Са колегом, певачем и забављачем Маркусом снимила је веселу љубавну причу. Снимила је и велику плочу. Тираж албума прелази бројку од два милиона примерака. Са плоче су „скинута" и три хит-сингла, „99 луфтбалона", „Кино" и „Светионик" („99 Luftballons", „Kino", „Leuchtturm") су песме које већ месецима заузимају сам врх немачких топ-листа.

Новине су пуне њених помпезних изјава, дражесних фотографија и постера. Музички критичари јој нису увек најбоље наклоњени, али, њој то не смета. Млади је воле.

Овог лета се појавила у Дортмунду на једном галаконцерту у друштву већ познатих рок састава, као што су Men at work, B-52s, The Tubes Little River Band, Ultravox... Субјективни Немци су дуго након тог концерта причали да је она била најбоља. Није их поколебало ни то што је пред крај наступа престала да пева и узвикивала да не може више... Уосталом, зар то неком смета!?

Она је за непуних годину дана освојила целу Немачку. Сада креће даље. Енглези је нису схватили, али можда ће Америка имати више разумевања за њену музику. Није ни важно. Она је сада звезда, идол младих. Кажу да је сасвим обична девојка. Зове се НЕНА.

Снежана Голубовић

ДИСКОГРАФИЈА О ДИСКОГРАФИЈИ

АЗРА

Азра поново делује: осим Џонија Штулића, у групи је повратник из ЈНА, бубњар Борис Леинер, док се име новог басисте – веровали или не – још увек не зна! После летње турнеје – о којој су стизале углавном неповољне вести – група почиње да припрема нов материјал. У очекивању Азрине следеће плоче, подсетимо се претходних:

„Азра" (1980)
„Сунчана страна улице" (дупли албум – 1981)
„Равно до дна" (троструки албум – 1982)
„Филигрански плочници" (дупли албум – 1982)
„Сингл плоче 1979–82" (1982)
„Кад фазани лете" (1983)

НОВА ПЛОЧА

SILK ELECTRIC–DIANA ROSS (EMI–ЈУГОТОН)

Једна од најистакнутијих певачица модерне популарне музике појављује се на овој плочи у четворострукој улози: као композитор (додуше не целог материјала!), аранжер, продуцент и интерпретатор. Можда је овај задатак, ту и тамо, превелик залогај за Дајанине могућности али нема сумње да је на овај начин направљена плоча која се разликује од њене уобичајене продукције последњег периода. Од укупно десет песама посебно ваља издвојити песму „Мишићи" коју је за њу написао Мајкл Џексон јер је у питању одлична нумера и велики хит.

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

Волите ли ЛАЗУ РИСТОВСКОГ?

1. Лазина прва група звала се
   а) Безимени
   б) Смак
   в) Бијело дугме

2. Са Смаком је снимио њихов први сингл „Живим ја" (1974):
   а) тачно
   б) нетачно

3. Са Бијелим дугметом учествовао је на концерту код Хајдучке чесме (1977):
   а) тачно
   б) нетачно

4. Са Ипетом Ивандићем снимио је албум „Стижемо" (1978).
   а) тачно
   б) нетачно

5. Са којом од ових група Лаза никада није сарађивао?
   а) Галија
   б) Ватрени пољубац
   в) Крвна група

6. Како се звао његов први самостални сингл, издат 1980. године?
   а) „Иза хоризонта"
   б) „Калеш, бре, Анђо"
   в) „Тражиш опроштај"

7. Лаза Ристовски је сарађивао са Ханком Палдум
   а) тачно
   б) нетачно

8. Његов самостални албум „Merge" издат је.
   а) 1981 године
   б) 1982. године
   в) 1983 године

9. Лаза Ристовски важи за најцењенијег југословенског студијског музичара
   а) тачно
   б) нетачно

10. Тренутно се налази у ЈНА.
    а) тачно
    б) нетачно

ТАЧНИХ ДЕСЕТ: 1. а; 2. б; 3. а; 4. а; 5. а; 6. в; 7. а; 8. б; 9. а; 10. а.

ФОТО-ПРИЧА

ABBA

Једна од најуспешнијих група свих времена после десет година постојања улази у своју најозбиљнију кризу: хоће ли наставити са заједничким деловањем или ће „лепша половина", Агнета и Ани-Фрид наставити самосталне каријере. Ани-Фрид је већ имала успеха албумом „Something Going On", док се Агнета тек пробија плочом „Wrap Your Arms Around Me".

У име те љубим

BLANCMANGE

Стефан Ласкомб (Stephen Luscomb):

– Бламонж је француска реч и означава пудинг, слаткиш, десерт. Када се после панка појавила – назовимо је тако – индустријска музика коју смо и ми свирали, желели смо неко такво име – сумoрно, досадно, индустријско. Бламонж је, међутим, представљао нешто светло, лепо... значи, нешто сасвим супротно. То је, у ствари, једно сасвим иронично име.

РОК ДАТУМ

23. септембар 1953.

Рођен Брус Спрингстин (Bruce Springsteen), један од најпопуларнијих и најцењенијих светских рок музичара. Почео је своју каријеру свирајући по клубовима америчке источне обале. Тек 1972. обезбеђује себи дискографски уговор и снима први албум „Greetings From Asbury Park" који му доноси епитет „новог Дилана". Од следеће плоче окупља свој пратећи E Street Band и са њим постиже све веће успехе. Последњи албум, „Nebraska" снимио је поново самостално, 1982. године.

КАКО ДА ИМ ПИШЕМ

Dire Straits
FAN CLUB, Klaekenfur 58 –
2000 Hamburg 63,
Deutschland

Daniel
Вајдин вијенац 3,
41000 Загреб

Лаки пингвини
Љубомир Вучковић,
Влајковићева 31,
11000 Београд

СКУПА ЉУБАВ

„Разбијам гитаре зато што их волим. Обично уништим гитару онда када је најбоља".

Пит Таунсенд

КАКО САМ ПОЧЕО

АДИ КАРАСЕЛИМОВИЋ

– Мој први контакт са музиком остварен је преко старије сестре која је свирала клавир у музичкој школи. Тако сам и ја одлучио да пођем њеним стопама и почео да учим гитару. Међутим, после две године заинтересовао сам се за удараљке, напустио гитару и купио бубњеве; тада сам имао петнаест година. Звали су се „Јамаха" и били су доста добри, што је спасло моју мајку јер сам јој пре тога покупио готово сво посуђе у кући правећи комплет – ни дан-данас не може да ми опрости једну шерпу коју сам узео. Касније сам имао први бенд – звао се Хедоне и с њим сам по први пут јавно наступио, у школској гимнастичкој сали. Имао сам и те какву трему; сећам се, свирали смо Хендрикса, Нил Јанга и све друге у то време популарне ствари. Онда смо ређали по гимнастичким салама правећи игранке. Недуго затим, уследило је познанство са Калембером, из чега су израсла Сребрна крила. Тада сам имао непуних осамнаест година.

РОК ПОЈМОВНИК

Шаламар (Shalamar)

Повратком соул музике у средиште интересовања публике, неколико нових имена успело је да се наметне својим квалитетима. Једно од њих је и састав Шаламар, настао 1979. године, који чине Џоди Ветли (Jody Watley), Хауард Хивит (Howard Hewett) и Џефри Денијел (Jeffrey Daniel), алиас Пуковник Поп. Њихов албум „Friends" дао је чак четири светска хита: почело је насловном нумером, а завршило се песмом „There It Is", што само појачава интересовање за њихов следећи пројекат. Шаламар, иначе, потичу из Лос Анђелеса.

Драгана Шарић

Има двадесет две године, а почела је као певачица у групи КИМ, затим наставила у неуспешној постави Анода Руж, да би се крајем 1981. дефинитивно одлучила за солистичку каријеру. Први сингл, „Мустафа", бис је и први успех, али је Драгана, сада већ под новим именом Беби Дол, ширу афирмацију стекла тек наступом на избору за нашег представника на такмичењу Евровизије са песмом „Руди", а потом и макси синглом са истом нумером. За јесен најављује албум

Шакатак (Shakatak)

Постоје од 1980. године и негују своју занимљиву верзију џез-рок-фанка. Састав чине клавијатуристи Бил Шарп (Bill Sharpe) и Нејџел Рајт (Nigel Wright), гитариста Кит Винтер (Keith Winter), басиста Џорџ Андерсон (George Anderson) и бубњар Рогер Одел (Roger Odell). Актуелан албум: „Nightbirds" (1982). Последњи сингл: „Dark Is The Night" (1983).

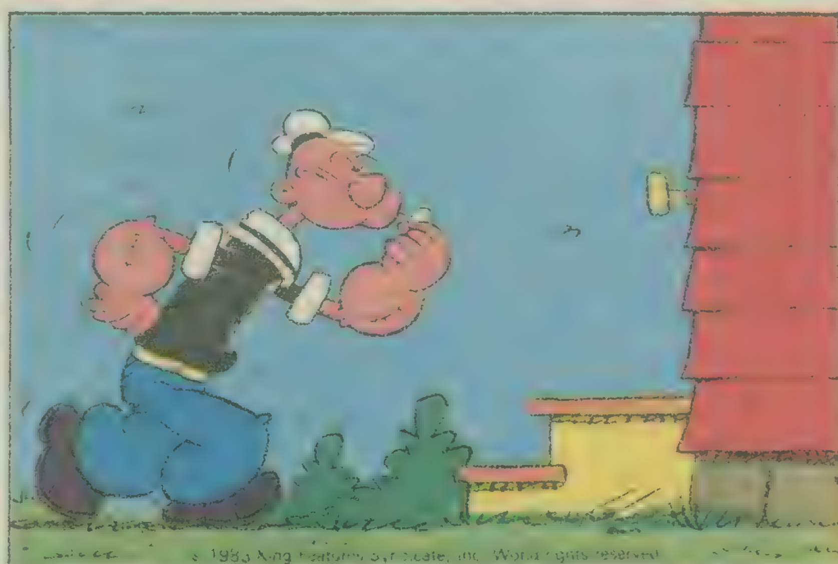

ПОПАЈ

'ОКУ И ЈА С ТОБОМ!
НЕ ДОЛАЗИ У ОБЗИР! ТИ ОСТАЈЕШ С ОЛИВОМ!

ОЛИВА, МОЛИМ ТЕ, ПРИЧУВАЈ МИ КИКУ ДОК ОДЕМ У КАПЕТАНИЈУ!
ОХ, ПОПАЈЕ, БАШ СЕ РАДУЈЕМ!
НЕКУ ДА МЕ ОНА ЧУВА!

ХАЈДЕ ДА СЕ ИГРАМО!
ВАЖИ! ТИ СИ КОБАЈАГИ МОЈА МАМА...

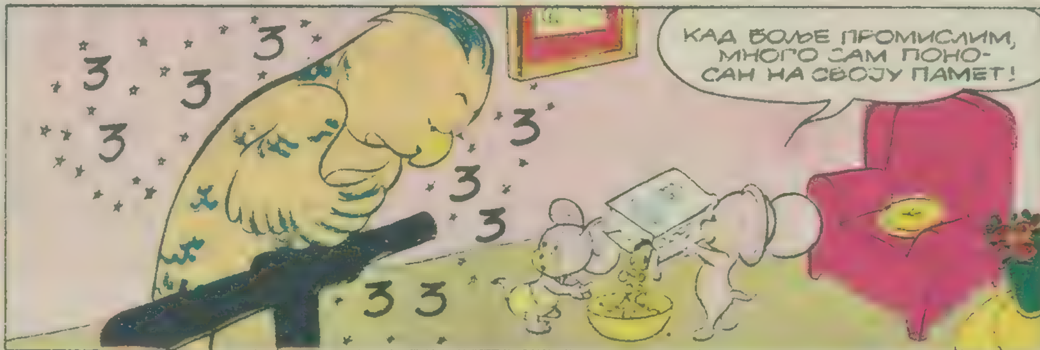

ТВОЈА МАМА? ОТКУД ТИ ИДЕЈА ДА СЕ БАШ ТО ИГРАМО?
?
?
?
ШТО ДА НЕ? ТРЕБА МАЛО ДА ТРЕНИРАШ! ЈЕ Л' КАД СЕ УДАШ ЗА ПОПАЈА...

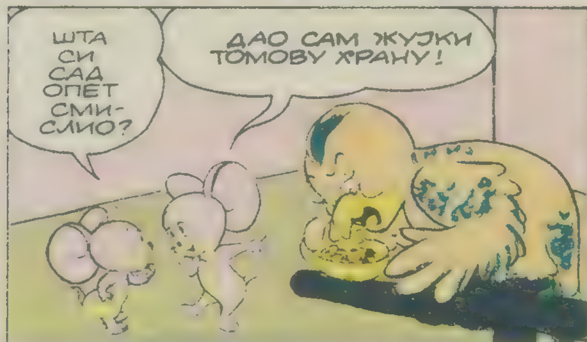

ЗДРАВО, ПОПАЈЕ! МИ СЕ ИГРАМО ПОРОДИЦЕ!

ОЛИВА ЈЕ МОЈА МАМА, А ЈА САМ ЊЕН МАЛИ, НЕВАЉАЛИ ДЕЧКО!
!
MAMA

ТОМ И ЏЕРИ

З З З
КАД БОЉЕ ПРОМИСЛИМ, МНОГО САМ ПОНОСАН НА СВОЈУ ПАМЕТ!

ШТА СИ САД ОПЕТ СМИСЛИО?
ДАО САМ ЖУЈКИ ТОМОВУ ХРАНУ!

МИЈАО!
? ?
ХИ! ХИ! ХИ!

МРЊАО!
ОПА! БАТО!

МЈАО!
САД СТЕ МОЈИ!

НЕ... ОНИ СУ МОЈИ!
НЕ, НЕГО МОЈИ!

ШИЦ ОД МЕНЕ, ТИ ПЕРНАТА СПОДОБО!
АЛАЛ ТИ ВЕРА, ШЕРИ! НАЧИСТО СИ СЛУДИО ТОМА!

реч и мисао

библиотека

попуст 20%

(при куповини за готово)

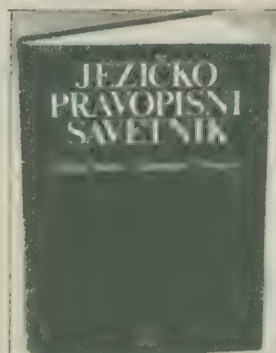
рад

Ова библиотека обухвата најбоља класична и савремена остварења светске и домаће књижевности. Сви књижевни родови, све књижевне епохе и готово све књижевности света, заступљене су у овој познатој џепној књизи.

1. Еме Сезер: **КРСТАШКИ РАТОВИ ТИШИНЕ** ... 18.–
2. Симо Матавуљ: **БЕОГРАДСКЕ ПРИЧЕ** ... 20.–
3. Милан Кашанин: **ИЗАБРАНИ ЕСЕЈИ** ... 20.–
4. Стеван Раичковић: **ПЕСМЕ** ... 20.–
5. Димитар Солев: **КРУЖНО ПУТОВАЊЕ СЕНКЕ** ... 20.–
6. Ацо Шопов: **ДУГО ДОЛАЖЕЊЕ ОГЊА** ... 20.–
7. Иљф и Петров: **НОВА ШЕХЕРЕЗАДА** ... 20.–
8. Марина Цветајева: **НЕОВДАШЊЕ ВЕЧЕ** ... 20.–
9. Мишел де Монтењ: **ОГЛЕДИ** ... 20.–
10. Едмонд Ростан: **СИРАНО ДЕ БЕРЖЕРАК** ... 20.–
11. Анри де Монтерлан: **МРТВА КРАЉИЦА** ... 20.–
12. Сомерсет Мом: **ИЗАБРАНЕ ПРИПОВЕТКЕ** ... 20.–
13. Дејвид Херберт Лоренс: **ТАЈНЕ ФЕНИКСА** ... 20.–
14. Томас Стернс Елиот: **ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ** ... 20.–
15. Патрик Вајт: **НОЋ ЛУПЕЖА** ... 20.–
16. Калдерон де ла Барка: **ЖИВОТ ЈЕ САН** ... 20.–
17. Хуан Рамон Хименес: **ЈА НИСАМ ЈА** ... 20.–
18. Чезаре Павезе: **ДОЋИ ЋЕ СМРТ И ИМАЋЕ ТВОЈЕ ОЧИ** ... 20.–
19. Дино Буцати: **ПРОДАВНИЦА ТАЈНИ** ... 20.–
20. Амрита Притам: **ТАЈ ЧОВЕК** ... 20.–
21. * * * **АРАПСКА ПОЕЗИЈА** ... 20.–
22. Исмаил Кадаре: **ГЕНЕРАЛ МРТВЕ ВОЈСКЕ** ... 20.–
23. Ерих Кош: **САТИРЕ** ... 40.–
24. Миодраг Павловић: **ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ** ... 40.–
25. Руди Шелиго: **ДА ЛИ ДА ТЕ ПОСПЕМ ЛИШЋЕМ** ... 40.–
26. Константин Паустовски: **НОВЕЛА О ШУМАМА** ... 40.–
27. Александар Грин: **ПАЦОЛОВАЦ** ... 40.–
28. Осип Мандељштам: **РАЗГОВОР О ДАНТЕУ** ... 40.–
29. Николај Хајтов: **ДИВЉЕ ПРИЧЕ** ... 40.–
30. Вићапати: **ПЕСМЕ О ЉУБАВИ** ... 40.–
31. Константин Кавафи: **ПЕСМЕ** ... 40.–
32. Џон Апдајк: **РАЗУЗДАНИ ЕРОС** ... 40.–
33. Вилијем С. Мервин: **ВАШКЕ** ... 40.–
34. Еуђенио Монтале: **ЛЕПТИР ИЗ ДИНАРА** ... 40.–
35. Октавио Пас: **ЛУКОВИ** ... 40.–
36. Бранислав Нушић: **ТАКО ЈЕ ПИСАО БЕН АКИБА** ... 80.–
37. Радомир Константиновић: **ДАВИЧО** ... 80.–
38. Никита Станеску: **СТАЊЕ ПОЕЗИЈЕ** ... 80.–
39. Пол Валери: **МЕЛАНЖ** ... 80.–
40. Бруно Шулц: **МАНЕКЕНИ** ... 80.–
41. Петер Хандке: **ГОЛМАНОВ СТРАХ ОД ПЕНАЛА** ... 80.–
42. Леополд Сенгор: **КУМБА ТАМ СПАВА** ... 80.–
43. Јорго Сефери: **МИТСКА ИСТОРИЈА** ... 80.–
44. В. С. Најпол: **У СЛОБОДНОЈ ДРЖАВИ** ... 80.–
45. Владимир Булатовић Виб: **ШТА ЈЕ ПИСАЦ ХТЕО ДА КАЖЕ** ... 80.–
46. Бранко Миљковић: **ПЕСМЕ** ... 80.–
47. Еразмо Ротердамски: **ПОХВАЛА ЛУДОСТИ** ... 80.–
48. Пабло Неруда: **СУНЦЕ У РЕПУ ВЕТРА** ... 80.–
49. Фридрих Ниче: **ОСВИТ** ... 100.–
50. Хорхе Л. Борхес: **КРАТКЕ ПРИЧЕ** ... 100.–
51. Александар Пушкин: **КАПЕТАНОВА КЋИ** ... 100.–
52. Волтер: **КАНДИД** ... 100.–
53. Вилијем Фокнер: **ДОК ЛЕЖАХ НА САМРТИ** ... 100.–
54. Гијом Аполинер: **ПЕСМЕ** ... 120.–
55. Николо Макијавели: **ВЛАДАЛАЦ** ... 120.–
56. Сол Белоу: **ЧОВЕК БЕЗ ОСЛОНЦА** ... 120.–
57. Иво Андрић: **ПРОКЛЕТА АВЛИЈА** ... 120.–
58. Маркс – Енгелс: **ЧЛАНЦИ ИЗ „НОВИХ РАЈНСКИХ НОВИНА"** ... 120.–
59. Едгар Алан По: **АВАНТУРЕ ГОРДОНА ПИМА** ... 150.–
60. Вилијам Саројан: **ЗОВЕМ СЕ АРАМ** ... 150.–
61. Омар Хајам: **РУБАИЈЕ** ... 150.–
62. Бернар Маламуд: **ЦРНО ЈЕ МОЈА ОМИЉЕНА БОЈА** ... 150.–
63. Карл Маркс: **КРИТИКА ХЕГЕЛА** ... 160.–
64. Владан Десница: **ПРОЉЕЋА ИВАНА ГАЛЕБА** ... 200.–
65. Меша Селимовић: **ДЕРВИШ И СМРТ** ... 240.–
66. Маркс – Енгелс: **О УМЈЕТНОСТИ** ... 240.–
67. Ф. М. Достојевски: **ОДАБРАНА ПИСМА** ... 240.–

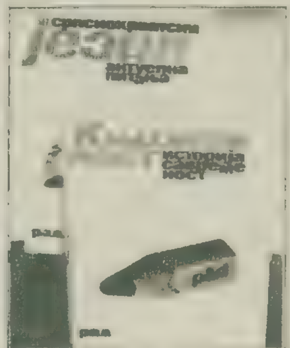
Све књиге су штампане латиницом у брошираном повезу.

68. М. Станић, Д. Морачић: **ЈЕЗИЧКО ПРАВОПИСНИ САВЕТНИК**
Формат 17 × 24. Стр. 450. Платно. Латиница.
Цена ... 680.–

69. Група аутора: **КЊИЖЕВНОСТ, ИСТОРИЈА, САВРЕМЕНОСТ**
Цена ... 150.–

70. Група аутора: **СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК – АКТУЕЛНА ПИТАЊА**
Цена ... 50.–

71. В. Г. Ерман, Ф. Н. Темкин: **МИТОВИ СТАРЕ ИНДИЈЕ**
Формат 14 × 20. Стр. 268. Платно. Латиница.
Цена ... 350.–

72. Џон Чедвик: **МИКЕНСКИ СВЕТ**
Формат 14 × 20. Стр. 288. Платно. Латиница.
Цена ... 270.–

„РАД" – ИЗДАВАЧКА РАДНА ОРГАНИЗАЦИЈА
11000 БЕОГРАД, Моше Пијаде 12, тел. 422-517 и 404-765

НАРУЏБЕНИЦА – ПЗ/91

Овим неопозиво наручујем (упишите бројеве књига које наручујете)

____

ЗА ГОТОВО Вредност наручених књига уплатићу поузећем (приликом преузимања од поште), са попустом од 20% или

НА ОТПЛАТУ – Вредност наручених књига уз годишњу камату од 18% отплатићу у ______ редовних месечних рата по пријему књига, рачуна и уплатница, с тим што ћу прву рату уплатити поштару приликом пријема. Књиге се могу отплаћивати у највише 10 месечних рата, а најмања рата је 300.– динара. Купци на отплату, оверавају наруџбеницу у организацији где раде, а пензионери уз наруџбеницу достављају претпоследњи чек од пензије. У случају спора надлежан је Пети општински суд у Београду.

__________ (Презиме и име)

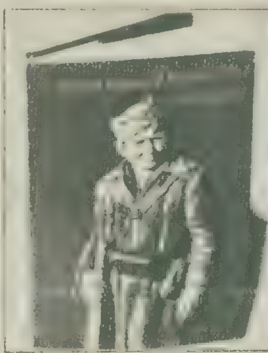
__________ (Занимање) __________ (Број л. к. и место изд.)

__________ (Број поште, место и адреса стана)

__________ (Радна организација и место где је купац запослен)

______ (Датум) (М. П.) ______ (Овера о запосл. и потп. овл. лица) ______ (Потп. куп.)

73. Јеврем Поповић: **БЕСМРТНА МЛАДОСТ (књига о Бошку Бухи)**
Формат 13 × 20. Стр. 300. Платно. Латиница.
Цена ... 240.–

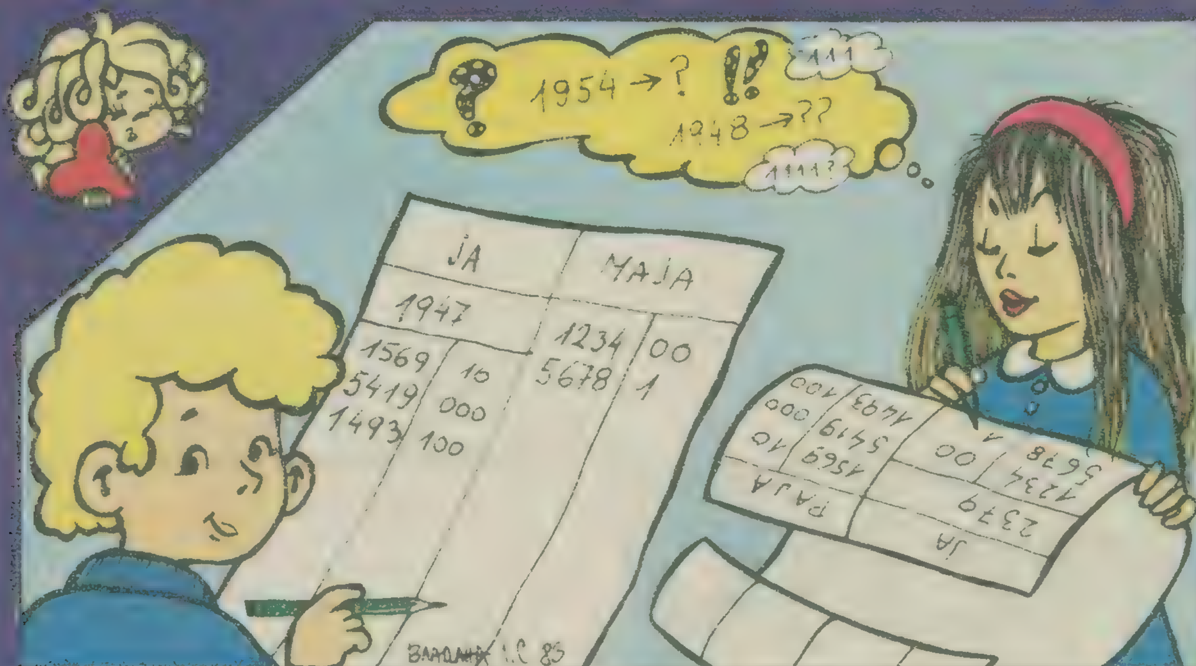
76. Ђорђе Милановић: **ОД ИКАРА ДО МАРСА**
Формат 17 × 24. Стр. 372. Платно. Латиница.
Цена ... 420.–

74. Станко Младеновић: **ФИЛИП КЉАЈИЋ ФИЋА**
Формат 14 × 20. Стр. 252. Платно. Латиница.
Цена ... 150.–

75. Радован Недељковић: **АТЛАС НЕМИХ КАРАТА ЕВРОПЕ (за наставу ГЕОГРАФИЈЕ)**
Цена ... 80.–

ОД КУЋЕ ДО ШКОЛЕ, ОД ШКОЛЕ ДО КУЋЕ...

1

Математичка игра за двоје **Мемо са оловком** занимљива је и корисна јер развија логичко размишљање. Сваки играч узме парче папира и подели га у две колоне – једна је његова а друга противникова. У своју колону упишите неки четвороцифрен број тако да цифре иду од један до девет с тим да у истом броју не буду две или више истих, и да противник не види шта сте написали. Нула се не користи. Противник погађа ваш број, ви противников, и то тако што ви кажете било који а противник вам одговара – цифром 1 ако сте погодили и број и место на ком се налази, а ако сте погодили само број, цифром нула Ако вам одговори „један, нула, нула", значи да сте погодили три броја од којих је један на свом месту, али не зна се, наравно, који су то бројеви и који је на правом месту. Играчи наизменично питају и одговарају а побеђује онај који први погоди

2

У игри **Кли-кли** може да учествује више играча. Сваки треба да има по 15 каменчића или кликера – сваки убачен кликер доноси један поен. Ако се чаша преврне једанпут, одбијају се два поена (рачуна се оно што је у њој већ било), други пут пет, а ако падне и трећи пут, искључује се из игре. Побеђује онај ко има највише поена.

3

Игра **Корак по корак** од школе до куће занимљивија је ако учествује више деце. Један је „главни" и наређује како да се корача. Викне рецимо „Скачи на левој нози!", „Два корака десном, један левом", „Три напред, један назад" и сви морају да га слушају. Ко погреши мора да се помири са казном – да каже, на пример, „Ја сам магарац" или да му сви ударе по чвргу

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

ФРЕДЕРИК БРАУН

НЕКО ЈЕ ЗАКУЦАО

ЗНАМ ЈЕДНУ ДИВНУ ПРИЧУ СТРАВЕ КОЈА СЕ САСТОЈИ ОД САМО ДВЕ РЕЧЕНИЦЕ: „ПОСЛЕДЊИ ЧОВЕК НА ЗЕМЉИ БИО ЈЕ САМ У СВОЈОЈ СОБИ. НЕКО ЈЕ ЗАКУЦАО..."

Страва, наравно, није у двема реченицама него у њиховој непотпуности, у три тачке на крају. Ко је закуцао на врата? Пред непознатим, људски ум замишља застрашујуће ствари.

Не, овде нема ничег страшног

Волтер Фелан, професор антропологије на универзитету Нетан (то је бар био до пре два дана), није био човек који ће се лако уплашити, мада се, руку на срце, није могао сврстати ни међу хероје. У том тренутку био је без икаквих емоција. Знао је само да је два дана раније, за само један час, људска раса била уништена, сви осим њега и једне жене.

То што је остала једна жена није га се уопште тицало. У Волтеровом животу жене више нису имале значаја откад је Марта умрла. Прошло је годину и по дана од тада. Волео је Марту дубоко и постојано. Сад му је било четрдесет година и жене га више нису интересовале. Живот су му биле његове књиге, оне које је читао и оне које је писао. Ако сад писање више није имало смисла, провешће остатак живота у читању.

Уништили су људе, али њему су донели гомилу књига и били веома љубазни. Захваљујући својим бриљантним умовима, Зани су за неколико часова научили енглески језик.

Неко је закуцао...

– Слободно! – викнуо је Фелан и врата су се отворила. Био је један Зан, наравно. Био је исти као и други; Волтер још није био пронашао начин да их разликује. Висок нешто преко једног метра, Зан није личио ни на једно земаљско створење.

– Здраво, Џорџе, – рекао је Волтер.

Кад је видео да ниједан од њих нема име, решио је да их зове истим именом – Џорџ. Изгледало је да Зани немају ништа против.

– Здраво, Волтере. Прво, од сада ћеш седети окренут на другу страну.

– Знао сам, Џорџе, – рекао је Волтер. – Тај зид је са спољне стране провидан, зар не?

– Јесте.

– Ја се налазим у зоолошком врту?

– Тачно.

Волтер је уздахнуо.

– Знао сам. Ако наставим да седим овако окренут леђима, шта ћете ми учинити? Убићете ме?

– Узећемо ти књиге.

– Ти баш знаш како да ме убедиш, Џорџе. Добро, убудуће ћу читати окренут лицем зиду. Колико животиња, поред мене, има овде?

– Двеста шеснаест. То су мужјаци и женке 108 врста. Да смо узели све врсте, било би много.

– Шта им дајете да једу?

– Правимо им храну. Синтетичку.

– Није лоше. А биљке?

– Вибрације нису уништиле флору. И даље расте... Него, нешто не умемо да објаснимо. Две животиње спавају и уопште се не буде. Хладне су.

Дешава се то и у најбољим зоолошким вртовима, Џорџе. Вероватно је све у реду... осим што су животиње мртве.

– Мртве? Немогуће. Нико није могао да их убије. Потпуно су саме у својим собама.

Волтер је пажљиво посматрао Зана.

– Џорџе, хоћеш ли да кажеш да ви не знате шта је природна смрт?

– Смрт је кад је неко биће убијено и на тај начин му прекинут живот.

– Колико ти је година?

– Шеснаест... али то теби ништа не значи. Рецимо овако: твоја планета је за то време обишла око Сунца око седам хиљада пута. Још сам млад.

Волтер је тихо звизнуо.

– Одојче, тако рећи. – Наједном се уозбиљно. – Видиш, Џорџе, има нешто што не знате о нашој планети. Код нас постоји један брадати старац с косом и пешчаним сатом. Ваше га вибрације нису убиле.

– Ко је то?

– Смрт. Код нас људи и животиње живе све док им смрт не прекине живот.

– Је ли то учинио са овим двема животињама? Хоће ли и са осталима?

Да је Зан имао лице, вероватно би у овом тренутку имало забринут израз.

– Знаш шта, Џорџе? Како би било да ме одведеш до тих животиња што неће да се пробуде?

– Хајдемо – рекао је Зан.

Ово се десило поподне другог дана. Следећег јутра Зани су се вратили у великом броју. Стали су да односе књиге и намештај из Волтерове собе, а затим су одвели и њега. Обрео се у некој много пространијој соби, удаљеној стотинак метара од оне прве.

Сео је и чекао. Кад су закуцали на врата, знао је шта се дешава и учтиво је устао.

Ушла је једна жена.

Волтер се лако наклонио.

– Ја сам Волтер Фелан – рекао је.

– Ја сам Грејс Еванс – рекла је жена. – Зашто су ме довели овамо?

Док је говорила, Волтер ју је посматрао. Била је његове висине и лепо грађена. Мора да је имала нешто преко тридесет година, и баш као Марта имала је ону мирну сигурност која се њему увек свиђала. Заиста, много је личила на Марту.

– Мислим да знам, али да се вратимо мало уназад. Знате ли шта се десило?

– Рекло би се... да су све убили.

– Да. Седите, молим вас. Знате ли како су то учинили?

– Не – рекла је, седајући у једну фотељу. – А ви?

– Рећи ћу вам шта сам сазнао. Нема их много, бар овде. Мислим да потичу изван Сунчевог система. Јесте ли видели брод којим су стигли?

– Јесам. Велики је као планина.

– Да. У сваком случају, има уређај који емитује неку врсту вибрација које убијају сваки облик животињског света. Дакле, убили су све: надам се, безболно. Једини разлог што смо ми остали у животу јесте тај што смо се налазили на броду за то време. Оних двеста животиња и нас двоје покупили су као примерке. Да је ово зоолошки врт, то вам је свакако познато. Споља су зидови провидни.

– Сећате ли се како су вас ухватили? – упитала је Грејс. – Ја не. Само сам се једног јутра пробудила у кавезу, на броду.

– Исто је било и са мном. Вероватно су прво употребили таласе ниске фреквенце, да нас онеспособе да се бранимо, а онда кренули да скупљају примерке за свој зоолошки врт. Кад су скупили колико су хтели, ударили су свом снагом. Проценили су нас: мислили су да смо бесмртни као они. Они су бисексуални, али се вероватно репродукују једном сваких десет хиљада година или више. Кад су јуче схватили колико је кратак живот животиње на Земљи, решили су да их

овде смештају у паровима. Тако нам, као врстама, продужавају живот.

– Ох! – Грејс је скочила на ноге, румена у лицу. – Ако мислите... Ако они мисли... – Окренула се ка вратима.

– Закључана су – рекао је Волтер. – Али, не брините. Ако они и мисле, ја не мислим. У томе се слажемо, зар не? Оно мало што можемо да учинимо за људску расу јесте да је пустимо да нестане с нама, а не да је продужавамо да би била изложена у зоолошком врту.

– Хвала – казала је једва чујно и руменило јој је сишло са образа.

Осмехнуо јој се, на шта се она одмах накострешила.

– Да сте мушкарац – рекла је – нашли бисте неки начин... Зар њих није могуће убити?

– Јесте. Много се разликују од нас, али мислим да имају исти метаболизам, исту врсту васкуларног система и још понешто. Верујем да све оно што би могло да убије, нас, може убити и њих. Разлика је само у неком фактору због којег човек стари. Можда имају неке жлезде које обнављају ћелије.

– Знам само да не осећају бол – рекла је она. – Ставила сам испред врата ћелије гвоздену жицу коју сам нашла на столу. Зан се спотакао, као што сам се надала, и посекао ногу.

– Је ли крварио?

– Да, али изгледало је да му то уопште не смета. Кад се вратио после кратког времена, посекотине више није било.

Чуло се куцање на вратима и на прагу се појавио један Зан.

– Здраво, Волтере, – рекао је. – Још једно створење спава и не буди се... Једна ласица. Има и нешто горе: умро је и један Зан јутрос.

Волтер ничим није показао да је изненађен.

– Ако останете овде, Џорџе, мораћете се навићи на то.

– У вези с ласицом... саветујеш ли исто?

– Покушајте. Можда ће вредети.

Зан се окренуо и изашао.

– Шта ће вредети? – упитала је Грејс.

– Видећемо сутра. – Више није успела да му извуче ни реч.

Ово се десило четвртог дана по доласку незнанаца.

Било је готово подне кад је дошао један Зан.

– Одлазимо – рекао је. – Наш Савет је тако одлучио.

– Још неко од ваших је умро?

– Да. Ово је планета смрти.

– Ако идете, оставите врата отворена – рекао је Волтер – али само наша, молим вас.

– Шта ово значи? – упитала је Грејс кад је Зан отишао.

– Чекајте. Прво да чујемо тутањ брода док узлеће. Тај звук хоћу да упамтим.

Чули су га после само неколико минута, и тек тада се Волтер Фелан спустио у столицу, схвативши у каквој је напетости живео до тог тренутка.

– И у рају је била једна змија, Грејс, и увалила нас у невоље – рекао је. – Ова се, међутим, искупила за све; мислим на другарицу оне која је угинула прекјуче.

– Хоћете да кажете да их је змија убила?

– Наравно. Кад су ме одвели да видим прва створења која „спавају и не буде се", и кад сам видео да је једно од њих звечарка, помислио сам: можда Зани не знају за змије. Можда су и они осетљиви на њихов отров.

– Али, како сте постигли да змија...

Волтер се осмехнуо.

– Видео сам да им је врло стало да животиње одрже у животу. Предочио сам им да ће ако желе да спасу другу змију, морати непрестано да је мазе и мазе и милују.

Протегнуо се и удобније се наместио у столици.

– Дакле, сада имамо да бринемо светске бриге – рекао је. – Дивље животиње биљождере можемо одмах да пустимо, али ове питоме бих задржао, требаће нам. Што се звери тиче... о томе још морамо да размислимо.

Погледао ју је.

– Па онда људска раса. Мораћемо да решавамо и то.

Њено лице је букнуло црвенилом, као претходног дана.

– Не! – рекла је.

Изгледало је као да је он није чуо.

– Као врста, нисмо лоше прошли – казао је. – И сад можемо да се опорављамо. Можда морамо да направимо неколико корака уназад док не повратимо снагу, али...

Ућутао је кад је она устала и пошла ка вратима. Марта се исто тако понашала, помислио је, у време кад сам јој се удварао.

– Размислите о овоме без журбе – рекао је – па се вратите.

Врата су се затворила с треском. Остао је да седи и чека, мислећи на све оне ствари које треба да уради.

Мало после, чуо је њене оклевајуће кораке. Осмехнуо се.

Видите ли сада? Није било баш ништа страшно.

Последњи човек на Земљи био је сам у својој соби. Неко је закуцао...

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	попис по рангу	ескимска блуза	очајавање	крупан феудални господар	тећи у млазевима	холандски фудбалски клуб	град у Босни
разгласна станица							
мушко име							
проналазач							
умножавање штампом							
крај тебе, отац Едипов				погоршање болести	Славко Зан / нула		
било како						дело Хомера	
"секунда"		суседна слова / део намештаја			И В / новинарка фалачи		
титрање тона (муз)							
први и други самогласник			код, уз / учинити домаћим блиским				име Карењине
знак за рубидијум	планина у Србији						
угловна мера							
опкољеност града, опсада							
	синовци, братићи	недостатак / забран					акт
име од миља за брата						„сумпор" / мали стубац	
казати					С П / део ТВ апарата		
становници Азије							
тешка болест, зли грч							
100 m^2 (мн)				Тит Плаут / сасвим, уз			лука у Израелу
„нова верзија"			тетак од миља				
службеник у царинарници							
Иван Топлак			женско име од миља				

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: секстет, оперета, Колесар, ледара, иперит, Б, станица, Каба, и, о, а, ере, Вс, алем, слепило, Келемен, одати, а, јо, ини, еВ, Тиса, зар, ски, етичар, ринитис, со, грива, ила, ир, квоцати, Јовичић.

1

2

5

6

КАД КАМЕН ПРОЦВЕТА

ПОЗВАЛИ СТЕ НАС – СНИМИЛИ СМО ВАШУ КОЛЕКЦИЈУ

На самом крају Улице Рифата Бурџевића у Београду једна кућа једва се назире од цвећа – бокори ружа, гладиола, разноврсног зеленила наткрили су улаз. У њој смо потражили Александра Крстића који нам се јавио телефоном и позвао „Забавник" у госте. Повод за то била је рубрика о кактусима коју смо објавили у мају ове године у броју 1637 и – мала лична колекција.

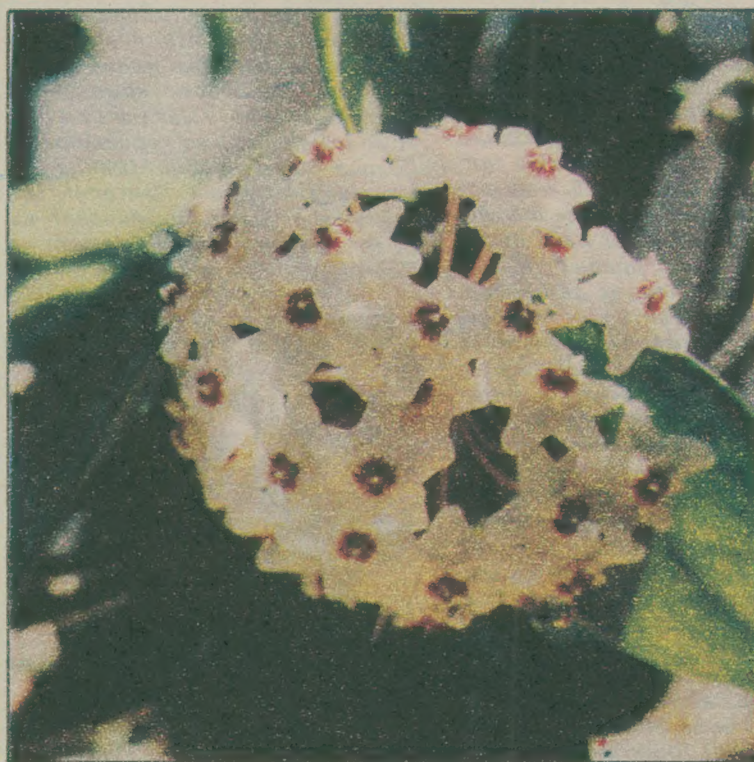

Александрова мајка која обожава цвеће, гајила је и кактусе али их је све разделила кад су сазнали да ће им се, због урбанистичког плана, следеће године срушити кућа. Тек кад је она дигла руке од ових бодљикавих лепотана Александар се за њих заинтересовао и за две године направио мали врт (кућа, наравно, није срушена). Први патуљасти кактус купио је случајно, на Сајму, за време Зимских чаролија. И, како то обично бива, тај први кактус довео је у кућу и следећих тридесетак. Овај

3

4

7

8

млади човек који ради у фабрици сатова „Инса" на монтирању будилника заинтересовао се за мале издржљиве биљке и почео или да их купује или добија од пријатеља који су убрзо сазнали за његов хоби. Тако је примерак обележен бројем 1 добио од неког колеге који му је чак из Бразила „прокријумчарио" две биљчице.

Кактуси, како их ми обично називамо, правилније биљке-сочнице доносе му много радости – не захтевају претерану негу сем повременог пресађивања и додавања свеже порозне земље, а цветају, како који, готово током читаве године. Кад смо ми дошли цветом нас је обрадовала мала Parodia (слика 2), затим два примерка из велике породице Mammillaria (слике 3 и 4). Неки патуљци-лепотани имали су цветове али затворене, отвориће их тек у смирај дана.

Крстић у колекцији има и десетак живих каменчића тако се наиме назива врста која се све више тражи у Европи. Ове биљчице пореклом из пустиња Јужне Африке чудних облика које заиста подсећају на каменчиће прекривене маховином такође дају цветове и то раскошних боја и облика (слајд 5). Ту је и биљка-сочница ромбофил (слика) која потврђује теорију да нису сви кактуси бодљикави како често сви мислимо. Она ће свој цвет отворити тек кад зађе сунце.

Поред патуљастих примерака Александар води сада бригу и о већим примерцима. Ту је Trichoreus (слика 7) и кактус који даје воштани цвет односно „мајчину сузу" (слика 8). Кактус је, заиста плакао пред нама – из сваког цвета по једна суза.

Александар је о кактусима сазнао из књига („Младост" из Загреба издала је књигу „Кактуси", аутори Едгар и Брајан Лем), а размењује искуства и са другим одгајивачима. То су Душан Хроватин из Љубљане и Иван Берак из Зрењанина. Хроватин доноси и продаје кактусе на Зимским чаролијама а Иван понекад наврати на Каленићеву пијацу. Поред тога, Александар нам је рекао да је о овим биљкама лепотанима доста сазнао и из „Политикиног забавника" који је у више наврата писао о кактусима.

Весна Софреновић
Снимио:
Љубомир Патрногић

ПОЗИВ ЧИТАОЦИМА:
АКО ИМАТЕ ЗАНИМЉИВУ ЗБИРКУ, РЕЦИМО, МУЗИЧКИХ ИНСТРУМЕНАТА, ЛЕПТИРОВА, САТОВА, МОДЕЛА СТАРИХ АУТОМОБИЛА, БРОДОВА, ОРУЖЈА, ЛУТАКА ИЗ РАЗНИХ КРАЈЕВА ЗЕМЉЕ ИЛИ СВЕТА ИЛИ БИЛО КОЈИХ ДРУГИХ ПРЕДМЕТА КОЈИ МОГУ БИТИ ИНТЕРЕСАНТНИ ЧИТАОЦИМА „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА", ЈАВИТЕ НАМ СЕ – ДОЋИ ЋЕМО ВАМ У ГОСТЕ. У ПИСМУ КРАТКО ОПИШИТЕ СВОЈУ КОЛЕКЦИЈУ, КАКО СТЕ ДОШЛИ ДО ЊЕ, НЕ ЗАБОРАВИТЕ ДА НА КОВЕРТУ СТАВИТЕ НАЗНАКУ „КОЛЕКЦИЈЕ", АДРЕСА ЈЕ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", 11001 БЕОГРАД, МАКЕДОНСКА 29, ПОШТ. ФАХ 124. ЧЕКАЋЕМО ВАШЕ ПРЕДЛОГЕ.

МАЛА ПОШТА
П.ФАХ
124

писмо недеље

ПАПРИКА ИЛИ ПАРАДАЈЗ?

Пре неколико дана смо се мој супруг и ја цело вече препирали око тога у чему има више витамина С, у паприци или парадајзу? Пошто ја тврдим једно а он друго, обраћамо се теби да пресудиш.

ЗОРАНА,
Чачак

Не знамо ко је од вас шта тврдио али у праву је онај ко је „навијао" за паприку. Сто грама црвене паприке садржи 250 милиграма С витамина. Зелена је слабија: 100 gr ове паприке има само 150 милиграма, међутим, и то је много у поређењу са парадајзом.

Он има само 25 милиграма С витамина. Мало, зар не? Да бисте подмирили дневне потребе свог организма, треба да поједете најмање 250 грама парадајза.

ПРВА ШТАФЕТА

Ко је први понео Штафету младости, из ког града је био и како се звао?

С. и З. ДОЗОВИЋ,
Ул. 141 бр. 171
Скопље

Идеја о штафети настала је у пролеће последње ратне године када су млади Крагујевца на једном скупу чули да је 25. маја рођендан друга Тита. Размишљајући како да обележе тај дан, да му зажеле добро здравље и дуг живот, предложено је да се Маршалу уручи штафета коју ће носити млади крагујевачког региона. Предлог је са одушевљењем прихваћен, па га је Окружни комитет СКОЈ-а послао Централном одбору Уједињеног савеза антифашистичке омладине Југославије који се налазио у Београду. Убрзо је у Крагујевац стигао одговор да се идеја младих Шумадије не само прихвата већ да ће се у целој земљи организовати прва Титова штафета.

И заиста, док су топови још грували, организована су штафетна трчања. Штафета младости је у Београд стигла 24. маја, најпре на данашњи Трг Димитрија Туцовића где је одржан велики митинг а одатле је кренула према Белом двору. Омладинце су пред зградом дочекали друг Митар Бакић и група руководилаца јер се Тито у том тренутку, заузет важним послом, налазио у Загребу. Међутим, како је желео лично да се види са младима који су му донели поздраве из целе земље, то су носиоци Штафете, по један представник из сваке републике, 26. маја отпутовали у Загреб. Међу њима била су и четири Крагујевчанина.

Владо Лапчевић, један од омладинаца који су те године имали прилике да чују Тита, покушао је касније да пронађе имена људи који су Врховном команданту предали Штафету. Јавили су му се Томо Мијаиловић из Херцег-Новог, Лалица Аксентијевић Шанда из Београда, Душан Пантелић из Крагујевца, Мишо Профиловић из Новог Пазара и Виктор Климпл из Београда.

НИСМО КУКАВИЦЕ

Пишем ти поводом одговора Хумоли Шкумбију коме си рекао да није добио опкладу. Наиме, написао си да је Монголија постала социјалистичка земља после II светског рата, тачније 1924. године. Нас су, међутим, у школи друкчије учили: у „Историји са основама социјалистичког самоуправљања за VIII разред основне школе" од С. Цветковића, Ђ. Грубора и Б. Ковачевића на страни 128 пише: да је пре II светског рата радничка класа изборила власт у Совјетском Савезу и Монголији. Према томе Монголија није могла да постане социјалистичка тек 1924. кад је рат почео 1914. Ја такође као и Хумоли тврдим да је прва социјалистичка земља Монголија. Објавите ово писмо, ако нисте кукавица. Ако нисам у праву, извините. Ако јесам, извините се ви Хумолију.

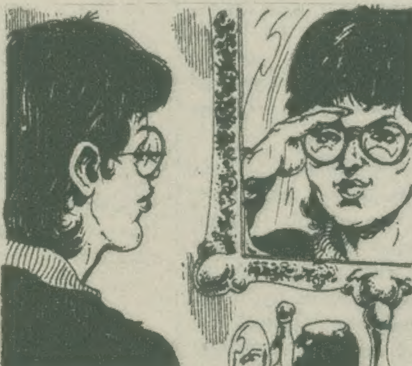
ЧИТАЛАЦ
Нови Београд

Ми се можда не можемо уврстити у врсне познаваоце историје, али ипак знамо да II светски рат, који узгред буди речено у одговору уопште нисмо споменули, није почео 1914. него 1939. године. Према томе Монголија је постала социјалистичка пре II а после I светског рата који је трајао од 1914. до 1918. године.

Твоје извињење примамо уз наду да си писмо послао више забуном (наш одговор очигледно ниси пажљиво прочитао) него из непознавања светске историје.

ДЕО МЕНЕ

Јављам ти се јер желим помоћи дјечаку З. С. из Аранђеловца. Жао ми је што није написао пуну адресу, па да му се директно обратим јер би тада моје писмо било опширније. Нас двоје задесила је иста судбина која није нимало црна како је он измишља. Имала сам 7 година кад је установљено да сам далековида и да ми је диоптрија + 6. Данас имам 12 година, носим наочале и диоптрија ми је + 3,5. Наочаре нису нимало измениле мој изглед нити представљају неки терет и несрећу. Моји другови и другарице прихватили су и мене и наочале па су данас, након толико година, постале део мене. Ја сам у

почетку такођер имала проблема јер сам се ипак разликовала од вршњака али сам то пребродила уз помоћ др Данета Иванчевића, родитеља, брата (који ме је неко вријеме звао Ћоро), другова, баке и дједа. Мој савјет ти је: иди доктору с пуно повјерења, подигни наочале и немој бити несретан.

АЛЕКСАНДРА ЊЕГОВАН,
Сплит

Шта да кажемо на једно овакво писмо? Све што је требало рекла је Александра. Само, кад би било више Александри од З. С.!

МАЛИ ИЛИ ВЕЛИКИ, СВЕЈЕДНО

Молим вас да ми одговорите како да скинем лепак (тигар) са памучног стољњака? Други мој проблем је у томе што сам већ одрасла, а не знам да пливам. Наравно, не иде ми се у онај најмањи базен где иду деца од 5–6 година.

СВЕТЛАНА, Београд

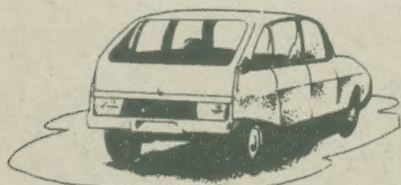
Не бисмо ти препоручили да покушаваш, сама да скидаш лепак са стољњака: боље је да га однесеш у неку од „Етиленових" радионица за хемијско чишћење. Што се тиче пливања, готово на свим затвореним базенима организују се школе за оне који још нису научили да се одржавају на води. Према томе, прошетај до „Таша", Спортског центра „Бањица" или „11. април" на Новом Београду. Не сумњамо да ћеш уз помоћ инструктора за неколико дана научити да пливаш.У малом или великом базену, свеједно. Избор препусти стручњацима.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Сања Мештровић, Ф. Белуловића 22, 51000 Ријека – има 13 година, воли све што воле млади.

Драгана Павловић, Илије Грбића 50, 74400 Дервента – има 14 година, воли музику, сакупља салвете и кожу.

Ивана Павловић, Војводе Степе 141, 11000 Београд – има 13 година, воли да чита књиге, свира на клавиру, омиљени спорт – тенис.

ДЕВЕТКА У ВАРИЈАНТАМА

Веома ме интересују сва „Реноова" возила, па пошто си пре неколико месеци објавио рубрику о реноу 9, молио бих те да напишеш које све варијанте овог модела постоје. Које су њихове максималне брзине, јачине, кубикажа? Интересује ме и шта је то IMV?

САВО ВАЈИЋ,
Војвођанских бригада 111,
Бијељина

Постоје 4 варијанте реноа 9. И све четири имају по 4 цилиндра.

Рено 9: 1108 кубика, 48 KS, 4 брзине, 138 km/h има потрошњу 5,4/7,4/7,1 l.

Рено 9: 1397 кубика, 60 KS, 4 брзине, 153 km/h има потрошњу 5,4/7,2/7,4 l.

Рено 9: 1397 кубика, 72 KS, брзина 162 km/h има потрошњу 5,4/7,2/7,4 l.

Рено 9: 1397 кубика, 68 KS, аутоматски мењач, 153 km/h, има потрошњу 6,3/8,2/8,2 l.

IMV је скраћеница Индустрије моторних возила, нашег познатог произвођача аутомобила из Копра.

КАО НАШЕ БАКЕ

Интересује ме којим би апаратом могла да исцедим сок од црног лука, целера и спанаћа? Продавци ми кажу да соковник то не може.

ЧИТАТЕЉКА ИЗ ВРДНИКА

Прошетали смо београдским продавницама, али нисмо успели да нађемо ниједан апарат за цеђење сока поврћа које си набројала. Једино што можемо да ти препоручимо је рецепт наших бака: узми нож и њиме све иситни и онда исцеди кроз чисту газу.

НИЈЕ ЈАСНО

Недавно си објавио текст под насловом: „Научите да кампујете" у којем пише да нов шатор може да се купи за око 6 000 динара. Међутим, пошто је и та сума велика за нас молимо те да нам одговориш да ли постоји могућност куповине шатора за двоје и по којој цени?

МИРОСЛАВ и СРЕТЕН,
Крупањ

Прочитавши ваше писмо није нам баш јасно шта желите да сазнате односно да ли вас интересује цена шатора за двоје (њу смо и дали) или могућност да тај шатор платите по пола? Уколико цена од 6 240 динара премашује ваше могућности, покушајте да преко огласа набавите полован шатор.

СПАС

Шта значе наша имена?

ХАРУН И НЕЏАД,
Титова Митровица

Харун на арапском значи „мачак" али име вероватно није отуда, него од хебрејског Арон (Ахарон), непознатог значења. Неџад је на арапском „спас".

ПРВИ

Како се зове човек који је први дошао на Антарктик? Интересује ме и име првог човека који је ступио на тле Месеца?

ГОРАН,
Нови Сад

Антарктик, копно око Јужног пола, открио је Норвежанин Руал Амундсен 16. децембра 1911. године. Први људи који су ступили на тле Месеца, а то је било 20. јула 1969. године, били су амерички космонаути Нил Армстронг и Едвин Олдрин.

АКО ЈЕ ОЧУВАН

Поседујем новчић од једне крајцаре кован 1816. године, па ме интересује колико вреди?

ЗЛАТКО
Вршац

Вредност добро очуваног примерка новчића који и ти имаш, износи између 150 и 800 динара.

СИПИНА КОСТ

Где да купим сипину кост коју бих хтео да ставим у кавез с папагајем? Желео бих да ми кажеш и где може да се набави приручник о овим птицама?

ВЛАДА НЕДЕЉКОВИЋ
Земун

Покушај у „Зоо хобију", Цара Душана 25 а и „Зоо акваријуму" 14. децембра 64. Сипина кост може повремено да се нађе и код продаваца птица на пијацама „Зелени венац", „Каленић", „Бајлони". Приручник потражи код „Југословенске књиге" у палати Албанија, „Спортске књиге", Македонска 19, „Просвети", Кнез Михајлова 12.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Липић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Станковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Владимир Гајтовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Чедељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 276.00 динара, полугодишња 552.00 динара, годишња 1.104.00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 552.00 динара, полугодишња 1.104.00 динара, годишња 2.208.00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	35.–
СР НЕМАЧКА	DM	88.–
ШВАЈЦАРСКА	Šfr	75.–
ФРАНЦУСКА	Ffr	248.–
ШВЕДСКА	Škr	255.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

WALT DISNEY
МИКИ

ЈОШ САМО ДА ЗАПАКУЈЕМ...

ОВОЛИКО ЋЕ БИТИ ДОСТА...

ШКЉОЦ! ШКЉОЦ!

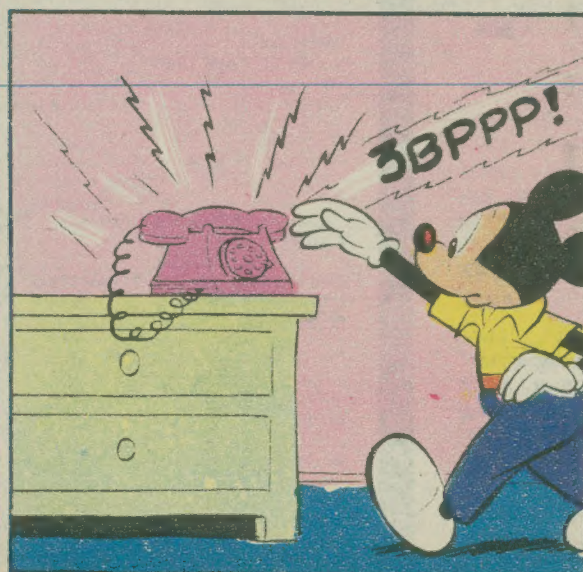

ШУШ! ШУШ!

ЦАП -ЦАП!

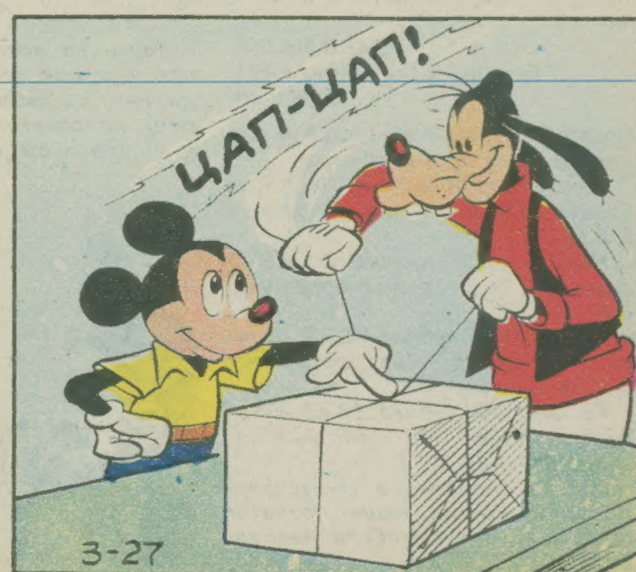

ХМ... КАКО ЋУ САД?

МОРАМ ПОЗВАТИ МИКИЈА...

НИШТА БЕЗ ПРИЈАТЕЉА...

ЗВРРР!

ШТА ЛИ ЈЕ ТО ТАКО ХИТНО?

ЦАП-ЦАП!
3-27